

# Oivaltava toiminimi

Miikka Seppä

Pro gradu -tutkielma

2017

Lapin yliopisto

Oikeustieteiden tiedekunta

## Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Oivaltava toiminimi

Tekijä: Miikka Seppä

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Oikeustieteen maisteri, immateriaalioikeus

Työn laji: Tutkielma\_x\_Laudaturtyö\_\_Lisensiaatintyö\_\_Kirjallinen työ\_\_

Sivumäärä: XIII + 91 + liitteitä 2 kpl

Vuosi: 2017

Tiivistelmä: Tutkielma käsittelee rekisteröitävien toiminimien kirjoitusasuissa tapahtuneita muutoksia sekä elinkeinotoiminnalleen toiminimeä keksivän mahdollisuuksia hyödyntää tekijänoikeudellista ainesta toiminimessä. Kaupparekisteriin on rekisteröity kirjoitusasultaan hyvin erilaisia toiminimiä. Rekisteröitävään toiminimeen voidaan sijoittaa visuaalisia elementtejä, joilla tavoitetaan kohdeyleisöä.

Rekisteröitävien toiminimien tulee sisältää jotain lausuttavaa. Lausuttavuus koostuu yhteen kirjoitetuista konsonanteista ja vokaaleista. Elinkeinonharjoittajat ovat sijoittaneet toiminimiensä rakenteisiin aineksia, joissa päättely ja tulkinta korostuvat.

Lyhyen kirjallisen tuotoksen tekijänoikeudellista omaperäisyyttä voidaan kasvattaa ATK-päätteeltä löytyvin merkein. Merkit, merkkiyhdistelmät tai vastaavat voivat korvata lausuttavissa olevia sanoja. Lisäksi ne voivat antaa osana sanaa lisävivahdetta sanalla tavoiteltavalle merkityssisällölle tai sanan ääntämiselle. Merkkiyhdistelmien ja vastaavien omaperäinen sijoittelu osaksi tuotosta mahdollistaa tekijälle ilmaista itseään syvemmin ja monimerkityksellisemmin sekä ulkoisella ilmeellään eli kirjoitusasullaan tuoda ilmi tekijänsä luovuutta. ATK-näppäimistöä löytyvin merkein voidaan myös rytmittää tuotosta.

Mahdollinen kasvava muutoksen suunta käyttää eri ATK-merkkejä osana toiminimeä avaa tilaisuuden hyödyntää myös ympäristössämme valmiina olevaa tekijänoikeudellista ainesta. Toiminimen rekisteröimisprosessissa on mahdoton yhdistää rekisteröitävissä olevaa tuotosta läheteokseen jos oivaltavan toiminimen kirjoitusasu on käytetty "tulkittavissa" olevaa modernia ilmaisutapaa.

Avainsanat: toiminimi, yksilöisyys, kirjoitusasu, tekijänoikeus, teoskynnys,

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen Rovaniemen hovioikeuden käyttöön\_\_

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi\_x\_

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi\_\_

(vain Lappia koskevat)

# SISÄLTÖ

LÄHTEET.....	V
1 JOHDANTO .....	1
1.1 Aiheesta .....	1
1.2 Rajaus, kysymyksenasettelu ja lähteet .....	4
1.3 Työn rakenne ja terminologiasta .....	7
2 TOIMINIMI.....	10
2.1 Toiminimioikeuden historiasta .....	10
2.2 Toiminimi tänä päivänä .....	11
2.2.1 Toiminimeä koskeva lainsäädäntö.....	13
2.2.2 Pariisin yleissopimus .....	13
2.2.3 Aputoiminimi ja toissijainen tunnus.....	15
2.2.4 Toiminimi ja tavaramerkki.....	17
2.2.5 Käsite ja oikeus käyttää toiminimeä.....	17
2.2.6 Rekisteröimisvelvollisuus .....	18
3 REKISTERÖIMISKELPOISEN TOIMINIMEN MUOTO JA RAKENNE .....	21
3.1 Johdanto .....	21
3.2 Toiminimen visuaalinen ulkomuoto.....	22
3.2.1 Yksilöivyyys .....	24
3.2.1.1 Toiminimilaki ja rekisteriviranomaisen ohjeet.....	25
3.2.1.2 Yksilöimättömät sanat rekisteröimiskelpoisena toiminimenä .....	26
3.2.1.3 Yksilöimätön yksilöiväksi vakiintumisella .....	27
3.2.1.4 Yksilöimättömän yksilöiväksi tekevä kirjoitusasu .....	28
3.3 Fantasiatoiminimi ja kirjainyhdistelmät .....	29
3.3.1 Lausuttavuus ja visuaalinen ulkomuoto .....	30
3.3.2 Fantasiatoiminimen lausuttavuus .....	32
3.3.3 Toiminimi ilman sanoja.....	34
3.3.4 Toiminimeen liitetyistä kirjainyhdistelmistä .....	34
3.3.5 Trenditoiminimistä ja hyvätavanvastaisuudesta.....	38
4 TOIMINIMEN REKISTERÖINTI JA TEKIJÄNOIKEUDET .....	42
4.1 Johdanto .....	42
4.2 Rekisteröinti ja immateriaalioikeudet .....	46

4.2.1	Sekoitettavissa olevat toisten tunnusmerkit.....	47
4.2.2	Toisten tekijänoikeudet.....	48
4.2.3	Muunlainen toisen teoksen hyödyntäminen.....	49
5	TEKIJÄNOIKEUSLAIN MUKAINEN TEOS.....	52
5.1	Tekijänoikeudet.....	52
5.1.1	Taloudelliset ja moraaliset oikeudet.....	53
5.1.2	Bernin yleissopimus ja Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus.....	54
5.1.3	Tekijänoikeuden voimassaoloaika Suomessa ja EU:n alueella.....	55
5.2	Tekijänoikeuden kohde.....	56
5.2.1	Omaperäisyyden harmonisointi Euroopan unionissa.....	58
5.2.2	Teostaso eli teoskynnys.....	61
5.2.3	Teokset ja teoskynnys.....	63
5.2.4	Kirjallinen vai taiteellinen teos.....	65
5.2.5	Perusoikeudet – Yhteiskunta – Suojaa vai ei.....	69
5.2.6	Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja 1986–2017.....	71
5.3	Muodon suoja.....	74
5.3.1	Teoksen muunnelma.....	75
5.3.2	Teos muussa muodossa trendikkäästi.....	78
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	82
7	LIITTEET	
7.1	Rekisteröityjä toiminimiä	
7.2	Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja	

## LÄHTEET

### Kirjallisuus:

Ant-Wuorinen, Paavo: Toiminimi Suomen oikeuden mukaan I. Helsinki 1933. (Ant-Wuorinen 1933)

Castren, Martti: Toiminimi. 2., uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki 2008. (Castren 2008)

Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus ja lähioikeudet. 3., uudistettu painos. Talentum. Helsinki 2005. (Haarmann 2005)

Haarmann, Pirkko-Liisa – Mansala, Marja-Leena: Immateriaalioikeuden perusteet. 2., uudistettu painos. Talentum. Helsinki 2012. (Haarmann – Mansala 2012)

Haarmann, Pirkko-Liisa: Immateriaalioikeus. 4., uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki 2006. (Haarmann 2006)

Haarmann, Pirkko-Liisa: Immateriaalioikeus. 5., uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki 2014. (Haarmann 2014)

Haarmann, Pirkko-Liisa: Tavaramerkkisuojan ja tekijänoikeuden rajapinnat – eräitä näkökohtia. Teoksessa Mansala, Marja-Leena (toim.): Luovuus, oikeus ja muuttuvat markkinat. Juhlajulkaisu Keijo Heinonen 1923 - 26/11 - 2003. Talentum Oy. Helsinki 2003, s. 77–90. (Haarmann 2003)

Hakulinen, Y. J: Tavaramerkkioikeus. Helsinki 1954 (Hakulinen 1954)

Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka (toim.): Perusoikeudet. Oikeuden perusteokset. 2., uudistettu painos. WSOYpro Oy 2011 (Hallberg ym. 2011)

Harenko, Kristiina – Niiranen, Valtteri – Tarkela, Pekka: Tekijänoikeus -kommentaari ja käsikirja. WSOYpro. Helsinki 2006. (Harenko ym. 2006)

Harenko, Kristiina – Niiranen, Valtteri – Tarkela, Pekka: Tekijänoikeus. 2., uudistettu painos. Talentum Oyj. Helsinki 2016. (Harenko ym. 2016)

Heinonen, Keijo (toim.): Tunnusmerkkioikeus. Oy Edita Ab. Helsinki 2000. (Heinonen 2000)

Heinonen, Keijo: Harhaanjohtavuus kaupallisesta alkuperästä. Edita Prima Oy. Helsinki 2002. (Heinonen 2002)

Karhu, Juha: Yhteiskäyttöinen omaisuus. Teoksessa Mylly, Tuomas – Lavapuro, Juha – Karo, Marko (toim.): Tekemisen vapaus: Luovuuden ehdot ja tekijänoikeus. Gaudeamus. Helsinki 2007, s. 94–106. (Karhu 2007)

Karhu, Juha: Tekijänoikeus ja omaisuudensuoja. Teoksessa Aarto, Markus – Vartiainen, Markku (toim.): Oikeus kansainvälisessä maailmassa Ilkka Saraviidan juhla-kirja. Edita. Helsinki 2008, s. 441–465. (Karhu 2008)

Kemppinen, Jukka: Digitaaliongelmia Kirjoitus oikeudesta ja ympäristöstä. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Kemppiset Oy. Digipaino. 2006. (Kemppinen 2006)

Leppänen, Timo: Merkilliset nimet Tarinoita yritysten ja tuotteiden nimistä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 2016. (Leppänen 2016)

Mylly, Ulla-Maija: Tekijänoikeuden omaperäisyyden harmonisointi Euroopan unionissa. Lakimies. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen aikakauskirja 6/2016, s. 907–930. (Mylly 2016)

Niiranen, Valtteri – Tarkela, Pekka: Tekijänoikeuden tietosanakirja. WSOY. Porvoo 1998. (Niiranen – Tarkela 1998)

Oras, Toni: Toiminimien rekisteröinti (pro gradu). Helsingin Yliopisto Yksityisoikeuden laitos. 2001. (Oras 2001)

Palm, Jukka: Tavaramerkki, kilpailu ja alkuperä. Suomalainen Lakimiesyhdistys Helsinki 2002 (Palm 2002)

Pitkänen, Anu: Tavaramerkkioikeuden ja tekijänoikeuden kaksoissuoja. Suomalainen Lakimiesyhdistys. Helsinki 2016. (Pitkänen 2016)

Salmi, Harri – Häkkänen, Petteri – Oesch, Rainer – Tommila, Marja: Tavaramerkki. 2., uudistettu painos. Talentum. Helsinki 2008 (Salmi ym. 2008)

Sorvari, Katriina: Tekijänoikeuden loukkaus. WSOYpro. Helsinki 2007 (Sorvari 2007)

Sorvari, Katriina: Opetustoimen tekijänoikeudet. WSOYpro Oy. Helsinki 2010 (Sorvari 2010)

Zitting, Simo – Rautiala, Martti: Esineoikeuden oppikirja. Yleinen osa. 5. painos. Suomen lakimiesliiton kustannus. Helsinki 1982. (Zitting – Rautiala)

## **Virallislähteet:**

### **Suomi**

#### **Lainsäädäntö:**

Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Tavaramerkkilaki 10.1.1964/7

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404

Toiminimilaki 2.2.1979/128

Verkkotunnuslaki 228/2003

Yritys- ja yhteisötietolaki 16.3.2001/244

#### **Asetukset:**

Asetus kaupparekisteristä, toiminimestä ja prokurasta 2.5.1895/128

#### **Hallituksen esitykset:**

HE 238/1978. Hallituksen esitys Eduskunnalle Uudeksi toiminimi-, kaupparekisteri- sekä prokuralainsäädännöksi.

HE 309/1993. Hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslakien perusoikeuksien muuttamisesta.

HE 28/2004. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta.

#### **Komiteamietinnöt:**

KM 1953:5. Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin. Helsinki 1953.

KM 1990:31. Tekijänoikeuskomitean V mietintö: äänitteiden ja audiovisuaalisten teosten kopiointi ja levitys.

## **Perustuslakivaliokunnan lausunnot:**

Perustuslakivaliokunnan lausunto 7/2005 vp Hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta (PeVL 7/2005 vp)

## **Kansainväliset sopimukset:**

Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta. SopS 79/1986

Pariisin yleissopimus teollisoikeuden suojelemisesta. SopS 43/1975

Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus. SopS 81/1986.

## **Euroopan unioni**

### **Säädökset:**

Neuvoston direktiivi 93/98 EY tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta, sekä sen kodifioitu toisinto Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta 2006/116/EY.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY tietokantojen oikeudellisesta suojasta. (tietokantadirektiivi 96/9/EY)

Neuvoston direktiivi 93/98/EY tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta. (suoja-aikadirektiivi 93/98/EY)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa. (tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi 2001/29/EY)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta. (ohjelmistodirektiivi 2009/24/EY)

### **Muut:**

Komission tiedoksianto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle: Teollisoikeuksia koskeva eurooppalainen strategia. KOM(2008) 465 lopullinen  
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:fi:PDF>  
linkki otettu 14.5.2017



## **Oikeuskäytäntö**

### **Euroopan unionin tuomioistuin**

C- 5/08

C-145/10

### **Kansallinen oikeuskäytäntö:**

#### **KKO:**

KKO: 1977-II-85

KKO: 1988:52

KKO: 1988:82

KKO: 1991:104

KKO: 1994:23

#### **KHO:**

KHO: 1983 A II 167

#### **HO:**

Helsingin HO t.1066/3.7.1991, S 90/1106

Helsingin HO t. 2007:3405

Helsingin HO t. 2009:211

#### **Käräjäoikeus:**

H:gin käräjäoikeuden tuomio 3. os., 8.10.2008, tuomio 29022, diaarinumero 07/23564

## **Tekijänoikeusneuvoston lausunnot:**

TN 1986:8, 8.10.1986

TN 1989:8, 5.6.1989

TN 1990:5, 19.3.1990

TN 1991:1, 7.1.1991

TN 1991:5, 12.2.1991

TN 1992:7, 14.5.1992

TN 1992:15, 9.12.1992

TN 1994:7, 14.4.1994

TN 1995:14, 10.11.1995

TN 1995:16, 10.11.1995

TN 1996:17, 21.11.1996

TN 1997:1, 30.1.1997

TN 1998:3, 14.1.1998

TN 1999:10, 10.5.1999

TN 2000:1, 4.1.2000

TN 2001:12, 16.8.2001

TN 2002:1, 17.1.2002

TN 2003:13, 17.6.2003

TN 2003:14, 17.6.2003

TN 2004:10, 9.9.2004

TN 2004:11, 9.9.2004

TN 2004:12, 6.10.2004

TN 2004:13, 6.10.2004

TN 2005:10, 24.8.2005

TN 2005:11, 26.9.2005

TN 2006:3, 15.3.2006

TN 2007:1, 8.2.2007  
TN 2006:9, 22.8.2006  
TN 2010:1, 9.2.2010  
TN 2010:2, 31.3.2010  
TN 2010:6, 18.5.2010  
TN 2010:11, 7.9.2010  
TN 2011:2, 15.2.2011  
TN 2011:3, 15.2.2011  
TN 2011:7, 9.3.2011  
TN 2013:7, 17.4.2013  
TN 2016:8, 16.8.2016  
TN 2017:2, 7.2.2017

#### **MUUT LÄHTEET:**

Hatanmaa, Joni: Tekijänoikeus vanhenee, klassikko ei. IPRinfo 5/2010  
[https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2010/IPRinfo\\_5-2010/fi\\_FI/Tekijanoikeus\\_vanhenee\\_klassikko\\_ei/](https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2010/IPRinfo_5-2010/fi_FI/Tekijanoikeus_vanhenee_klassikko_ei/) linkki otettu 14.5.2017

Hautamäki, Sanni: Millaista kieltä internetissä käytetään? – Nuorten näkemyksiä verkkokielen variaatiosta (pro gradu). Tampereen yliopisto. Kieli-, käänös- ja kirjallisuustieteen yksikkö. 2015.  
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98302/GRADU-1451400319.pdf?sequence=1> linkki otettu 19.5.2017

Kiuru, Pertti: Start up-yritykset ja IPR. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus, LTT-Tutkimuspalvelut. 2010.  
<http://www.papula-nevinpat.com/userData/papula/news-files/IPRtutkimus.pdf> linkki otettu 9.10.2013

Mansala, Marja-Leena: Saako sana suojaa? IPRinfo-lehti 1/2011  
[http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2011/IPRinfo\\_1-2011/fi\\_FI/Saako\\_sana\\_suojaa/](http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2011/IPRinfo_1-2011/fi_FI/Saako_sana_suojaa/) linkki otettu 14.5.2017.

Metsävainio, Tuija: Toiminimilain kehityssuuntia. TEM raportteja 3/2011  
[http://www.tem.fi/files/28953/TEM\\_raportteja\\_3\\_2011.pdf](http://www.tem.fi/files/28953/TEM_raportteja_3_2011.pdf) linkki otettu 15.10.2013

Tuominen, Markku: Toimiinko toiminimi. IPRinfo 4/2007

[https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2007/IPRinfo\\_4-2007/fi\\_FI/Toimiiko\\_toiminimi/](https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2007/IPRinfo_4-2007/fi_FI/Toimiiko_toiminimi/) linkki otettu 12.5.2017

[https://www.iprinfo.com/oikku/toiminimet/ho/ho\\_1995\\_/fi\\_FI/HO:2007:3405/](https://www.iprinfo.com/oikku/toiminimet/ho/ho_1995_/fi_FI/HO:2007:3405/)

*Patentti- ja rekisterihallitus:*

[https://www.prh.fi/fi/asiakastiedotteet/2017/P\\_11024.html](https://www.prh.fi/fi/asiakastiedotteet/2017/P_11024.html) linkki otettu 14.5.2017

<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> linkki otettu 24.10.2013

<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> linkki otettu 14.5.2017

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> linkki otettu 15.5.2017

<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html>

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html> linkki otettu 11.5.2017

<https://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/tavaramerkinhakijalle/rekisteroinninedellytykset/sekoitettavuus>. linkki otettu 12.5.2017

[https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/y3\\_ja\\_henkilotietolomake.pdf](https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/y3_ja_henkilotietolomake.pdf) linkki otettu 14.5.2017

*Tekijänoikeusneuvosto:*

<http://minedu.fi/tekijanoikeusneuvosto>, linkki otettu 18.4.2017

<http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/> linkki otettu 9.10.2013

[http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston\\_lausunnot/?lang=fi](http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/?lang=fi) linkki otettu: 9.10.2013

*Kielitoimisto:*

<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/167> linkki otettu 14.5.2017

<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/373> linkki otettu 14.5.2017

<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80> linkki otettu 14.5.2017

*Muut:*

[http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs\\_wo020.html#P71\\_4054](http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs_wo020.html#P71_4054)

[http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty\\_id=](http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=)

[http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty\\_id=2](http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2) linkki otettu 8.3.2017

[http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs\\_wo020.html#P71\\_4054](http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs_wo020.html#P71_4054) linkki otettu 14.5.2017

<https://fi.wikipedia.org/wiki/@> linkki otettu 12.5.2017

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Leetspeak> linkki otettu 19.5.2017

<http://moro.aamulehti.fi/2012/03/20/mcdonaldsin-mainoslauseesta-paljastui-nolo-kaksoismerkitys/> linkki otettu 14.5.2017

<http://pc.textmod.es> linkki otettu 10.5.2017

<http://yle.fi/uutiset/3-5062801> linkki otettu 14.5.2017

<http://www.amigascne.org/style/> linkki otettu 11.5.2017

<http://www.internetslang.com/trending.asp> linkki otettu 14.5.2017

<http://www.qr-koodit.fi/generaattori> linkki otettu 11.5.2017

# 1 JOHDANTO

## 1.1 Aiheesta

Tutkielmani aihe käsittelee elinkeinonharjoittajan yritystoiminnan tunnusmerkkejä – ennen kaikkea toiminimeä. Yritystoiminnassa on tärkeää tietää miten pärjätä yhä kovenevassa kilpailussa. Jotta elinkeinotoiminta olisi jo yrityksen alkutaipaleesta lukien mahdollisimman hyvin turvattu, on kiinnitettävä muiden lisäksi erityistä huomiota yrityksen toiminimeen, tarjottavien tavaroiden ja palveluiden tunnuksiin sekä muihin elinkeinotoiminnan rakenteita ylläpitäviin immateriaalioikeuksiin. Yritystoimintaa aloittavalla tulisi olla tietotaito siitä, miten yhteiskunta suojaa hänen liiketoimintaansa suhteessa muihin toimijoihin ja ennen kaikkea kilpailijoihinsa nähden. Tässä kilpajuoksussa vahvasti mahdollisesti pärjäävät ne, jotka suojaavat yritystoiminnan alusta alkaen mm. yrityksensä tunnistamisessa käytettävät tunnukset tehokkaasti. Lähtökohtaisesti yrittäjän tunnusmerkkioikeudellinen suojaaminen toteutuu yrityksen rekisteröimisen yhteydessä, jolloin perusilmoituksen yhteydessä yrittäjä ilmoittaa yrityksensä nimen rekisteröitäväksi kaupparekisteriin. Tästä ajankohdasta eteenpäin yrityksen nimi, eli toiminimi, saa suojaa muita toimijoita vastaan.

Lopputyöni keskittyy tuota ajankohtaa edeltävään prosessiin. Siihen valintaan ja pohdintaan, jossa aloittava elinkeinonharjoittaja pyrkii keksimään mahdollisimman hyvän nimen toimintaa aloittavalle yritykselleen.

Digitalisoituneessa yhteiskunnassamme kommunikointi ja kielenkäyttö ovat monipuolistuneet. Kommunikointi toisen kanssa näyttäytyy nykyisin uusina kommunikointimuotoina ja tapoina. Tästä on esimerkkinä sosiaalisen median hyökyminen osaksi kaikkien arkea. Myös elinkeinotoiminta on siirtynyt monien kohdalla vahvasti – jos ei täysin kokonaan – internetin välityksellä tapahtuvaksi

toiminnaksi. Myös yrittäjän kommunikointi asiakkaisiinsa ja suhteessa toisiin yrittäjiin on painopisteisesti hyvin interaktiivista. Uudet tavat kommunikoida ja viestiä ei ole vain välineellinen asia. Ennen kaikkea lisääntyneet viestintätavat pitävät sisällään lukuisia uudenlaisia kielellisiä ilmauksia, täysin uusia tapoja viestiä mm. erilaisin ATK-päätteeltä löytyvin symbolein tai muunlaisin merkein – osana sanoja ja niiden rakenteita tai vain pelkkänä merkkiyhdistelmänä.

Kielellisten ilmausten tavat ovat moninaiset. Tietyn kielellisen ilmauksen ymmärrettävyys läpi kaikkien kansalaisryhmien on paradoksi. Nuorison keskuudessa käytetty slangi, tai tapa, jolla täysin yleiskielen mukainen lausuttu ilmaus on puettu kirjoitusasuunsa, ei välttämättä avaudu kovin helposti edes ajan hermoilla olevalle. Joskus voidakseen olla ajan hermoilla, täytyy kyetä lukemaan ”rivien välistä” tuntematonta kirjoitusasua. Täten, ollakseen mahdollisesti eturintamassa oivaltavaa nimeä keksiessään yritykselleen, tulisi yrittäjän olla tietoinen eri yhteiskuntaryhmien tavoista/välineistä kommunikoida ja viestiä. Näistä johtuen hyvän ja oivaltavan toiminimen keksiminen voi olla hyvin haasteellista. Lisäksi, jotta elinkeinonharjoittaja saisi mahdollisesti etulyöntiaseman muihin elinkeinonharjoittajiin oivaltavalla rekisteröidyn toiminimen kirjoitetulla ulkoasulla, tulisi seurata rekisteriviranomaisen muuttuvaa rekisteröimiskäytäntöä. Kuka on ensimmäinen – on monesti vahvoilla.

Yleisessä tiedossa on, että viranomaisten mahdollisuudet reagoida muuttuvaan maailmaan ovat rajalliset. Monesti lainsäädäntö tuntuu laahaavan jäljessä verrattuna yhteiskunnassa tapahtuvien ilmiöiden kehitykseen. Elinkeinotoiminnassa dynaamisuus ja markkinoilla tapahtuviin muutoksiin nopea reagointi ovat tärkeitä. Uusien vuorovaikutusmuotojen ilmaantuminen elinkeinotoimintaan voi synnyttää oikeussuojan tarpeita huomattavasti nopeammin kuin lainsäädännön kyetään turvaamaan. Lainsäädäntö on toisinaan jo vanhentunut sen tullessa voimaan. Dynaamisuutta on saavutettu mm. antamalla viranomaisille valtuus tulkita lakia ja näin reagoida yhteiskunnassa vallitsevaan tilaan ilman, että itse lainsäädäntötekstiin tarvitsisi tehdä muutoksia.

Toiminimen kohdalla tämä näkyy rekisteriviranomaiselle annetulla mahdollisuutena määritellä rekisterikäytännössään muun lisäksi toiminimen kirjoitetulle ulkoasulle lainsäädäntöä tarkentavia kriteereitä.

Oivaltavaa toiminimeä keksiessään elinkeinonharjoittaja tukeutuu eri lähteisiin. Hyödyntämällä yhteiskunnassa vallitsevia trendejä, sekä käyttämällä omaa luovuuttaan ja kekseliäisyyttä elinkeinonharjoittaja voi heijastaa toiminimessään modernia ilmaisutapaa.

Viranomaisilta saatavana informaationa hänellä on käytettävissään – lainsäädännön lisäksi – mm. rekisterinpitäjän ylläpitämät rekisterit jo rekisteröidyistä toiminimistä sekä tavaramerkeistä. Lisäksi rekisteriviranomainen informoi yrittäjiä rekisterikelpoisten toiminimien kriteereistä virallisilla verkkosivuillaan ja muussa julkaisemassaan materiaalissa. Yksityiskohtaisempaa ohjeistusta hän voi saada asioidessaan rekisterinpitäjän kanssa. Keskeistä on se, että elinkeinotoimintaa aloittavan on voitava luottaa viranomaisohjeistuksen oikeellisuuteen. Toiminimen valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota toisten immateriaalioikeuksiin. Toisen oikeus voi muodostua rekisteröinnin esteeksi. Helpotusta tuo viranomaisen ylläpitämät tunnusmerkkirekisterit sekä rekisteriviranomaisen viranpuolesta suorittama osittainen rekisteröintiesteiden tutkinta osana rekisteröimismenettelyä.

Kaikista rekisteröinnin esteinä olevista toisten immateriaalioikeuksista ei ole viranomaisten ylläpitämiä rekistereitä, kuten esimerkiksi vakiintuneet toiminimet/tavaramerkit tai toissijaiset tunnuksot ja tekijänoikeudet. Toisin sanoen rekisteröiminen ei ole tällaisten yksinoikeuksien syntymisen edellytyksenä. Tässä tutkielmassa kiinnitetään huomiota tekijänoikeuksiin osana elinkeinonharjoittajan toiminimen valintaa. Toisen tekijänoikeudesta on hyvin vaikea olla tietoinen, koska teoksista ei ole viranomaisten ylläpitämää rekisteriä.



## 1.2 Rajaus, kysymyksenasettelu ja lähteet

Tutkielmani on lainopillinen tutkimus, jossa voimassaolevan lainsäädännön mukainen kanta selvitetään kysymyksenasettelussa ilmeneviin kysymyksiin. Empiiristä ainesta tutkielmassa ilmentää kaupparekisteristä allekirjoittaneen keräämä materiaali rekisteröidyistä toiminimistä sekä tietyille internetin sivustoille kohdennettu havainnointi erityisesti nuorison käyttämistä uudissanoista ja muista viestinnällisistä ilmaisutavoista.

Tutkielmani aihe valikoitui tarkasteltavaksi palvelukseen informatiivisesti niitä elinkeinotoimintaa aloittavia yrittäjiä, joiden tarkoituksena on kehittää itselleen toiminimi, joka ei ole kirjoitusasultaan kovin perinteinen – toisin sanoen suomenkielen oikeinkirjoitussääntöjen mukainen. Lisäksi olisi miellyttävää jos tutkielmani luettuaan lukijalle tulisi tuntuma siitä, että kaikkia viranomaisten ohjeistuksia toiminimestä elinkeinonharjoittajille ei aina tulisi ottaa kirjaimellisesti. Tutkielmassa on sivuutettu kokonaisuudessaan laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (22.12.1978/1061) tutkielman rajallisuuden vuoksi, vaikka sillä voisikin olla ratkaisevaa painoarvoa tietyin kohdin tutkielmassa esiin tulleisiin asiayhteyksiin.

Lopputyöni keskittyy kahteen toisiinsa limittyvään aiheeseen:

Minkälainen toiminimen nimen muodon tulisi abstraktissa mielessä oltava, jotta se ylipäättään olisi kelpuutettavissa rekisteröitäväksi toiminimeksi. Päähuomio kiinnitetään siihen, mitä tarkoitetaan rekisterikäytännössä rekisterikelpoisilta toiminimiltä vaadittavalta edellytykseltä ”lausuttava”-sana. Mikä on yksilöivän lausuttavissa olevan toiminimen sisällön minimi? Tutkielmassani pyritään hahmottamaan rekisteriviranomaisessa olevaa käytäntöä ATK- päätteeltä löytyvien merkkien lausumiselle kirjainyhdistelmien tai sanojen osana.

Materiaalina on käytetty kaupparekisteristä löytyneitä suojattuja toiminimiä ja niihin sisältyviä ATK-merkkejä osana sanoja tai muita kirjainyhdistelmiä.

Tutkielman toinen pääosio keskittyy tekijänoikeuteen. Pyritään hahmottamaan voidaanko sanoista tai sananparsista saada teostason ylittäviä teoksia käyttämällä ATK-päätteeltä löytyviä merkkejä osana sanoja ja sananparsia. Voiko oivaltava omaperäinen toiminimi olla teos?

### **Kysymyksenasettelu:**

Toiminimilain 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimeksi, milloin nimi on omaperäinen, tai sellaista joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen. Sorvarin mukaan tekijänoikeuden loukkauksella tarkoitetaan tekijälle tai tekijänoikeuden haltijalle tekijänoikeuslaissa turvatus suojan rikkomista. Tutkielmassani ei tutkita mitä laissa tarkoitetaan sanoilla tekijänoikeuden loukkaus eikä toiminimen suhdetta tekijänoikeudenalaisten teosten nimisuojaan. Myös konkreettiset oikeuksien yhteen törmäämiset sivuutetaan. Tutkielmassa keskitytään teoksiin ja niiden mahdolliseen ilmentymiseen toiminimessä.

**Ensiksi:** Voidaanko ATK- näppäimistöltä löytyvien kirjasinmerkkien omaperäisellä sijoittelulla kasvattaa lyhyen kirjallisen/taiteellisen tuotteen tekijänoikeudellista itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä niin, että lyhyt vaakatasoiselle kirjoitusriville aikaansaatu tuotos ylittäisi teoskynnyksen ja se täten katsottaisiin teokseksi?

**Toiseksi:** Mahdollistaako toiminimiä koskeva rekisterikäytännönmuutos ja mahdollinen kasvava samansuuntainen muutoksen suunta – yhä sallivampaan

suuntaan mm. käyttää mitä moninaisin tavoin ATK-merkkejä – tekijänoikeudellisten tuotosten hyödyntämistä toiminimissä?

Edellisten lisäksi runkotekstin, alaviitteiden ja liitteiden osana tuodaan esille ilmitulleita käytäntöön liittyviä ongelmia, joihin elinkeinotoiminnalleen toiminimeä keksivä törmää. Ongelmat ja epäkohdat tulivat ilmi tätä tutkielmaa laadittaessa tutkimusmateriaalia kerätessä. Nämä ongelmat ovat samoja, joihin toiminimeään keksivä mahdollisesti kohtaa, koska tutkimusmateriaalia kerätessä on noudatettu samaa prosessia, jota elinkeinonharjoittajat ilmeisen pääsääntöisesti käyttävät: noudattavat rekisteriviranomaisen luomia ohjeistuksia mahdollisen toiminimensä määrittämiseksi sekä käyttävät rekisteriviranomaisen rekisterin ATK-pohjaisia hakutoimintoja vapaiden toiminimien kartoittamiseksi.

Tutkielman lähteinä on käytetty kotimaista immateriaalioikeudellista kirjallisuutta, tuomioistuinten ratkaisuja, kaupparekisteristä tutkielman laatineen löytämiä rekisteröityjä toiminimiä ja tekijänoikeusneuvoston suositusluontoisia lausuntoja. Patentti- ja rekisterihallitukseen (PRH) lähettämäni tarkentavat kysymykset jäivät avoimiksi kaupparekisterineuvonnan yleisneuvontaluonteisuudesta johtuen. Tästä syystä toiminimien rekisteröinnissä käytettävistä ATK- merkeistä lähteinä on käytetty lähinnä tutkielmaa varten rekisteristä löytyneitä toiminimiä. Lisäksi, koska kyseessä on lainopillinen tutkielma, sekä tutkielman rajallinen pituus huomioon ottaen, tutkimusmateriaalissa modernin kielenkäytön tavoista on jättäydytty yleisessä tiedossa oleviin tosiasioihin sekä tutkielman laatineen havaintoihin modernien kommunikaatiomuotojen ilmentyminä<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Nuorison käyttämä verkkokieli on tutkimuskohteena varsin uusi. Varsinkin nuorison suosimista tavoista korvata perinteisiä kirjaimia löytyy osoitteesta <https://fi.wikipedia.org/wiki/Leetspeak> linkki otettu 19.5.2017. Mm. Hautamäki on lopputyössään tutkinut nuorison käyttämää kieltä. Hautamäki, Sanni: Millaista kieltä internetissä käytetään? – Nuorten näkemyksiä verkkokielen variaatiosta (pro gradu). Tampereen yliopisto. Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteen yksikkö 2015. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98302/GRADU-1451400319.pdf?sequence=1> linkki otettu 19.5.2017

Kirjallisuutta toiminimistä on vähän. Erityisesti teosluonteisuudesta on korostuneen niukasti – miltei olemattomasti. Tietyin osin näyttää siltä, että toiminimioikeuden ja tekijänoikeuden päällekkäisyystilanteiden mahdollisuus on sivuutettu täysin. Mm. PRH:n toiminimiohjeissa ohjeet sisältävät puutteellisesti ainoastaan taiteilijanimeen ja teokseen nimeen kohdentuvan suojan: ”... mikä voidaan käsittää toisen taiteilijanimeksi tai suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimeksi...”. Kotimaisen kirjallisuuden vähyydestä johtuen on jouduttu tukeutumaan tunnusmerkkioikeudellisesti toiminimiä hyvin lähellä olevaan tavaramerkkejä koskevaan lähdeaineistoon. Tätä perustelen erityisesti sillä, että monesti elinkeinotoiminnassa yritykset käyttävät toiminimeään tavaramerkin tavoin. Lisäksi toiminimi on rekisteröitävissä tavaramerkkinä jos se täyttää tavaramerkkilain rekisteröimiselle asettamat edellytykset. Lisäksi tavaramerkkilain säännökset ja yhdenmukaisuus on otettu huomioon toiminimilain valmistelussa.

### **1.3 Työn rakenne ja terminologiasta**

Tutkielman luvussa 2 esitellään mitä sanalla ”toiminimi” tarkoitetaan sekä se olennainen lainsäädäntö, joka kohdentuu toiminimeen tutkielman aiheen näkökulmasta. Luvussa 3 hahmotetaan toiminimen yksilöivyyden edellytyksenä olevan ”sanallinen lausuttavuus” sisältöä rekisteriviranomaisen rekisterikäytännössä sekä annetaan esimerkkejä rekisteröityjen toiminimien kirjoitusasuista. 4. luvussa tarkastellaan toiminimen suhdetta muihin toiminimen rekisteröimisen esteenä mahdollisesti oleviin immateriaalioikeuksiin. Tutkielmani loppuosiossa luvusta 5 eteenpäin on tarkoitus hahmottaa samalle vaakarivillä olevalle kirjoitusriville luodun tekijänoikeudellisen teoksen rajoja visuaalisesti oivaltavien ilmausten kautta. Osiossa pyritään löytämään ainesta tekijänoikeudellisen teoksen minimille. Huomio kiinnitetään siihen kuinka tiiviisti tekijänoikeudellinen teos on mahdollista ilmaista käyttämällä ATK-päätteeltä löytyviä merkkejä/symboleita osana länsimaalaisia kirjainmerkkejä. Osana lopputyöni kokonaisuutta tekijänoikeudellinen osio hahmotetaan Toiminimilain 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan. Toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla: ”mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen suojatun

kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimeksi, milloin nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen”. Luvussa tuodaan esille tekijänoikeudellisen aineksen mahdollista ilmenemistä osana toiminimeä ja sen kirjoitusasua. Luvussa 6 vastataan yhteenvedon omaisesti tutkielman kysymyksenasettelun kysymyksiin. Luvussa 7 sijaitsevat tutkielman liitteet: esimerkkejä rekisteröidyistä toiminimistä sekä tutkielman aiheen kannalta relevantit tekijänoikeusneuvoston lausunnot.

Suurimmaksi osaksi tutkielman tekstiä termillä ”toiminimi” viitataan ”varsinaisiin toiminimiin” sekä aputoiminimiin yhdessä. Tilanteesta riippuen toiminimeä käytetään ainoastaan ”varsinaiseen toiminimeen” niin, että eroavuus aputoiminimiin tuodaan esille tarpeen mukaan jos tämä on katsottu aiheeseen liittyen tarkoituksenmukaiseksi ja olennaiseksi asiaksi. Rinnakkaistoiminimi on toiminimen suora yhtenevä käännös toiminimestä toiselle kielelle. Tästä syystä sitä ei käsitellä tutkielmassani muuten kuin toiminimen rekisteröimisen ulkoasun yhteydessä sivuavasti.

Toiminimen yksilöivyyshedellytyksen ehtona olevaa sanojen lausuttavuutta varten käytän kahta aputermiä helpottamaan tutkielmani tekstin ymmärtämistä: sanojen lausuttavuus ja sanojen luettavuus. Löytämässäni tutkielma-aiheeseeni liittyvässä oikeustieteellisessä kirjallisuudessa tai viranomaisohjeistuksissa ei ole käytetty sanaa luettavuus lainkaan liittyen toiminimen yksilöivyyshedellytykseen. Luettavuus-sanaa käytän tekijänoikeudellisen osion kohdin samassa merkityksessä kuin alla on kuvattu.

Näyttäisi siltä että rekisteriviranomaisessa toiminimen osana oleva sana katsotaan lausuttavaksi faktisesti ainoastaan tietyssä tapauksessa, mutta toiminimi luettavissa kuitenkin vaihtoehtoisin tavoin. Luettavuus pitäisi sisällään päättelyn ja mahdollisen ymmärryksen – tulkinnan –, mitä merkkiyhdistelmällä tarkoitetaan tai minkälaisen kuvan ulkopuolinen siitä voi mahdollisesti saada.

Lausuttavuus pitää sisällään ainoastaan sen, että toiminimen sanassa tulee olla yhteen kirjoitettuna konsonanttien lisäksi vokaaleita (tai mahdollisesti pelkästään vokaaleita), jotta se olisi lausuttavissa ja täten siis lausuttava sana – välttämättä lausuttavan tarkoittavan mitään ymmärrettävää (fantasia toiminimi). Lausuttavuus ilmenee tutkielmassani lähinnä yksilöivyyssedellytyksen kohdalla. Luettavuus yleisemmässä kontekstissa viittaa lähemmin tunnusmerkkien sekoitettavuusarviointiin, jossa tunnusmerkki tutkitaan ääntämisen ja merkityksensä mukaisesti. Tutkielmassani ei keskitytä sekoitettavuuteen lainkaan.

## 2 TOIMINIMI

### 2.1 Toiminimioikeuden historiasta

Toiminimi- ja yhtiöoikeuden lähtökohdat luotiin keskiajan lopun Pohjois-Italiassa. Tuolloin oli tarpeellisesta erottaa henkilöiden perustamien yhtiömuotoisten yhteenliittymien toiminnot siinä mukana olleiden yksittäisten henkilöiden toimista.<sup>2</sup> Toiminimi-instituutti, toiminimi eli firma<sup>3</sup> ja lukuisat kauppaoikeuteen liittyvät oikeussäännökset kehittyivät Pohjois-Italian kauppakaupungeissa harjoitetuista kauppatavoista ja -menettelyistä.<sup>4</sup>

Modernimman toiminimioikeuden syntyjuuret nivoutuvat 1800-luvun taloudelliseen kasvuun ja teollistumiseen. Tällöin kilpailu sysäsi myös muut kuin kauppayhtiöt toimimaan elinkeinotoiminnassa tietyllä nimellä. Toiminimellä toimija oli yksilöitävissä. Tätä aikaisemmin yksityisellä kauppialla ei ollut aihetta esiintyä muulla kuin henkilönimellään. Erityisestä toiminimestä tuli tarpeellinen.<sup>5</sup>

Kaupparekistereistä ja toiminimistä annettiin säännöksiä Euroopassa 1800-luvun loppupuoliskolla. Saksan vuoden 1861 kauppalaki toimi esikuvana Pohjoismaissa 1890-luvulla säädetyille laeille kaupparekisteristä, toiminimestä ja prokurasta. Suomen vuoden 1895 toiminimiasetuksen<sup>6</sup>, joka asetuksena tuolloin vastasi nykyistä lakitasoista säädöstä, esikuvana toimi Ruotsin vastaava lainsäädäntö.<sup>7</sup> Toiminimiasetuksen myötä toiminimioikeus myönnettiin yhtiöiden lisäksi yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä luotiin samalla pohja nykyiselle

---

<sup>2</sup> Haarmann 2006, s. 319.

<sup>3</sup> Nimitys firma, kuvastaa keskiajan latinan verbiä firmare, jolla viitataan asiakirjan vahvistamiseen allekirjoituksella. Modernissa merkityksessä toiminimeä tarkoittavaa firma-nimitystä alettiin käyttää laajemmin keski- ja uudenajan taitteessa, ensiksi Espanjassa. Ant-Wuorinen 1933, s. 71–72.

<sup>4</sup> Ant-Wuorinen 1933, s. 68.

<sup>5</sup> Castren 2008, s. 8.

<sup>6</sup> Asetus kaupparekisteristä, toiminimestä ja prokurasta 2.5.1895/128 (toiminimiasetus)

<sup>7</sup> Ant-Wuorinen 1933, s. 79. Sekä Castren 2008, s. 9–10.

kaupparekisterijärjestelmälle.<sup>8</sup> Asetukseen säädettiin muutoksia läpi vuosien, mutta vasta nykyinen toiminimilakimme vuodelta 1979 (128/1979) vastasi tarpeeseen säätää toiminimistä aineellisena oikeutena.<sup>9</sup>

## 2.2 Toiminimi tänä päivänä

Toiminimi on nimi, jota käyttämällä elinkeinoa harjoittava yksilöi yrityksensä ja elinkeinotoimintansa tietyn elinkeinonharjoittajan harjoittamaksi toiminnaksi. Toiminimilain 1 §:n 1 momentin mukaan toiminimi on nimi, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan. Lain 8 §:n ensimmäisen lauseen mukaisesti toiminimen tulee yksilöidä haltijansa yritys. Toiminimi on ennen kaikkea nimi, ei yritysmuoto, kuten erheellisesti yleiskielenkäytössä joskus kuulee puhuttavan<sup>10</sup>. Yritystoiminnan rakenteellisesta muodosta riippuen voi toiminimen haltijana olla fyysinen henkilö yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai elinkeinotoimintaa harjoittava yritys tai muu yhteisö. Toisin sanoen toiminimen haltijana on luonnollinen henkilö, joka harjoittaa yksityistä elinkeinotoimintaa tai elinkeinotoimintaa harjoittava oikeushenkilö, esimerkiksi osakeyhtiö tai yhdistys<sup>11</sup>.

Luonnollinen henkilö elinkeinonharjoittajana voi harjoittaa eri elinkeinojaan vain yhdellä toiminimellä, jolloin jokainen elinkeinotoiminnan toimiala on yhden ja saman toiminimen alla. Sama koskee oikeushenkilöitä.<sup>12</sup> Niillä voi olla vain yksi

---

<sup>8</sup> Metsävainio, Tuija: Toiminimilain kehityssuuntia. TEM raportteja 3/2011, s. 5 sekä muuten toiminimilainsäädännön historiasta s. 4–5.

[http://www.tem.fi/files/28953/TEM\\_raportteja\\_3\\_2011.pdf](http://www.tem.fi/files/28953/TEM_raportteja_3_2011.pdf) linkki otettu 15.10.2013

<sup>9</sup> Katso toiminimiasetuksen puutteista Castren 2008, s. 9–11.

<sup>10</sup> Toisinaan osana yleiskielenkäyttöä, mutta jokseenkin juridisesti harhaanjohtavasti (tai asiayhteydestä riippuen), toiminimi-sana on rinnastettu synonyyminä ”yritykseen” tai ”yksityiseen elinkeinonharjoittajaan”. Haarmann 2014, s. 411, sekä

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html> linkki otettu 11.5.2017

<sup>11</sup> Myös siis aatteelliset yhdistykset, joilla on elinkeinotoimintaa - ja säätiöt, joilla on elinkeinonharjoittamista varten pysyvä toimipaikka tai palveluksessa ainakin yksi työntekijä ovat velvollisia tekemään ilmoituksen toiminimestään kaupparekisteriin. Kaupparekisterilaki 3 §:n 1 mom. 2 kohta.

<sup>12</sup> Castren 2008, s. 43.

Castrenin mukaan yksityisen elinkeinonharjoittajalla voi olla vain yksi toiminimi v. 2001 luodun Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän jälkeen. Haarmannin mukaan taas yksityisellä elinkeinonharjoittajalla voi niitä olla monia. Ilmeisesti Haarmannin teosta ”Immateriaalioikeus”



toiminimi, joka samalla on yrityksen nimi sekä tarpeen mukaan aputoiminimiä kuten yksityisellä elinkeinonharjoittajallakin.<sup>13</sup> Juridisen henkilön nimi on siis sama kuin sen toiminimi kun taas fyysisen eli luonnollisen henkilön toiminimi voi olla eri kuin hänen henkilönimensä.<sup>14</sup> Kokonaan täysin eri asia on se, että oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö voi omistaa kokonaisuudessaan tai osuuksia muista oikeushenkilöistä, jotka taas toimivat omilla toiminimillään ja aputoiminimillään.

Toiminimellään elinkeinonharjoittaja yksilöi itsensä erottuakseen muista toimijoista ja samalla tunnustautuu sekä on tunnistettavissa elinkeinomarkkinoilla toimivaksi tahoksi<sup>15</sup>. Toiminimellä on sama rooli kuin ihmisen erisnimellä kommunikoitaessa muihin yksityis- ja julkisoikeudellisiin tahoihin<sup>16</sup>. Yritystunnuksellaan yrittäjä erottautuu muista ja tulee yksilöidyksi toisiin kilpailijoihinsa nähden. Erottuminen ja tunnistettavuus ovat olennaisia tekijöitä niin muiden elinkeinotoimintaa harjoittavien, kuluttajien sekä erityisesti yhteiskunnan ja viranomaisten näkökulmasta. Julkisen intressin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta on tärkeää tietää keneen vastuut ja velvoitteet kohdentuvat, kelle oikeudet kuuluvat sekä keiden välillä riskit jaetaan<sup>17</sup>.

---

vuodelta 2006 ei ollut päivitetty vastaamaan muuttunutta laintilaa. Vertaa Castren 2008, s. 43 ja Haarmann 2006, s. 321. Haarmannin teoksen uudistettuun painokseen vuodelta 2014 asiantila on korjattu. Haarmannin mukaan tänä päivänä juridisella ja fyysisellä henkilöllä voi olla vain yksi toiminimi. Haarmann 2014, s.411.

<sup>13</sup> Yksityinen elinkeinonharjoittaja kuten muutkin elinkeinonharjoittajat voivat harjoittaa osaa toiminnastaan aputoiminimiä hyväksikäyttäen. Haarmann 2014, s. 411. Katso tarkemmin Castren 2008, s. 44–47.

<sup>14</sup> Haarmann 2014, s. 411.

<sup>15</sup> Kaupparekisterilain 24 §:n mukaisin edellytyksin rekisterinpitäjä voi poistaa toiminimen rekisteristä jos on syytä olettaa elinkeinonharjoittajan lopettaneen toimintansa.

<sup>16</sup> Haarmann 2006, s 321. Esimerkiksi oikeudenkäynnin osapuolena tai veronmaksajana oikeushenkilö tunnustetaan toiminimellään. HE 238/1978, s. 2.

<sup>17</sup> Erityisesti rekistereiden, tietojärjestelmien ja viranomaistoiminnan ja valvonnan vuoksi elinkeinonharjoittajilla on myös numeroista koostuva Y-tunnus. Kyseistä yritys- ja yhteisötunnusta ei tule sekoittaa toiminimeen. Jos yritys oli ennen 1.4.2001 merkitty kaupparekisteriin ja/tai verohallinnon rekisteriin, sen kaupparekisterinumero ja Ly-tunnus korvautuivat Y-tunnuksella uuden yritys- ja yhteisötietojärjestelmän myötä 1.4.2001 alkaen.

Tunnuksen antaa Patentti ja rekisterihallitus tai verovirasto. Castren 2008, s. 12.

## 2.2.1 Toiminimeä koskeva lainsäädäntö

Tunnusmerkkioikeudet ovat, kuten muutkin varallisuusosoikeudelliset immateriaalioikeudet, Suomen perustuslain<sup>18</sup> 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan piirissä.<sup>19</sup> Pykälän mukaan: ”Jokaisen omaisuus on turvattu”. Perustuslakivaliokunnan toimissa omaisuuden suoja koskeva arviointi on koskenut mm. tavaramerkki-, tekijän- sekä patentti- ja mallioikeutta. Vaikka immateriaalioikeudet ovat perustuslain mukaisen omaisuuden suojan piirissä, ei suoja ole ehdoton. Suojan saamisen arvioimiselle on asetettava eri henkilötahojen ja yhteiskunnallisten intressien välinen kohtuullinen tasapaino.<sup>20</sup>

Toiminimiä koskeva lainsäädäntö perustuu kansalliseen lainsäädäntöön<sup>21</sup>. Toiminimestä säädetään toiminimilaisissa. Lakia edeltävää toiminimiasetusta sovelletaan edelleen vähäisin osin. Toiminimellä on runsaasti liittymiä muualle lainsäädäntöön, kuten mm.: kaupparekisterilaki<sup>22</sup>, yritys- ja yhteisötietolaki<sup>23</sup>, tavaramerkkilaki<sup>24</sup>, verkkotunnuslaki<sup>25</sup> sekä muu immateriaalioikeudellinen -, kilpailuoikeudellinen - sekä kuluttajansuojalainsäädäntö.<sup>26</sup>

## 2.2.2 Pariisin yleissopimus

Kansallisia toiminimiä koskee myös Pariisissa vuonna 1883 allekirjoitettu Pariisin teollisoikeuksia koskeva yleissopimus<sup>27</sup>. Se on merkittävin ja laajin kansainvälinen teollisoikeuksia koskeva sopimus.<sup>28</sup> Sopimus syntyi tarpeeseen vastata teollisen

<sup>18</sup> Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

<sup>19</sup> HE 309/1993, s.62/II

<sup>20</sup> Hallberg ym. 2011, s.573 ja Karhu 2008, s.445–448.

<sup>21</sup> Metsävainio, Tuija: Toiminimilain kehityssuuntia. TEM raportteja 3/2011, s. 4.

[http://www.tem.fi/files/28953/TEM\\_raportteja\\_3\\_2011.pdf](http://www.tem.fi/files/28953/TEM_raportteja_3_2011.pdf) linkki otettu 15.10.2013

<sup>22</sup> Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129

<sup>23</sup> Yritys- ja yhteisötietolaki 16.3.2001/244

<sup>24</sup> Tavaramerkkilaki 10.1.1964/7

<sup>25</sup> Verkkotunnuslaki 228/2003

<sup>26</sup> Castren 2008. s.11–34.

<sup>27</sup> [http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs\\_wo020.html#P71\\_4054](http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs_wo020.html#P71_4054) linkki otettu 14.5.2017

<sup>28</sup> Heinonen luonnehtii ko. sopimusta IPR - oikeuden ”perustuslaiksi”. Heinonen 2002, s. 9.

vallankumouksen synnyttämän teollisuusvaltioiden välisen kaupan haasteisiin. Oli ajankohtaista suojata kansallisia elinkeinotoiminnassa käytettyjä tunnusmerkkejä kansallisvaltioiden rajojen ulkopuolella. Pariisin sopimusta aikaisemmin tunnusmerkkioikeudellista suojaa takasi vain kansallinen lainsäädäntö sekä mahdollinen kahdenvälinen valtiosopimus. Tällainen ensimmäinen valtiosopimus solmittiin Englannin ja Venäjän välillä 1858.<sup>29</sup>

Suomi liittyi Pariisin yleissopimukseen konventioon vuonna 1921<sup>30</sup> ja tätä nykyä vuonna 2017 sopimukseen kuuluu 177 valtiota.<sup>31</sup> Yleissopimuksella ei synnytetty ylikansallista tunnusmerkkien ylikansallista rekisteröintijärjestelmää, vaan sillä määriteltiin muiden lisäksi tunnusmerkkien suojan sisältöä ja vähimmäistasoja.<sup>32</sup> Yleissopimusta hallinnoi World Intellectual Property Organisation eli WIPO<sup>33</sup>.

Sopimus rakentuu kansallisen kohtelun ja vähimmäissuojan periaatteille. Periaatteiden mukaisesti sopimusvaltio on velvollinen antamaan saman kohtelun toisen sopimusvaltion kansalaiselle kuin se antaa omille kansalaisilleen sopimuksen kattamissa asioissa. Vähimmäissuoja periaatteen mukaan taas sopimusvaltion tulee antaa vähintään se suojan taso toisen sopimusvaltion kansalaiselle mikä on sopimuksessa määritelty. Suomessa kansallinen tuomioistuin soveltaa dualistisen järjestelmän mukaisesti Suomen lakia. Ko. sopimuksen säännökset ovat täten saatettu voimaan valtion sisäisesti lainsäädäntötoimin. Kuitenkin tuomioistuimet Suomessa pyrkivät tulkitsemaan kansallista lainsäädäntöä sopimuksen mukaisina, joten alkuperäinen sopimusteksti voi toimia tulkintaa ohjaavasti.<sup>34</sup>

---

<sup>29</sup> Heinonen 2002, s.11.

<sup>30</sup> Haarmann – Mansala 2012, s. 23. Pariisin yleissopimus teollisoikeuden suojelemisesta on tarkistettu vuonna 1975. SopS 43/1975.

<sup>31</sup> [http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty\\_id=2](http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2) linkki otettu 8.3.2017

<sup>32</sup> Salmi ym. 2008, s. 92.

<sup>33</sup> Haarmann 2014, s. 11.

<sup>34</sup> Monistisissa järjestelmissä sopimus tulee osaksi ko. valtion lainsäädäntöä sellaisenaan sopimuksen astuessa voimaan. Haarmann 2014, s. 9.

Pariisin yleissopimuksen artikla 8 mukaan toiminimi saa suojaa ilman hakemusta tai rekisteröintivelvollisuutta jokaisessa sopimusvaltiossa, myös ilman että se on osana tehtaan- tai kauppamerkkiä. Suomen toiminimilain 2 §:n mukaan yksinoikeudellista suojaa saadaan rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla toiminimi. Artiklaa vastaavaa säännöstä ei löydy kuitenkaan voimassa olevasta toiminimilaistamme.<sup>35</sup>

Castrenin mukaan artiklaa 8 sovelletaan monissa sopimusvaltioissa niin, että se velvoittaa sopimusvaltion antamaan toiminimelle suojaa toisessa jäsenvaltiossa ilman rekisteröintiä tai vakiintumista.<sup>36</sup> Castren, Hakulinen ja Haarmann toteavat, että Suomessa suojaa saa ulkomainen Suomessa rekisteröimätön ja vakiintumaton toiminimi, joka on maassamme asianomaisessa elinkeinopiirissä ”jossain määrin tunnettu”.<sup>37</sup> Kyseistä kantaa tukevat oikeustapaukset. Mm. Korkeimman oikeuden ratkaisussa (KKO) KKO:1994:23, jossa tuomioistuin käyttää ilmaisua ”jossain määrin tunnettu”.<sup>38</sup> Oikeustila ei siis vaadi vakiintumisen astetta ulkomaiselta toiminimeltä Suomessa.<sup>39</sup>

### 2.2.3 Aputoiminimi ja toissijainen tunnus

Toiminimilain 1 §:n 2 momentin mukaan kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja saa harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä. Elinkeinonharjoittaja voi toiminnassaan käyttää toiminimen ohella myös muuta tunnusta. Ensimmäisessä on kyse aputoiminimistä ja jälkimmäisestä toissijaisesta tunnuksesta.

---

<sup>35</sup> Haarmann 2014, s. 410.

<sup>36</sup> Castren 2008, s.56.

<sup>37</sup> Hakulinen 1954, s. 133: Suojaa saadakseen toiminimelleen ulkomaisessa sopimusvaltiossa ei edellytetä, että ko. valtiossa olisi harjoitettu elinkeinotoimintaa ko. toiminimellä. Castren 2008, s. 56–57: Suojan edellytyksenä on, että toiminimi nauttii ”alkuperämaassa” jonkin tasoista suojaa. Lisäksi Haarmann 2014, s. 410.

<sup>38</sup> KKO 1994:23: Ulkomaisen yrityksen toiminimen tulee olla ”ainakin jossain määrin tunnettu” asianomaisessa elinkeinopiirissä.

<sup>39</sup> Katso vakiintumisesta Castren 2008, s. 59–68.

Aputoiminimeen sovelletaan pitkälti toiminimeä koskevaa lainsäädäntöä sellaisenaan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Lisäksi aputoiminimeä käytettäessä allekirjoituksissa myös varsinainen toiminimi on mainittava<sup>40</sup>. Aputoiminimen käyttäminen osana yrityksen toimintaa voi olla tarpeellista mm. fuusioiden yhteydessä säilytettäessä yhteys sulautettavan yrityksen asiakkaisiin, jolloin jo syntynyt goodwill-arvo säilyy uuden omistajayrityksen aputoiminimessä. Tyypillisimmillään aputoiminimen käyttöönottamiselle osaksi elinkeinotoimintaa voi olla esimerkiksi silloin kun elinkeinonharjoittajana haluaa laajentaa toimintaansa<sup>41</sup> uusille toimialoille tai muuten laajentaa toimintaansa alueellisesti<sup>42</sup>. Aputoiminimeä rekisteröitäessä sillä harjoitettava elinkeinotoiminta eli toimialat on mainittava. Castrenin mukaan aputoiminimeä ei saisi käyttää niin suureen osaan yrityksen toimialoista ja toiminnasta, että se kilpailee varsinaisen toiminimen kanssa.<sup>43</sup>

Toissijaisella tunnuksella tarkoitetaan pääsääntöisesti tunnusta, joka on muunnos elinkeinotoiminnan tunnuksesta. Kyseessä voi olla tunnusmerkin iskuosa eli firmadominantti, lyhennys tai muunlainen väännös tunnusmerkistä. Toisinaan toissijaisella tunnuksella ei ole yhtymää itse toiminimeen. Toissijaisen tunnuksen ei tarvitse olla nimi<sup>44</sup>. Tällaiseen tunnukseen voidaan saada yksinoikeus toiminimilain 2 §:n 1 momentin mukaan vain vakiinnuttamalla se.<sup>45</sup>

---

<sup>40</sup> Castren 2008, s. 45.

<sup>41</sup> katso toiminimen ”yleistoimialan” aiheuttamista ongelmista Tuominen, Markku: ”Toimiinko toiminimi”, IPRinfo 4/2007 [https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2007/IPRinfo\\_4-2007/fi\\_FI/Toimiiko\\_toiminimi/](https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2007/IPRinfo_4-2007/fi_FI/Toimiiko_toiminimi/) linkki otettu 12.5.2017

<sup>42</sup> Kaupparekisteristä on helppo havaita, että SOTE- uudistuksen aikoihin suuret terveysalatoimijat ovat tehneet hyvin runsaasti yrityskauppoja niiltä löytyvien uusien aputoiminimien ilmentyminä. Mm. Y-tunnus 1927556-5 Toiminimi: Mehiläinen OY rekisteröi 150 kappaletta (vuosien 2011–2017 maaliskuu aikana) ilmeisesti yrityskauppojen yhteydessä aputoiminimikseen ottamaa tunnusmerkkiä.

<sup>43</sup> Castren 2008, s. 45.

<sup>44</sup> Haarmann 2014, s. 412.

<sup>45</sup> Castren 2008, s. 48–50. Castrenin mukaan toissijaiset tunnukset voivat olla muun lisäksi tavaramerkkien tapaan jokin kuvio, visuaalinen ja akustinen tunnus. Akustisesta esimerkkinä Castren mainitsee Metro-Goldwyn-Mayerin karjuvan leijonan.

## 2.2.4 Toiminimi ja tavaramerkki

Elinkeinotoiminnassa käytettäville erityyppisille tunnusmerkeille on ominaista niiden nivoutuminen toisiinsa. Toiminimilaki ja tavaramerkkilaki vastaavat monin osin toisiaan. Tämä johtuu tunnusmerkkioikeudellisesta sisällöstä. Yleistä on, että toiminimeä – sellaisenaan tai sen dominantti-osaa<sup>46</sup> – käytetään yksilöivän yritystunnuksena olemisen lisäksi erottamaan elinkeinonharjoittajan tavarat muiden elinkeinonharjoittajien tavaroista.<sup>47</sup> Toiminimen tavaramerkkiomainen käyttötapa on siis mahdollista.

Nykyisin tunnusmerkit ja niitä koskeva lainsäädäntö ovat läheisiä ja toiminimen tavaramerkiksi rekisteröinti on mahdollista tunnuksen täyttäessä tavaramerkin rekisteröimiseltä vaadittavat edellytykset. Toiminimelle voidaan saada tavaramerkkioikeudellista suojaa myös vakiintumisen perusteella käyttämällä sitä tavaroiden tai palveluiden tunnuksena. Tavaramerkkilain säännökset ja yhdenmukaisuus on otettu huomioon toiminimilain valmistelussa.<sup>48</sup>

## 2.2.5 Käsite ja oikeus käyttää toiminimeä

Castren määrittelee tunnusmerkkioikeudellisesti toiminimet, aputoiminimet ja toissijaiset tunnuksot elinkeinotoiminnan tunnusmerkeiksi<sup>49</sup>. Toiminimilain 1 §:n 1 momentin mukaan toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan. Lain 8 §:n ensimmäisen lauseen mukaan toiminimen tulee yksilöidä elinkeinotoimintaa harjoittavan yritys. Ainoastaan elinkeinotoimintaa harjoittavalla taholla on oikeus käyttää toiminimeä<sup>50</sup>. Yrityksen toiminimellä elinkeinonharjoittaja identifioi yrityksensä ja toimintansa sekä kommunikoi muiden yhteiskunnallisten tahojen kanssa esimerkiksi oikeustoimissaan, sopimuksissa

---

<sup>46</sup> Haarmann käyttää ilmaisua ”olennaista osaa”. Haarmann 2014, s. 411.

<sup>47</sup> Castren 2008, s. 13.

<sup>48</sup> Castren 2008, s. 13–14.

<sup>49</sup> Tavaramerkit ovat tavaroiden tunnusmerkkejä. Castren 2008, s. 52.

<sup>50</sup> Castren 2008, s. 3.

sekä suhteessa viranomaisiin kuten verottajaan<sup>51</sup>. Toisin kuin tavaramerkkilaisissa tavaramerkin osalta, toiminimilaisissa ei ole lueteltu esimerkkejä mitä toiminimen käyttämisellä tarkoitetaan. Tyypillisenä käyttömuotona toiminimeä käytetään konkreettisesti esimerkiksi markkinoinnin ja mainonnan sekä asiakirjojen allekirjoittamisen yhteydessä.<sup>52</sup>

Toiminimilain hallituksen esityksen mukaan vain elinkeinonharjoittajalla on oikeus käyttää toiminimeä<sup>53</sup>. Elinkeinonharjoittajan käsite tulee ymmärtää laajasti.<sup>54</sup> Edeltävässä lainsäädännössä vuoden 1895 Toiminimiasetuksessa käytetty kauppiaan käsite oli olennaisesti suppeampi.<sup>55</sup> Elinkeinonharjoittaja on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka harjoittaa ammattimaisesti taloudellista toimintaa. Voiton maksimoiminen tai ylipäätään voiton tavoittelu itselleen ei ole ratkaisevaa vaan elinkeinoa voidaan harjoittaa esimerkiksi yleishyödyllisen toiminnan tukemiseksi.<sup>56</sup>

## 2.2.6 Rekisteröimisvelvollisuus

Pääsääntöisesti toiminimi tulee rekisteröidyksi ennen elinkeinotoiminnan aloittamista osana kaupparekisteriin tehtävää ns. perusilmoitusta.<sup>57</sup> Toiminimen rekisteröimisvelvollisuus ei koske kuitenkaan kaikkia elinkeinonharjoittajia. Kaupparekisterilain 3 §:ssä säädetään elinkeinonharjoittajien rekisteröimisvelvollisuudesta. Esimerkiksi yksityinen elinkeinonharjoittaja jolla ei ole pysyvää toimipaikkaa – ja jolla täten ei ole 3 §:n mukaista perusilmoitusvelvollisuutta – voi halutessaan rekisteröidä toiminimensä

---

<sup>51</sup> Salmi ym. 2008, s. 46–47.

<sup>52</sup> Haarmann 2006, s.329.

Toiminimilain 31 §:n mukaan aputoiminimeä kirjoitettaessa tulee myös varsinainen toiminimi mainita.

<sup>53</sup> HE 238/1978, s.16.

<sup>54</sup> Castren 2008, s. 3.

<sup>55</sup> Castren 2008, s. 36.

<sup>56</sup> HE 238/1978, s. 16.

<sup>57</sup> Castren 2008, s. 36–37. Haarmannin mukaan kaupparekisteriin tulee päivässä 150 uutta toiminimeä ja aputoiminimeä koskevaa rekisteröimisilmoitusta. Rekisterissä on yli puolimiljoonaa toiminimeä. Haarmann 2014, s. 413.

kaupparekisteriin.<sup>58</sup> Laki ei velvoita suoraan elinkeinonharjoittajaa käyttämään toiminimeä,<sup>59</sup> mutta toiminimilaki ja toiminimilain ulkopuolinen lainsäädäntö sekä käytännölliset syyt useasti pakottavasti ohjaavat yrittäjän käyttämään yksilöivää tunnusta ja monesti myös rekisteröimään toiminimensä.<sup>60</sup> Toiminimilain hallituksen esityksen perusteluiden mukaan jokaisella elinkeinonharjoittajalla tulisi olla toiminimi, olkoon hän sitten rekisteröintivelvollinen tai ei<sup>61</sup>. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi tehdä 1.3.2017 alkaen elinkeinotoimintaansa koskevan perustamisilmoituksen kokonaan sähköisesti<sup>62</sup>.

Kaikki immateriaalioikeudet yritystoiminnassa ovat olleet olennaisena, ja ovat yhä kasvavassa määrin, osana elinkeinonharjoittajan liiketoimintastrategiaa<sup>63</sup>. Elinkeinonharjoittajan immateriaalioikeuksien taloudellinen merkitys määrittyy sen mukaan kuinka taitavasti hän kykenee käyttämään niitä liiketoimintansa tuoton lisäämiseen<sup>64</sup>. Kasvuun tähtäävä ja valveutunut yrittäjä harjoittaa elinkeinoaan pitkälle tulevaisuuteen suuntautuen. Tunnusmerkkioikeudelliset ongelmat ovat helpoimmin hallittavissa ja monesti ennalta ehkäistävissä elinkeinonharjoittajan itsensä toimin.

Myös niiden elinkeinotoimintaa harjoittavien, jotka on säädetty rekisteröimisvelvollisuudesta vapaiksi, olisi tarpeellista rekisteröidä toiminimensä, koska käytännölliset ja markkinatalouteen liittyvät syyt ohjaavat käyttämään ja toimimaan toiminimellä, rekisteröimään sen, sekä myös muita tunnusmerkkisuojamuotoja hyväksikäyttäen turvaamaan elinkeinotoiminnan

---

<sup>58</sup> Castren 2008, s. 38.

<sup>59</sup> Castren 2008, s. 4.

<sup>60</sup> Castren 2008, s. 4 ja 38.

<sup>61</sup> HE 238/1978, s. 5.

<sup>62</sup> [https://www.prh.fi/fi/asiakastiedotteet/2017/P\\_11024.html](https://www.prh.fi/fi/asiakastiedotteet/2017/P_11024.html) linkki otettu 14.5.2017

<sup>63</sup> Komission tiedoksi Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle: Teollisoikeuksia koskeva eurooppalainen strategia. KOM(2008) 465 lopullinen, s.4

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:fi:PDF> linkki otettu 5.11.2013

<sup>64</sup> Haarmann – Mansala 2012, s.183.



tehokkaan toimintaympäristön sekä kasvualustan.<sup>65</sup> Rekisteröiminen on suositeltavaa erityisesti tunnusmerkkisuojan kannalta – tunnusmerkin yksinoikeuden alueellisen suojan laajuuden näkökulmasta – ja eritoten aikaprioriteetin näytöllisistä syistä.

---

<sup>65</sup> Toiminimen rekisteröiminen on kannattavaa rekisteröimisvelvollisuuden puuttumisesta huolimatta. Tästä esimerkiksi KKO:1991:104, jossa elinkeinonharjoittaja huomasi konkreettisesti mitä tarkoitetaan rekisteröimisellä saavutettavalla aikaprioriteetillä. Jos hän olisi rekisteröinyt toiminimensä aloittaessaan yritystoimintansa (perusilmoituksen yhteydessä), ei samannimistä osakeyhtiötä olisi koskaan myöhemmin rekisteröity, eikä hän olisi voinut joutua korvausvelvolliseksi osakeyhtiötä kohtaan. HO:2009:211, jonka mukaan aputoiminimen rekisterimerkintä tarkoittaa yleiseen tietoon tuleamista. Täten toisen väitteellä ettei tiennyt toisella olevan tunnusmerkkioikeutta ole merkitystä.

## 3 REKISTERÖIMISKELPOISEN TOIMINIMEN MUOTO JA RAKENNE

### 3.1 Johdanto

Seuraavassa käsitellään kaupparekisteriviranomaisen rekisterikäytännössä syntyneitä kriteereitä rekisteröimiskelpoisen toiminimen visuaaliselle ulkomuodolle ja sen kirjoittamistavalle. Pyritään antamaan kuva siitä minkälaisia visuaalisia kirjoitusmuotoja kaupparekisteriin on hyväksytty toiminimiksi, sekä minkälaisia ATK-näppäimistöllä aikaan saatavia merkkejä on hyväksytty rekisteröitäviksi osana toiminimeä. Lisäksi kartoitetaan mitä oikeuskirjallisuuden ja rekisteriviranomaisen asettamalla edellytyksellä ”sanallinen lausuttavuus” tarkoitetaan rekisteröimiskelpoisen toiminimen edellytyksenä.

Toiminimilain 8 §:n ensimmäisen lauseen mukaan toiminimen tulee yksilöidä haltijansa yritys. Tutkielmassani keskitytään toiminimen yksilöivyyshedellytykseen, eli siihen onko toiminimi itsessään abstraktisti ajatellen erottautumiskykyinen tunnusmerkki. Toiminimeltä vaadittava yksilöivyyys vastaa terminä tavaramerkeiltä vaadittavaa erottautumiskykyisyyttä.<sup>66</sup> Tutkielmassa ei syvennyttä siihen erottuuko rekisteröitävä toiminimi selvästi jo rekisterissä olevista toiminimistä eikä toiminimen sekoitettavuusarviointiin. Päähuomio keskittyy päivittämään rekisterinpitäjän yksilöivyyuskriteerin abstraktia minimisisältöä vuonna 2017, joka vuonna 2001 kuului seuraavasti. Oraksen mukaan: ”Käytännössä on edellytetty, että toiminimi muodostuu lausuttavasta sanasta tai sanoista. Yksilöivyyksvaatimuksen mukaan toiminimi tulee olla ymmärrettävissä elinkeinotoiminnan tunnuksiksi.”<sup>67</sup>

---

<sup>66</sup> Haarmann 2006, s.333. Katso tavaramerkkilaki 13 §.

<sup>67</sup> Oras 2001, s. 35.

Tutkielmassa käsitellään vain sivuavasti muita rekisteröimisen edellytyksinä (esteenä) olevia toiminimen ominaisuuksia, jotka osaltaan voivat määrittää rekisteröitävän toiminimen visuaalista ulkomuotoa. Esimerkiksi toiminimilain 9 §:n mukaan toiminimi ei saa olla hyvän tavan tai yleisen järjestyksen vastainen, eikä omiaan johtamaan yleisöä harhaan. Lisäksi toiminimilain 10 §:ssä luetellaan ne toiminimen rekisteröitävyydelle asetetut tilanteet, joissa toiminimeä rekisteröivä tarvitsee suostumuksen kolmannelta. Mm. toiminimilain 10 §:n 1 mom. 3 ja 4 kohtien mukaisesti toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimeksi, milloin nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen, eikä mitään sellaista, joka on sekoitettavissa toisen suojatun toiminimen, toissijaisen tunnuksen tai tavaramerkin kanssa. Lisäksi toiminimilain 7 § määrittää mm. mitä toiminimeen on kuuluttava yhtiömuodosta tai muusta rekisteriyksiköstä riippuen.

Toiminimien rekisteröimisen suhdetta toisten immateriaalioikeuksiin ja ennen kaikkea tekijänoikeuksiin käsitellään osiosta 4 eteenpäin.

### **3.2 Toiminimen visuaalinen ulkomuoto**

Toiminimilaki ei edellytä, että toiminimen tulisi olla suomen- tai ruotsinkielinen<sup>68</sup>. Patentti- ja rekisterihallituksen hallinnoima kaupparekisteri on kuitenkin suomalainen rekisteri ja tästä johtuvasta syystä rekisteröitävän toiminimen tulee pohjautua länsimaisiin kirjaimiin. Toisin on kuitenkin rinnakkaistoiminimen<sup>69</sup> kohdalla. Rinnakkaistoiminimi on rekisteröitävissä myös muin kuin länsimaisin kirjaimin.<sup>70</sup>

---

<sup>68</sup> Haarmann 2014, s. 412.

<sup>69</sup> Rinnakkaistoiminimi on toiminimen toisenkielinen käännös. Haarmann 2014, s. 412.

<sup>70</sup> Castren 2008, s. 40–41.

Korkeimman Hallinto-oikeuden (KHO) KHO:1983-A-II-167 ratkaisussa oli kyse kiinalaisista kirjoitusmerkeistä. Tapauksessa rinnakkaistoiminimi oli lainmukaista rekisteröidä kiinalaisin kirjoitusmerkein, koska laissa ei ollut säädetty ettei toiminimeä saa rekisteröidä muin kuin Suomessa käytössä olevin kirjaimin. Lisäksi tällaisen rinnakkaistoiminimen rekisteröinnin yhteydessä toiminimi translitteroidaan rekisteriin länsimaalaisin kirjaimin teknillisistä syistä johtuen.<sup>71</sup>

Rekisteröitävän toiminimen visuaalisesta ulkomuodosta ei ole laissa tarkkoja säännöksiä<sup>72</sup>. Nimi tulee kuitenkin olla muotoiltu siten, että se voidaan käsittää toiminimeksi<sup>73</sup>. Toiminimessä tulee siis olla yksilöiviä piirteitä, jotka yhdistävät sen tiettyyn elinkeinonharjoittajaan.<sup>74</sup> Yksilöitävyyden eli erottautumiskykyisyyden kriteerien yksityiskohtainen määrittely on jätetty kaupparekisterikäytännön varaan.<sup>75</sup>

Toiminimien muodostamiseen, toiminimien kirjoitettuun ulkoasuun ja samankaltaisuusarviointiin rekisteriviranomainen soveltaa lakien ohella viranomaisen sisäisiä ohjeita. Ohjeet voivat muuttua hyvinkin lyhyen ajan sisällä rekisteriviranomaisessa noudatettavien linjausten muuttuessa.<sup>76</sup> Huomionarvoista on, että viranomaisen toiminimeen kohdentama ratkaisu ei tapahdu koskaan pelkkiin objektiivisiin kriteereihin perustein. Kunkin yksittäisen ratkaisijan henkilökohtaiset arvostukset vaikuttanevat vääjäämättä taustalla toiminimiratkaisuissa.<sup>77</sup>

---

<sup>71</sup> Oras 2001, s. 37–38. Castrenin ja Huttusen mukaan vakiinnutettu toiminimi voi koostua myös muista kuin länsimaalaisista aakkosista. Vakiintumisen kautta toiminimisuojaa nauttiva toiminimi voi koostua kyrillisistä tai kreikkalaisista aakkosista sekä kiinalaisista kirjainmerkeistä. Ilmeistä on että tällainen toiminimi ei kuitenkaan ole rekisteröitävissä näin kirjoitettuna vakiintuneenakaan. Castren 2008, s.40–41 ja s. 236 alaviite 279.

<sup>72</sup> Oras 2001, s. 35. Oras käyttää ilmausta ”kirjoitusasusta eli visuaalisesti esitetystä muodosta”.

<sup>73</sup> HE 238/1978, s. 6.

<sup>74</sup> Oras 2001, s. 38.

<sup>75</sup> HE 238/1978, s. 6.

<sup>76</sup> Oras 2001, s. 31.

<sup>77</sup> Oras 2001, s. 6 alaviite 23.

Rekisteriviranomainen on eri aikoina rekisterikäytännössä toimittamissaan toiminimiin kohdentuvissa yksilöivyyssarvioinneissa luonut kriteereitä rekisteröimiskelpoisen toiminimien visuaaliselle ulkomuodolle eli kirjoitusasulle.

Seuraavassa esitellään rekisteriviranomaisen toiminimeen suorittaman yksilöivyyssarvioinnin sisältöä. Tämän jälkeen käydään läpi toiminimen lausuttavuuden sisältöä rekisteröimiskelpoisen toiminimen edellytyksenä sekä toiminimen visuaalista ulkomuotoa rekisteriviranomaisen rekisterikäytännössä.

### 3.2.1 Yksilöivyyys

Yksilöimättömälle toiminimelle ei voida antaa tunnusmerkkioikeudellista suojaa ja täten yksilöimättömät toiminimet eivät ole myöskään rekisteröitävissä. Rekisteröimisestä vastaavan viranomaisen tulee huolehtia siitä, että rekisteröitäväksi ilmoitettu toiminimi riittävästi yksilöi haltijansa yrityksen.<sup>78</sup> Castrenin mukaan vaatimusta toiminimen yksilöivyydestä voidaan perustella elinkeinonharjoittajan tarpeella yksilöidä oma yrityksensä sekä tarpeella jättää yksinoikeuden ulkopuolelle kaikkien muidenkin elinkeinonharjoittajien käytettäviksi yleisessä käytössä olevia sanoja.<sup>79</sup> Yksilöivyyden vaatimus koskee niin rekisteröitäviä, vakiinnutettavia kuin myös käyttöön otettaviakin toiminimiä yksinoikeudellisen suojan saamisen edellytyksenä.<sup>80</sup>

Toiminimen tulisi olla sillä tavoin muotoiltu, että se selvästi erottuu muista toiminimistä<sup>81</sup> ja että se voidaan käsittää toiminimeksi<sup>82</sup>. Rekisteröitävän

---

<sup>78</sup> HE 238/1978, s.6.

<sup>79</sup> Castren 2008, s. 175.

<sup>80</sup> Castren 2008, s.175 ja HE 238/1978, s. 23.

<sup>81</sup> Toiminimilain 2 §:n 2 momentin ensimmäisen lauseen mukaan toiminimi voidaan merkitä kaupparekisteriin, jos se on tämän lain mukainen ja selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä. Se, että toiminimen tulee selvästi erottua jo ennestään rekisterissä olevista toiminimistä, ei suoraan liity yksilöivyyssarvioinnin kriteeriin. Kyseisellä ”selvästi erottuu rekisterissä olevista” -edellytyksellä pyritään pitämään yllä rekisterin selkeyttä ja se koskee toiminimen erottumista konkreettisesti jo rekisteröidyistä toiminimistä toimialoista riippumatta. Castren 2008, s. 182–183.

toiminimen tulee olla ominaisuuksiltaan erottamiskykyinen, pystyäkseen teoriassa erottautumaan muista mahdollisista toiminimistä – yksilöivä. Yksilöivyyden pitää sisällään itsessään sen, että toiminimellä on erottuvuutta sinänsä.<sup>83</sup> Yksilöivyydedellytys takaa toiminimen nimelle toiminimiluonteen – eli sen että toiminimi voidaan käsittää toiminimeksi – oikeudellisessa merkityksessä yksilöidessään haltijansa yrityksen.

Ratkaisu toiminimen riittävästä yksilöivyydestä tehdään abstraktisti riippumatta siitä eroaako toiminimi selvästi jo rekisteröidyistä toiminimistä tai onko toiminimi mahdollisesti sekoitettavissa toisiin toiminimiin tai muihin tunnusmerkkeihin.<sup>84</sup> Yksilöivyyden määrittely toiminimelle on ikään kuin ajatuksellinen esiaste ja ominaisuus, jonka toiminimen on täytettävä, jotta voisimme puhua yhteiskunnassa toiminimilailta suojatusta toiminimestä suhteessa muihin oikeuden omistajiin. Ilman yksilöivää toiminimeä ei sen haltijalla ole toiminimilainmukaisia toiminimeen kuuluvia oikeuksia.

### **3.2.1.1 Toiminimilaki ja rekisteriviranomaisen ohjeet**

Toiminimilain 8 §:n mukaan toiminimen tulee yksilöidä elinkeinonharjoittajan yritys. Huomiota on kiinnitettävä kaikkiin ilmeneviin asianhaaroihin. Toiminimi, joka ilmaisee vain toiminnan laadun taikka tarjottavan tavaran tai palvelun yleisen nimityksen tai yksistään sisältää yleisesti käytetyn paikannimen tai muun sellaisen nimen, voidaan pitää yksilöivänä ainoastaan, milloin se on vakiintunut. Yksilöivyyttä lisääväksi tekijäksi ei ole katsottava sellaista toiminimen osaa, joka ilmaisee ainoastaan yritysmuodon<sup>85</sup>. Myöskään verkkotunnuspäätteet osana toiminimen nimeä eivät lisää yksilöivyyttä<sup>86</sup>. Toiminimissä on oltava yksilöiviä

---

<sup>82</sup> HE 238/1978, s. 6.

<sup>83</sup> Castren 2008, s. 174.

<sup>84</sup> Castren 2008, s. 175 ja 183.

<sup>85</sup> Katso Toiminimilaki 7 §, jossa määritellään yritysmuodon ilmaisevan osan käyttöpakosta toiminimen yhteydessä.

<sup>86</sup> Castren 2008, s.20 alaviite 67.

piirteitä, jotka yhdistävät sen abstraktissa mielessä juuri tiettyyn elinkeinotoimintaa harjoittavaan yritykseen.<sup>87</sup>

Patentti- ja rekisterihallitus ohjeistaa toiminimen yksilöitävyydestä seuraavasti:<sup>88</sup>

”Millainen on yksilöivä toiminimi?

Nimen tulee toiminimilain mukaan ”yksilöidä” haltijansa yritys. Yksilöivyyttä on helpointa kuvata ilmauksilla, jotka eivät yksinään riitä yksilöimään yritystä. Nimeksi ei hyväksytä esim.

- pelkästään toiminnan laatua koskevaa mainintaa (esim. Rakennusliike Oy)
- tarjottavan tavaran tai palvelun nimitystä (Makeistukku Oy, Yrityskonsultit Oy)
- yleisiä etu- tai sukunimiä (Juho Oy, Nurminen Oy)
- yleistä paikannimeä (Hyvinkää Oy, Pariisi Oy)
- pelkkää kirjain/numeroyhdistelmää, joka ei ole sanana lausuttavissa (XVX Oy, 100 Oy, X4R=66Oy)
- sanontaa tai lausahdusta (Meillä palvellaan asiakkaita Oy, Takuuhinta tuotteille Oy)
- pelkästään yleistä verbiä tai adjektiivia (Juosta Oy, Paras Oy)

Yksilöimättömiin toiminimiin ei voi saada rekisteröinnillä yksinoikeutta. Käytännössä edellä mainittuja nimiä voidaan rekisteröidä siten, että niihin lisätään jotain muuta kuten paikannimi, henkilönnimi, keksinnöllinen sana, kirjainyhdistelmä tms.

Verkkotunnukset .fi, .com, .net, .org, .int, .mil, .edu, .biz, jne eivät lisää toiminimen yksilöivyyttä eivätkä ne yksinään riitä poistamaan sekoitettavuutta. Esim. Phone.fi Oy tai Phone.com eivät ole yksilöiviä toiminimiä.”

### 3.2.1.2 Yksilöimättömät sanat rekisteröimiskelpoisena toiminimenä

Sinänsä yksilöimättömistä yksittäisistä sanoista voidaan muodostaa yksilöivä toiminimi niiden yhdistelminä<sup>89</sup>. Rekisteröimiskelpoiseksi toiminimeksi voidaan siis katsoa toiminimi, joka koostuu useammasta kuin yhdestä sinänsä yksilöimättömästä sanasta<sup>90</sup>. Tällä tavoin muodostettu toiminimi voi siis olla yksilöivä ja rekisteröitävissä. Esimerkkeinä Haarmann mainitsee ”Lohjan kalkkitehdas Oy”, ”Suomen Sokeri Oy” ja ”Vaasan Höyrymylly Oy”, joissa siis

<sup>87</sup> HE 238/1978, s. 6.

<sup>88</sup> <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> viite otettu 24.10.2013

<sup>89</sup> Castren 2008, s. 178.

<sup>90</sup> Haarmann 2014, s. 414.

toiminimien kokonaisuus tekee niistä yksilöiviä.<sup>91</sup> Haarmannin mukaan nimi kokonaisuutena on nyt enemmän kuin toiminimen osien summa<sup>92</sup>.

Jos toiminimi muodostuu vain selvästi yleiskielen sanoista voi olla riski, ettei tällaista toiminimeä katsottaisi yksilöiväksi<sup>93</sup>. Selkeä riski koskee ainakin kyseisellä toiminimellä harjoitettavasta toimialasta ja toimialueesta käytettyjä yleisiä sanoja. H:gin HO tuomiossa 1066/3.7.1991, S 90/1106 katsottiin aputoiminimet ”Radio Tampere” ja ”Tampereen Radio” olevan yksilöimättömiä<sup>94</sup>. Helsingin käräjäoikeuden tuomiossa 3. os., 8.10.2008, tuomio 29022, diaarinumero 07/23564 ”Herttoniemen Autokatsastus Oy” ja aputoiminimi ”Herttoniemen Katsastus” katsottiin kummatkin erottautumiskyvyttömiä<sup>95</sup>.

### 3.2.1.3 Yksilöimätön yksilöiväksi vakiintumisella

Alkujaan yksilöimätön toiminimi voidaan rekisteröidä sen jälkeen kun se on vakiintumisen kautta muuttunut yksilöiväksi. Toiminimilain 8 §:n mukaan toiminimi, joka ilmaisee vain toiminnan laadun taikka tarjottavan tavaran tai palvelun yleisen nimityksen tahi yksistään sisältää yleisesti käytetyn paikannimen tai muun sellaisen nimen, pidetään yksilöivänä ainoastaan, silloin kun se on vakiintunut.

Toiminimeä jolta puuttuu yksilöivyyys voi toki käyttää, mutta tällainen toiminimi ei saa yksinoikeudellista suojaa. Tulevassa mahdollisesti vakiintuva toiminimi jää vakiintumista edeltävänä aikana täysin vaille toiminimioikeudellista suojaa.<sup>96</sup> Tällaisen toiminimen käyttäjä ei voi esimerkiksi kieltää toiminimilakiin perustuen muita elinkeinonharjoittajia käyttämästä hänen tunnusmerkkiään

---

<sup>91</sup> Haarmann 2006, s. 324.

<sup>92</sup> Haarmann 2014, s. 414.

<sup>93</sup> Castren 2008, s.179.

<sup>94</sup> Heinonen 2000, s.131.

<sup>95</sup> Jutun mentyä Hovioikeuteen, oikeusaste ei ottanut kantaa yksilöivyyteen, vaan ratkaisi jutun muuten.

<sup>96</sup> Castren 2008, s. 66.



elinkeinotoimintojen tunnuksissa, koska ko. toiminimen haltijalle ei ole syntynyt toiminimilain mukaista yksinoikeutta toiminimeen<sup>97</sup>. Toiminimen haltijalla ei ole siis hallussaan toiminimilakiin perustuvaa oikeutta, jota toiset elinkeinonharjoittajat voisivat loukata.

Vakiintumisen kautta – alkujaan yksilöimätön toiminimi – toiminimen tultua yksilöiväksi voidaan toiminimi rekisteröidä sen täyttäessä muut toiminimilain rekisteröimisen edellytykset.

#### **3.2.1.4 Yksilöimättömän yksilöiväksi tekevä kirjoitusasu**

Rekisteröimiskelvoton yksilöimätön esimerkiksi toiminnan laatua kuvaava sana/sanat voidaan monesti muuttaa rekisteröimiskelpoiseksi toiminimeksi lisäämällä siihen jotain yksilöivää ainesta. Täten toimialan ollessa rakennustarvikkeiden vähittäismyyntiä kuvailevasta sanasta ”rautakauppa” saataneen yksilöivä liittämällä sen yhteyteen esimerkiksi sana, numero, kirjain tai niiden yhdistelmä, jolloin toiminimen kokonaisuus on yksilöivä ja siis rekisteröimiskelpoinen. Lisättävä kirjainyhdistelmä voi ajan kuluessa myös menettää yksilöivyytensä esimerkiksi jos sitä käytetään yleisesti tiettyjen toimintojen lyhenteinä. Castren mainitsee esimerkkeinä LKV, LVI ja AV<sup>98</sup>. Ilmeisesti Castren tarkoittaa sitä, että ko. yhdistelmiä käyttämällä ei voine lisätä toiminimen yksilöivyyttä.

Lisäksi pelkästä yksilöimättömästä yleissanasta tai toimintaa kuvailevasta sanasta koostuva nimi voidaan saada mahdollisesti yksilöiväksi rekisteröimiskelpoiseksi toiminimeksi esimerkiksi käyttäen normaalista poikkeavaa tavuttamista, jakamalla

---

<sup>97</sup> HO:2007:3405, HO totesi, että ”ruukki” on yleiskielen sana. Tämän vuoksi yksinoikeuden myöntämiseksi edellytetään, että yhtiö on vakiinnuttanut sanan sen erityiseksi tunnukseksi. Ruukki Group ei ollut vakiinnuttanut tunnusta itselleen.

[https://www.iprinfo.com/oikku/toiminimet/ho/ho\\_1995\\_/fi\\_FI/HO:2007:3405/](https://www.iprinfo.com/oikku/toiminimet/ho/ho_1995_/fi_FI/HO:2007:3405/) linkki otettu 12.5.2017

<sup>98</sup> Castren 2008, s. 181.

sana välimerkein, kirjaimia pois jättämällä tai sanojen yhteen kirjoittamisella, edellyttäen että toiminimi kokonaisuutena katsotaan yksilöiväksi<sup>99</sup>.

Sinänsä toiminnan laatua kuvaava toiminimi voi olla toisinaan kuvaava vain tietylle toimialalle ja toiminnalle. Täten edellistä esimerkkiä käyttäen pelkkä ”rautakauppa” toiminimenä voi olla kenties yksilöivä ja teoreettisesti rekisteröimiskelpoinen esimerkiksi toiminimeksi toiminnan ja toimialan ollessa voimailuun liittyvien lisäravinneaineiden tai kasvisten myynti, mutta ei rautaa ja muuta metallia myyvälle elinkeinonharjoittajalle. Edellä mainitun ohessa tulee muistaa myös että rekisteröimisen edellytyksenä on, ettei toiminimi ole omiaan johtamaan yleisöä harhaan<sup>100</sup> sekä toiminimilain 2 §:n 2 momentin mukainen ehto toiminimen selvästi erottumisesta jo rekisterissä olevista toiminimistä (toimialoista riippumatta).<sup>101</sup>

### 3.3 Fantasiatoiminimi ja kirjainyhdistelmät

Castrenin mukaan toiminimet voidaan jaotella henkilötoiminimiin sekä reaalitoiminimiin. Henkilötoiminimi sisältää henkilönimen ja reaalitoiminimi asianimityksen. Reaalitoiminimi voi koostua ylipäätään myös ainoastaan fantasiasanasta – ilman muita lisäyksiä kuin toiminimilain 7 §:ssä mainitut yritysmuotoa koskevat lisäykset. Fantasiatoiminimen ei tarvitse olla ymmärrettävissä järjelliseksi sanaksi miksikään tunnetuksi kieleksi.<sup>102</sup> Lisäksi PRH:n toiminimiohjeiden mukaan yksilöimättömästä toiminimestä voidaan saavuttaa yksilöivä lisäämällä toiminimeen kirjainyhdistelmä tai muu sellainen<sup>103</sup>. Fantasiatoiminimeenkin voidaan liittää vastaavanlainen osa.

---

<sup>99</sup> Oras 2001, s. 42.

<sup>100</sup> Toiminimilaki 9 §. Harhaan johtaviksi katsotaan toiminimet, jotka antanevat väärän kuvan mm. liikkeen laadusta, yrityksen tuotteista tai muista vastaavista seikoista. Haarmann 2006, s.324.

<sup>101</sup> Kaupparekisteristä löytyy jo monia ”rautakauppa”-sanana sisältäviä toiminimiä. Kuten todettua esimerkki on teoreettinen. Kyseisen sanan lisäksi tulee toiminimeen liittää yksilöivää ainesta, jotta se erottuisi selvästi muista jo rekisteröidyistä toiminimistä.

<sup>102</sup> Castren 2008, s. 41.

<sup>103</sup> <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> linkki otettu 14.5.2017

### 3.3.1 Lausuttavuus ja visuaalinen ulkomuoto

Katso liitteet 7.1

Kaupparekisterikäytännössään kaupparekisteri suosittaa käyttämään toiminimen kirjoitusasussa suomenkielen oikeinkirjoitussääntöjä.<sup>104</sup> Ohjeistuksessaan kirjoitusasusta annetaan linkki Kotimaisten Kielten Keskuksen Kielitoimiston ohjepankkiin<sup>105</sup>. Ohjepankissa annetaan suosituksia toiminimen kirjoitusmuodosta. Seuraavassa selvennykseksi mitä kielitoimisto tarkoittaa seuraavilla termeillä:

Kielitoimiston sanakirjan mukaan:”

”**sana**” on: ”1. kielen pienin itsenäinen (yhdeksi kirjainjaksoksi kirjoitettava) merkityssisältöinen rakenneosia; sen puhe- t. tekstiyhteydessä esiintyvä muoto...”

”**Kirjain**” tarkoittaa: ”... äänteen t. äänneryhmän kirjoitusmerkki, -kuvio. *Latinalaiset, venäläiset kirjaimet. Koho-, irta-, siirtokirjain...*”

”**Lausua**” tarkoittaa: ” 1. ilmaista (lyhyesti) jtk sanoin, vars. suullisesti, puhua, sanoa, virkkaa, mainita, esittää. *Lausua jtk ääneen...*” ja

”**Lukea**” on määritelty kielikeskuksen sanakirjassa seuraavasti: ” 1. tulkita (näköaistin avulla) kirjoitusta...”<sup>106</sup>

Rekisterikäytännössä muodostuneen linjan mukaan toiminimen tulisi muodostua (ainakin osaksi) lausuttavasta sanasta tai sanoista<sup>107</sup>. Kieliopinmukaisesta oikeinkirjoituskäytännöstä on luovuttu. Esimerkiksi ns. dotcom ja vastaavat –yhtiöt ovat muuttaneet rekisteröintikäytäntöä. Rekisterikäytännöllä ei ole haluttu estää kirjaimista, pisteistä ja numeroista muotoutuvien toiminimien rekisteröimistä. Lähtökohtaisesti osaksi kirjain- ja numeromerkeistä koostuvat toiminimet ovat

<sup>104</sup> <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> linkki otettu 14.5.2017

<sup>105</sup> <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/167> linkki otettu 14.5.2017

<sup>106</sup> Kursivointi ja lihavointi lisätty runkotekstiin.

<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80> linkki otettu 14.5.2017

<sup>107</sup> Oras 2001, s. 35.

rekisteröitävissä jos ne ovat toiminimilain mukaisesti yksilöiviä sekä täyttävät muut rekisteröimisen edellytykset. Toisin sanoen tietyntyylinen kuviointi sallitaan isojen ja pienten kirjainten, välimerkkien ja numeroiden ja pisteiden yhdistelminä.<sup>108</sup> Castren käyttää edellä mainitun käytännön mukaisesti rekisteröidyistä toiminimien sanoista termiä ”kuviosana”<sup>109</sup>. Edellytyksenä siis on, että ko. toiminimeen sisältyy jokin lausuttavaksi katsottavan sana.

Kaupparekisterikäytännön muututtua vapaampaan suuntaan toiminimi voi yhtä hyvin alkaa niin isolla kuin pienelläkin kirjaimella, numerolla sekä muun muassa on sallittu sanojen, tavujen tai kirjainten erottaminen erilleen tavuviivoin, niin että jokin osa siinä korostuu. Korostaa voi myös ylitsepursuavasti vokaalia kuten toiminimessä ”AAAAAAAabel” huomaamme. Konsonantin käytöstä kekseliäästi ”Zzzzzzz Consulting”, jonka ulkoasusta voi arvailla mikä mahdollisesti on toiminimellä harjoitettu toimiala.

Myös pisteiden, numeroiden käyttö – myös sijoittelu kirjainten väliin ja sanojen sisälle – ja pienten ja isojen kirjainten vuoroittainen ryhmittely ovat tietyn määrin sallittu.

### ***Rekisteristä löytyvät ATK-merkit***<sup>110</sup>

PRH on toiminimiä koskevassa rekisteröimiskäytännössään antanut mahdolliseksi käyttää ainakin seuraavanlaisia ATK-näppäimistöistä löytyviä merkkejä osana toiminimeä. Numeron voi sijoittaa eri kohtiin toiminimeä (X3msoft Oy ja C4Creative) Pisteen voi sijoittaa toiminimen yhteen kirjoitettuun osan keskelle niin, ettei pisteen jälkeen tule välilyöntiä ennen seuraavaa osaa (EEE.Con). Tässä toiminimi näyttäytyy yhteen kirjoitettuna samana merkkikokonaisuutena. Pistettä

<sup>108</sup> Oras 2001, s. 35–36.

<sup>109</sup> Castren 2008, s. 40.

<sup>110</sup> Patentti- ja rekisterihallitukseen lähettämäni tarkentavat kysymykset jäivät avoimiksi kaupparekisterineuvonnan yleisneuvontaluonteisuudesta johtuen. Yksi tietopyynnöistäni koski rekisteröidyissä toiminimissä käytettäviä ATK-merkkejä. Täten merkkejä koskeva aineisto koostuu lähinnä vain tutkielman laatineen kaupparekisteristä löytämistä ATK-merkeistä.

voi käyttää myös toiminimen lopussa (rohki. sekä 3 min.). Pisteellä voi rytmittää toiminimeä (L.L.L. Latin sekä A.A.A.R.G.H. ääni- ja musiikkituotanto) sekä kolmen pisteen käyttäminen on myös mahdollista (Just a Bit... PRODUCTIONS Oy).

Myös väliviivalla voidaan rytmittää toiminimiä (B-ME-B). Huutomerkki on myös sallittu toiminimessä (Saavuta! Consulting Oy). Sulkuviivojakin rekisteristä löytyy ja ainakin muutama +merkin omaava toiminimi (Cici + Fifi ja Erä+ Oy). Sulkuviivojen käytöllä on ilmeisesti ollut toiminimeä selventävä tarkoitus sulkuviivojen sisään kirjoitetun perusteella. Esimerkiksi toiminimi: ”G.J (Geedka jaceelka)”. Myös &- merkin käyttö on mahdollista. Toiminimessä ” Erjan toimi & nimi” jopa oivaltavasti. Toisessa esimerkissä ”Team T & T & T” merkkiä on käytetty perinteisemmässä merkityksessään.

### 3.3.2 Fantasiatoiminimen lausuttavuus

Rekisteriviranomaisen tutkiessa fantasisanan rekisteröimiskelpoisuutta korostuu fantasisanan ääntäminen. Fantasisanaa tutkitaan ääntämisen ja merkityksensä mukaisesti<sup>111</sup>. Mäen mukaan fantasiatoiminimeä ei katsota rekisteröimiskelpoiseksi, jos se koostuu pelkästään niin monesta peräkkäisestä konsonantista, ettei sen lausuminen ole mahdollista. Uudemmassa oikeustieteellisessä kirjallisuudessa Castren ilmaisee kantansa Mäkeä myötäillen ilmauksella: ”...vaatimuksena lienee...”<sup>112</sup>

PRH: n mukaan tavaramerkkien sekoitettavuutta arvioitaessa jokin muukin ATK-päätteeltä löytyvä kirjainmerkki kuin kirjain on huomioon otettava osa sanan lausuttavuuden kannalta. Tavaramerkkien sekoitettavuutta koskevassa ohjeistuksessaan internetsivuillaan se antaa seuraavan esimerkin:

---

<sup>111</sup> Oras 2001, s. 25.

<sup>112</sup> Castren 2008, s. 41.

*”Esimerkiksi ”Kukka” voisi olla sekoitettavissa samankaltaisille tavaroille aiemmin rekisteröidyn Kucca- tai Kukku@-merkin kanssa. Vaikka merkit kirjoitetaan eri tavalla, ovat ne **lausuttaessa** täysin samanlaisia.”<sup>113</sup>*

PRH antaa sanatarkasti ohjeissaan esimerkin sekoitusvaaraa arvioitaessa, että @-merkki lausutaan a:na osana Kukku@-tavaramerkkiä. PRH antaa ymmärtää tarkoittavansa lausumisella – ainakin tavaramerkkien sekoitettavuusarvioinnissa – @-merkin olevan osa lausuttavissa olevaa kirjasinmerkkikokonaisuutta. Herää kysymys: koskeeko näin määritelty lausuttavuus ainoastaan tavaramerkkien sekoitettavuutta vai annetaanko lausuttavuudelle sama merkityssisältö myös toiminimien abstraktia yksilöivyyssarviointia tehtäessä?

Jos tällaista symbolia koskeva ohjeistus koskee vain tunnusmerkkien sekoitettavuus tilannetta, on PRH:n sanallinen valinta ohjeistuksessaan hyvin epäonnistunut. Lausumistermiä tulisi noudattaa johdonmukaisesti elinkeinotoiminnassa käytettävien tunnusmerkkien ohjeistuksissa, varsinkin elinkeinonharjoittajille informatiivisena ohjenuorana annetuissa esimerkeissä. Nyt vuonna 2017 elinkeinonharjoittajat kasvavassa määrin pyrkivät luomaan omaperäisiä tunnusmerkkejä kuten toiminimiä, niin harhaanjohtavuus ilmenee siinä, että esimerkistä saa käsityksen, että myös muut kuin kirjaimet esimerkiksi numerot osana toiminimen runkoa olisivat lausuttavissa osana nimen ääntämistä abstraktin yksilöivyyden arvioinnissa. Eli toiminimen abstraktia yksilöivyyttä arvioitaessa, jossa edellytyksenä pääsääntöisesti on toiminimen lausuttavuus sanana. Ristiriitaista on se, että toiminimiä koskevissa ohjeissaan internet-sivuillaan PRH ohjeistaa: ” Nimeksi ei hyväksytä esimerkiksi... pelkkää kirjain/numeroyhdistelmää, joka ei ole sanana lausuttavissa”.<sup>114</sup>

---

<sup>113</sup> Kursivointi ja lihavointi lisätty.

<https://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/tavaramerkinhakijalle/rekisteroinninedellytykset/sekoitettavuus.html> linkki otettu 12.5.2017

<sup>114</sup> <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> linkki otettu 27.4.2017.

Esimerkin @- merkki sisältää a:ta muistuttavaa muotoa, mutta luettavissa ennemminkin et, tai ät ja lempinimellisesti miukumauku<sup>115</sup>. Ainakaan käsikirjoitettuna ko. merkkiä allekirjoittanut ei ole koskaan mieltänyt merkin rakenteeseen sisältyvän a-kirjainta, vaan merkki on yksi yhtenäinen kuvio.

### 3.3.3 Toiminimi ilman sanoja

Hyvin poikkeuksellisesti, jotta toiminimi olisi yksilöivä, käsitettävissä haltijansa yrityksen nimeksi ja näin siis rekisteröitävissä, ei toiminimen tarvitse sisältää lausuttavaa sanaa. Tämä on erityisen poikkeuksellista. Castrenin mukaan täysin numeroista tai kirjaimista tai niiden yhdistelmistä koostuvan toiminimen on oltava huomattavan omaperäinen. Lisäksi Castren asettaa ehdoksi toiminimen vakiintumisen tai vaihtoehtoisesti häiriintymättömän pitkäaikaisen käytön.<sup>116</sup> Jos kyseinen ATK-merkkiyhdistelmä muodostaa kuitenkin lausuttavissa olevan sanan, ei kyseessä ole tapauksen mukainen merkkiyhdistelmä, vaan toiminimen yksilöivyyttä ja rekisteröimiskelpoisuutta arvioidaan pääsääntöjen mukaisesti. Rekisteröimiskelpoinen toiminimi voi siis olla muukin merkkiyhdistelmä kuin lausuttavissa oleva sana toiminimen täyttäessä edellä Castrenin mainitsemat ehdot.

### 3.3.4 Toiminimeen liitetyistä kirjainyhdistelmistä

Katso liitteet 7.1.

Toiminimiin on liitetty hyvinkin pitkiä konsonanttikirjainyhdistelmiä. Erottamiskykyä ja siis yksilöivyyttä ilmentävä ja lisäävä osa toiminimestä, joka on monesti se dominantti josta yritys on tunnistettavissa, voi koostua mm. kokonaisuudessaan erittäinkin pitkistä ei- sanallisesti lausuttavista konsonanttiyhdistelmistä. Esimerkiksi: Zzzzzzz Consulting, XXXY Tuotanto, CCCC international Oy, WTF Design Oy. Toiminimen dominanttiosa on juuri se osa toiminimeä, joka yksilöi toiminimen haltijan, varsinkin silloin kun toiminimen

<sup>115</sup> <https://fi.wikipedia.org/wiki/@> linkki otettu 12.5.2017

<sup>116</sup> Castren 2008, s. 180 ja HE 238/1978, s. 147.

toisena elementtinä on toiminnan luonnetta, toimialaa tai vastaavaa kuvaileva yleiskielen sana.

Edellä mainituissa rekisteröidyissä toiminimissä näyttäisi korostuvan ennen muuta elinkeinonharjoittajan ajatus ja tavoite toiminimen korostavan visuaalisen aistimuksen, päättelyn sekä ymmärryksen ja tulkinnan kautta ilmenevää merkityssisältöä ja yksilöivyyttä kuin toiminimen sanallista lausuttavuutta toiminimenä kohdeyleisöön nähden. Tällaisella toiminimellä voidaan ajatella tavoiteltavan paremminkin tavaramerkeille ominaista ulkomuotoa ja miellelyhtymää tarkoituksena toiminimen jäämisestä kohdeyleisölle paremmin mieleen. Toiminimillä täten pyritään erottautumaan muista elinkeinonharjoittajista toiminimen visuaalisen muodon luomalla mielikuvalla perinteisellä sanallisella lausuttavuudella saadun miellelyhtymän sijaan. Edellä mainitut toiminimen osat siis luetaan kirjainyhdistelmien osalta elinkeinonharjoittajan intressissä edellä mainitun ”luettavissa” merkityksessä<sup>117</sup>.

Rekisteröimiskelpoisessa toiminimessä tulee pääsääntöisesti, kuten aikaisemmin mainittua, olla jotakin lausuttavaa ja tämä lausuttava koostuu kirjaimina kirjoitettujen perättäisten vokaaleiden ja konsonanttien yhdistelmästä. Ilmeisesti mikään ei voine estää toiminimessä olevan lausuttavan sanan koostuvain myös pelkistä vokaaleista, jos kyseinen toiminimi katsotaan yksilöiväksi.

Näyttäisi siltä, että toiminimessä käytetty piste – missä kohtaa tahansa – katkaisee ja samalla määrittelee sen kokonaisuuden, joka on otettava arvioinninkohteeksi kun arvioidaan sisältyykö toiminimeen lausuttavaa sanaa. Esimerkiksi toiminimi ”EEE.Con” koostuu EEE kirjainyhdistelmästä, jonka jälkeen on piste. Välittömästi ilman välilyöntiä on ”Con”. Ilmeisesti tässä vain ”Con” on se lausuttavissa oleva sana, joka on abstraktissa yksilöivyyssarvioinnissa huomioitavaa. Toisaalta EEE (kirjoitettuna ilman kirjaimien välissä pisteitä) on

---

<sup>117</sup> 1.3 Työn rakenne ja terminologiasta.



lausuttavissa, mutta onko sitä katsottavissa sanaksi lainkaan. Toisaalta, Castrenin mukaan fantasiasanan ei tarvitse tarkoittaa mitään miksikään kieleksi.

Oraksen mukaan lyhytkin kirjainyhdistelmä on myös rekisteröitävissä sanaominaisuuden takia, koska se on lausuttavissa suomenkieliseen lausuttavuuteen perustuen. Hän antaa esimerkin toiminimi: ”Psi Oy”.<sup>118</sup> Tässä siis Oy-osaa ei oteta abstraktissa yksilöivyyssarvioinnissa huomioon sen ollessa yritysmuotoa ilmaiseva osa. Rekisteristä löytyy myös toiminimi ” 3 min.”, jossa ilmeisesti ”min” on lausuttavissa oleva sana, jonka jälkeen tulee piste. Toiminimessä on oivallettu käyttää yleisön keskuudessa yleistä lyhennettä sanasta minuutti. Tosin abstraktia yksilöivyyttä arvioidessa kohteena on ”min” (esim. minun ruotsiksi). Lisäksi huomaamme, että pistettä voi käyttää toiminimen päättävänä merkinä.

Liitteessä 7.1 mukaisten esimerkkien valossa yksittäiseen yhteen kirjoitettuun sanaan – joka itsessään on kokonainen toiminimi – voi sisältyä myös numeroita myös sanan keskellä. Toiminimi voidaan muodostaa niin, että yhtenäisen sanan sisälle sijoitetaan numeroita, numeroiden ollessa oivaltavasti tukemassa luettavaa mielikuvaa. Tällaisissa toiminimissä näyttäisi olevan aineksia, jotka viittaavat numeron sisältävän lausuttavaa elementtiä osana toiminimen sanaa abstraktia yksilöivyysharkintaa tehtäessä. Esimerkiksi toiminimi X3msoft Oy ja C4Creative. Tämä siksi että esim. 7 merkinen X3msoft sisältää vain yhden vokaalin ja 5 konsonanttia ja 3- numeron ja on tämän yhden o-vokaalin vuoksi lausuttavissa. Muuttaisiko kyseisen toiminimen lausuttavuusharkintaa se että toiminimeä muutettaisiin lisäämällä kirjasin 4: 4X3msoft? Tällöin 9 kirjasinmerkistä ainoastaan yksi olisi vokaali. Voitaisiinko tällaisen merkkikokonaisuuden olevan ylipäätään mielletävissä enää sanaksi? Toiminimi olisi luettavissa ainakin Forextremesoft.

---

<sup>118</sup> Oras 2001, s. 40.

Tulee myös muistaa, että rekisteröimiskelpoinen toiminimi on pystyttävä myös käsittämään toiminimeksi<sup>119</sup>.

Mielenkiintoista olisi tietää se miten rekisteriviranomainen suhtautuisi tilanteeseen, jos toiminimi ”X3msoft”:n kirjain o olisi korvattu numerolla 0. Olisiko hylkäämisperusteena oleva se, ettei toiminimeä voi lausua vai hyväksyttäisiinkö toiminimi, koska nolla on lausuttavissa o- kirjaimena. Sama tosin olisi tulos jos olisi käytetty isoa o- kirjainta. Ilmeisesti edellisen esimerkin puitteissa toiminimeltä vaadittava edellytys: ” on käsitettävä toiminimeksi” tulisi tässä ratkaisemaan asian niin, että nolla, pieni tai iso o- kirjain on niin samannäköisiä, että toiminimeä rekisteröitäväksi haluavan oma käsitys käytetyn kirjasimen luonteesta menettää merkityksensä ja mikä tahansa edellä mainittu vaihtoehto mielletään lausuttavaksi o- kirjaimena. Tällöin myös abstraktia yksilöivyyttä (sanallinen lausuttavuus) tehtäessä myös numero on lausuttavissa osana toiminimen rakennetta ja ainoana lausuttavuuden ”vokaalisena” elementtinä.

PRH: le lähettämäni tarkentavat kysymykset jäivät avoimiksi kaupparekisterin neuvontapalvelun yleisluonteisuuden takia. Olisin ehdottomasti halunnut saada vastauksen mm. siihen, rajaavatko jotkin muutkin kuin piste, huutomerkki (Saavuta! Consulting Oy) ja välilyönti sen kokonaisuuden joka katsotaan yhdeksi sanaksi – kuten esimerkiksi sanan sisäänkirjoitettu numeromerkki.

Osassa löytämistäni toiminimistä on havaittavissa erityisen oivaltavaa atk-näppäimistön hyväksikäyttöä – ilmaisena mainoksena toiminimen löytyessä jokaisesta ATK-näppäimistöllä silmiemme edestä – jopa suoraan lausuttavissa ja luettavissa sanana vaakatasoiselta kirjainriviltä. Esimerkiksi toiminimin dominantti-osa Oy ”Qwerty” Ab on lausuttavissa ja toiminimen iskuosa luettavissa ”POIU”

---

<sup>119</sup> HE 238/1978, s. 6

designtoimisto Oy, Ltd.<sup>120</sup> Viimeksi mainitusta huomaamme myös pilkun käytön mahdollisuuden tietyissä tapauksissa osana toiminimeä.

Tulee muistaa, että oivaltavalla toiminimellä yrityksen tunnettuus voi lisääntyä edellä esim. mainittujen toiminimien kohdalla, ainakin silloin jos kyseisen toiminimen haltija ottaa kyseisen toiminimen löytymisen poikkeuksellisella tavalla atk-näppäimistöltä osaksi mainontaansa informoiden tästä. Toimivathan monesti kyseiset yritykset nimenomaan luovilla aloilla ja osa nimenomaan ATK-maailmassa. Ainakin sen tunnusmerkkioikeudellinen rahallinen arvo voi mahdollisesti kasvaa ja herättää kiinnostusta yksinoikeutena ilman, että itse tosiasiallinen yritystoiminta olisi muuten kannattavaa.

### 3.3.5 Trenditoiminimistä ja hyvätavanvastaisuudesta

Jotkut elinkeinonharjoittajat seuraavat hyvin aktiivisesti kansainvälisiä trendejä uudissanojen sekä sanontojen suhteen. Viimeaikoina mahdollisesti hyvinkin kaupallisia kansainvälisiä sanontoja on otettu osaksi toiminimiä niiden lyhenteinä. Rekisteröityjä toiminimiä etsiessäni käytin hyödyksi internetistä löytyviä sivustoja, joihin on kerätty varsinkin nuorison suosimia ilmauslyhennelmiä erilaisista sanonnoista. Osasta näistä lyhennellyistä ilmauksista on tullut *de facto* osa ihmisten yleisesti käyttämää kieltä uudessa lyhennellyssä sana-/kirjainyhdistelmämuodossa sisällöllisen merkityssisällön pysyessä samana. Kyseiset lyhennelmät lähentelevät merkityssisällön tunnettuudeltaan ja ovat muutenkin samantapaisia kuin esimerkiksi merkkiyhdistelmä EVVK, jonka merkityssisällöstä ei voine erehtyä.<sup>121</sup>

---

<sup>120</sup> Toiminimi "Oy Qwerty Ab":n iskuosa on Qwerty. Toiminimi on hyvä esimerkki käyttää hyödyksi myös toisten hyväksi havainnoimaa merkkiyhdistelmää. Toisen salasana on toisen yksinoikeus. "Qwerty" on mahdollisesti yksi käytetyimmistä salasanoista. Esim. <http://yle.fi/uutiset/3-5062801> linkki otettu 14.5.2017

<sup>121</sup> "ei voisi vähempää kiinnostaa". Kotimaisten kielten keskuksen lyhenneluettelo: <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/373> linkki otettu 14.5.2017

Elinkeinonharjoittajat seuraavat selvästi trendilyhennelmien kehitystä yhteiskunnassa sekä sivustoilta löytyvien Top-10 listojen mukaan myös rekisteröivät niitä itselleen. Kaupparekisteriin ilmestyyne todennäköisesti tällaisia toiminimiä yhä kasvavassa määrin niiden mahdollisen tunnusmerkkioikeudellisen tai muuten markkinoinnillisen/kaupallisen arvon takia. Löytämäni lyhennelmät luovat monesti mielikuvan yleisesti käytetyistä ilmauksista. Tästä esimerkkinä TGIF, WTF ja YOLO<sup>122</sup>, josta viimeisimmän osalta rekisteröitiin Suomessa kaksi toiminimeä hyvin lyhyen ajan sisällä sen ilmestyttyä viidenneksi suosituimmaksi ilmaukseksi verkkosivulla syksyllä 2013.<sup>123</sup>

Elinkeinonharjoittajat seuraavat tarkasti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja pyrkivät hyötymään mm. kuuluisien henkilöiden luomista sanonnoista tai muuten trendikkäistä uusiosanoista. Mm. toiminimet: ”Pissis”, ” Iso - Jytty Oy”, ” Markkinointiosaja Yes We Can Oy” sekä ”I Have A Dream Streaming Ltd Oy” sisältävät kaikki hyvinkin tunnistettavia ilmiöitä. Ko. toiminimien rekisteröintiä koskeva ajankohta kolmen ensiksi mainitun kohdalla osune ajoille, jolloin ne alkuperäisesti muodostuivat osaksi sanavarastoamme.

Toiminimilain 9 §:n mukaan toiminimi ei saa olla hyvän tavan vastainen. Hallituksen esityksessä hyväntavan vastaisena pidetään toiminimeä joka loukkaa siveellisyyttä<sup>124</sup>. Castrenin mukaan siveellisyyttä arvioidaan siten, miten keskiverto kansalainen kokee toiminimen moraalisisessa mielessä. Hyväntavanvastaisuus vaihtelee ajan saatossa. Se mikä oli aikaisemmin siveellisyyttä loukkaavaa, ei sitä välttämättä toisena aikana enää ole.<sup>125</sup> Hyväntavan vastaisena PRH viittaa toiminimiä koskevissa ohjeissaan ilmeisesti kohtaan, jossa se ohjeistaa, ettei toiminimi saa sisältää kirosanoja<sup>126</sup>. Kuten jäljempänä huomaamme toiminimeen voi sisällyttää kirosanoja. Kiellettyjä ovat vain laissa tarkoitetut hyväntavan

---

<sup>122</sup> Thank God It's Friday, What The Fuck, You Only Live Once.

<sup>123</sup> <http://www.internetslang.com/trending.asp> linkki otettu 14.5.2017

<sup>124</sup> HE 238/1978, s.24.

<sup>125</sup> Castren 2008, s. 197–198.

<sup>126</sup> ”Nimessä ei näin ollen saa viitata esim. lainvastaiseen toimintaan tai käyttää kirosanoja.” <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/nimiohjeet.html> linkki otettu 14.5.2017

vastaiset kiro sanat. PRH: n ohjeistus asettaa elinkeinonharjoittajat epätasa-arvoiseen asemaan kategorioidessaan kaikki kiro sanat kielletyiksi avaamatta tarkemmin mitkä kiro sanat ovat sallittuja ja mitkä ei. Elinkeino toiminnalleen nimeä kehittävä mieltää viranomaisen ohjeistukset helposti ehdottomina kategorisointeina ja näin ne ohjaavat nimivalintaa.

Hyväntavan vastaisuutta koskevalla lainkohdalla suojataan yleisöä ja sen perustana korostuu objektiivinen kuvakulma. Oras mainitsee toiminimet ”Perskykkä Oy”, ”Musta-Maalauk Oy”, ”Bastard” (aputoiminimi) ja ”Arse-myynti avoin yhtiö”, joista ainoastaan maalausliiketoimintaa harjoittava ”Musta-Maalauk Oy” katsottiin – tosin esittelijän kannasta poiketen – hyvän tavan vastaiseksi.<sup>127</sup>

Toiminimiin sisältyy monesti jokin kirjainyhdistelmän tai vastaava lausuttavissa olevan sanan lisäksi. Esimerkiksi toiminimet ” WTF Design Oy” ja ” PRKL Design”. Oraksen mukaan merkitystä ei ole sillä, mikä on rekisteröintiä hakevan oma käsitys toiminimen tosiasiallisesta sisällöstä<sup>128</sup>. Castrenin mukaan Fantasia sanan rekisteröimiskelpoisuutta tutkittaessa korostuu fantasia sanan ääntäminen. Fantasia sana tutkitaan ääntämisen ja merkityksensä mukaisesti. WTF ja PRKL eivät liene lausuttavia sanoja lainkaan ja täten eivät ole äännettävissä. Ne eivät voine olla lähtökohtaisesti hyvän tavan vastaisia toiminimilain mukaan. Niitä ei ottaisi lainkaan tarkasteltavaksi mahdollisen merkityssisällön merkityksessä. Täysin eriasia on se, että lähes jokainen suomalainen mieltää kyseisten kirjainyhdistelmien kansanomaisen sisällön yleisessä kontekstissaan lukemisen merkityksessä.

Elinkeino harjoittaja voi viestittää toiminimellään monenlaisia asioita. Esimerkiksi lausuttava NICE10, voisi toimia naisille suunnattuna tunnuksena (luettavissa ”naisten”). Myös mahdollisesti hyvän tavan vastaisetkin kiro sanat voidaan tuoda

---

<sup>127</sup> Oras 2001, s. 43, jonka mukaan vieraskielisillä toiminimillä on paremmat menestymismahdollisuudet kiro sanojen suhteen.

<sup>128</sup> Oras 2001, s. 43.

osaksi rekisteröitäviksi toiminimiksi käyttämällä oivaltavaa kirjoitustapaa. Esimerkiksi SAY10 ("satan") tai NOTSEE ("nazi") voinevat miellyä mielissämme ainakin kahdessa eri merkityksessä sitä lausuttaessa. Rekisteröitävyyskelpoisuuden kannalta olennaista näyttäisi olevan se miten toiminimi lausutaan, ei se, miten toiminimi on luettavissa.

## 4 TOIMINIMEN REKISTERÖINTI JA TEKIJÄNOIKEUDET

### 4.1 Johdanto

Immateriaalioikeus oikeudenalana jaetaan tekijänoikeuteen ja teollisoikeuteen. Teollisoikeuksiin kuuluvat ne oikeudet, jotka hyvin läheisesti liittyvät kaupallisuuteen ja teollistumiseen, kuten tavaramerkki-, malli-, patenttioikeus. Myös toiminimioikeus kuuluu tähän osa-alueeseen. Toisen osan immateriaalioikeudesta muodostavat luovuutta suojaavat tekijänoikeudet. Mm. kansainvälisissä yleissopimuksissa noudatetaan vastaavaa samaa jaottelua. Nykyisin mitä enenevässä määrin tekijänoikeudetkin ilmenevät suojamuotona nimenomaan kaupallisuuden ja teollisuuden aloilla. Kuitenkin alkuperäinen jaottelu on säilynyt, vaikka raja ei ole enää niin selkeä. Haarmannin mukaan voisi olla asiallisempaa jakaa immateriaalioikeus kahteen osaan sen mukaan mikä on ollut aiheena suojan antamiseen.<sup>129</sup>

Immateriaalioikeuksien rakenne ja sisältö vaihtelee immateriaalioikeudesta riippuen. Yhteistä kuitenkin kaikille on se, että immateriaalioikeudet – kuten toiminimi ja tekijänoikeus – ovat yksinoikeuksia. Olennaisina elementteinä oikeudenhaltijalla on yksinomainen oikeus määrätä suojan kohteesta sekä kieltää oikeuttaan loukkaavat toimet.<sup>130</sup> Immateriaalioikeudet ovat kielto-oikeuksia. Yksinoikeuden haltijan oikeuksien toteutumisen näkökulmasta oikeudenomistajatahon aktiiviset toimet ovat välttämättömiä niin valvonnan kuin oikeuden loukkauksiin puuttumisenkin muodoissa.

---

<sup>129</sup> Haarmann 2014, s. 3.

<sup>130</sup> Harenko ym. 2016, s. 1.

Immateriaalioikeudet ovat olleet pitkään kasvavassa määrin osa elinkeinonharjoittajan liiketoimintastrategiaa<sup>131</sup>. Kasvava taloudellinen merkitys ilmenee ennen kaikkea yrittäjän taidossa käyttää immateriaalioikeuksia elinkeinotoimintansa tuoton lisäämiseen<sup>132</sup>. Tutkimukset osoittavat kuitenkin IPR osaamisen olevan suuri kompastuskivi jo pidemmänkin aikaa markkinoilla toimineiden elinkeinonharjoittajien ja erityisesti yritystoimintaa aloittavien keskuudessa<sup>133</sup>. Myös tavalliset ihmiset kokevat enenemissä määrin immateriaalioikeudellista ainesta henkilökohtaisessa elämänpiirissään<sup>134</sup> sekä toimiessaan yhteiskunnassa kuluttajina. Tällaisten näkymättömien oikeuksien mieltäminen osaksi toimintaympäristöämme voi olla hyvin hankalaa, koska vain harvalla on tieto ja taito oikeuksien sisällöistä. Haastavampaa on vielä se, että ne nähtäisiin konkreettisina huomioon otettavina osatekijöinä mahdollistaessa tehokkaita liiketaloudellisia toimia.

Toiminimien rekisteröinnistä vastaava Patentti- ja rekisterihallitus hallinnoi toiminimien rekisteröintiä. Se suorittaa rekisteröinti-ilmoituksen kohteena olevalle toiminimelle nimitutkimuksen yhteistyössä tutkimukseen erikoistuneen yhteistyöyrityksen kanssa. Nimitutkimuksessa kartoitetaan mm. sitä erottuuko rekisteröinnin kohteena oleva toiminimi selvästi jo rekisteröidyistä toiminimistä sekä onko jonkun muun jo suojattu tunnusmerkkioikeus sekoitettavissa haettuun tunnukseseen. Jos tällainen löytyy, on aikaprioriteetin omaavalla

---

<sup>131</sup> Komission tiedoksianto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle: Teollisoikeuksia koskeva eurooppalainen strategia. KOM(2008) 465 lopullinen s.4

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:fi:PDF> linkki otettu 14.5.2017

<sup>132</sup> Haarmann – Mansala 2012, s.183.

<sup>133</sup> Esim. Kiuru Pertti: Start up- yritykset ja IPR. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus, LTT-Tutkimuspalvelut. 2010, s. 10. <http://www.papula-nevinpat.com/userData/papula/news-files/IPRtutkimus.pdf> linkki otettu 9.10.2013

<sup>134</sup> Suomalaisista lähes jokainen omistaa lukuisia, ellei jopa satoja tai tuhansia tekijänoikeuden alaisia teoskappaleita, vaikkamme välttämättä tiedosta niihin itsellemme kuuluvien tekijänoikeuksien olemassaoloa. Kirjallisten teosten osalta omistamme tekijänoikeudet esimerkiksi ala-asteella kirjoittamiimme kouluaineisiimme (Sorvari 2010, s.16.), kuvaamataidon tunneilla luomiimme kuvataideraapustuksiin sekä tekijänoikeudet ylioppilaskirjoitustemme itsenäisiin ja omaperäisiin vastausyritelmiin (TN 1989:8) – yliopiston Pro– gradu tutkielmista puhumattakaan. Kuten yleisesti sanottua: kärsimys on tie luovuuteen.



tunnusmerkinhaltijalla parempi oikeus ko. nimeen ja rekisteröiminen estyy.<sup>135</sup> Lisäksi PRH: le on annettu tulkinta- ja päätäntävalta rekisteröimiskelpoisten toiminimien visuaalisen muodon eli kirjoitusasun määrittämisestä toiminimilain asettamien raamien puitteissa<sup>136</sup>.

Immateriaalioikeuden kohde voi nauttia useammasta immateriaalioikeudesta. Tällaiset päällekkäisyydet ja niistä kumpuavat mahdolliset ongelmat saattavat olla kasvavassa määrin nousussa mm. siksi että uudet immateriaalioikeuksien kohteet lisääntyvät jatkuvasti osana elinkeinotoimintaa harjoittavien yritysten liiketoimintaa<sup>137</sup>. Monesti tunnusmerkkioikeudelliset konfliktit havainnoituvat oikeuksien kollision muodossa<sup>138</sup>.

Osana yritystoimintansa rakenteiden pystyttämistä yritystoimintaa aloittavan intressissä on keksiä mahdollisimman hyvä ja toimiva nimi yritykselleen niin, että muiden oikeudet otetaan riittävässä määrin huomioon jo elinkeinotoiminnan ensiaskeleilta. Elinkeinotoimintaa aloittavan elinkeinonharjoittajan tulisi alusta alkaen saada toiminimivalinnallaan luotua tunnusmerkilleen mahdollisimman hyvä ja kattava suoja, jotta yrityksen toimintaedellytykset olisivat turvattu tältä osin pitkälle tulevaisuuteen. Nimivalintaa tehtäessä tulisi erityistä huomiota kiinnittää toisten omistamien immateriaalioikeuksien olemassaoloon. Huolimattomasti tehty nimivalinta voi johtaa siihen, että jo vuosia jatkunut elinkeinotoiminta ja siihen panostetut investoinnit ja muut toimet käyvät merkityksettömiksi. Nimivalinnan johdosta, toisten oikeuksista johtuen, toiminimeksi otettu tunnus voi loukata toista oikeuden omistajaa siinä määrin, että elinkeinonharjoittaja joutuu luopumaan alun

---

<sup>135</sup> Castren, s. 169–170. Oras 2001, s. 21.

<sup>136</sup> Hallituksen esityksen mukaan kaupparekisterikäytännön varaan on jätetty se, minkälaisia toiminimiä on pidettävä riittävän yksilöivinä. HE 238/1978 s. 6.

<sup>137</sup> Pitkänen 2016, s. 40–41. Pitkänen käsittelee teoksessaan tavaramerkkien ja tekijänoikeuksien päällekkäisyyksiä. Hän mainitsee tuotemallit, muodot, logot, sanamerkit, mainossävelet ja niiden yhä jatkuva kasvava määrä.

<sup>138</sup> Kollisiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa kaksi (tai useampi) oikeus kilpailee toistensa kanssa, eikä oikeuksia voida toteuttaa samanaikaisesti. Katso Zitting – Rautiala, s.3. Tyypillistä tunnusmerkkioikeudellisissa kollisioissa on, että kollisio synnyttää riidan, joka joko sovitaan sopimusteitse tai ratkaistaan viranomaismenettelyin jommankumman osapuolen eduksi.

pitäen hyvänä pitämästään nimestä ja siihen mahdollisesti liittyvistä muista tunnusmerkkioikeudellisista panoksistaan.

Valitun toiminimen tulisi olla se lippulaiva, jolla elinkeinotoimintaa harjoitettava yritys kommunikoi ansiokkaasti asiakkaisiinsa<sup>139</sup>. Onnistuneella oivallisella toiminimellä voidaan parhaimmillaan viestittää elinkeinotoiminnan kohdeyleisölle yrityksen toiminta-ajatus.

Nimeä keksiessään yritystoimintaa aloittava voi olla hyvinkin innovatiivinen. Luodessaan oivaltavan omaperäisen nimen elinkeinotoiminnalleen voi tämä laiva seilata pitkälle. Lopullisella nimivalinnallaan elinkeinonharjoittaja kantaa vastuun siitä, että toiminimi on tarpeeksi selkeä ja toimiva toimialalleen sekä ajaa tarkoituksensa<sup>140</sup>. Vaikka sinänsä hyvä valittu toiminimi täyttäisikin lain vaatimukset eikä muiden immateriaalioikeuksista olisi rekisteröimiselle esteitä, on aina käytännössä olemassa vaara siitä, että kohdeyleisö ei miellä toiminimen kirjoitusasua oikein<sup>141</sup>.

Tämä toiminimeä ja tekijänoikeutta koskeva tutkielmaosio lähtee siitä olettamuksesta, että tekijänoikeudellinen teos voi olla lähtökohtaisesti toiminimilain mukaisena rekisteröitävänä toiminimenä. Tätä perustelen seuraavilla lähtökohdilla: Toiminimilaissa on nimenomaisesti varauduttu tilanteisiin, joissa

---

<sup>139</sup> Palmin mukaan kasvava brändi- ajattelu on moderneilla markkinoilla korostuneen tärkeässä roolissa strategisena kilpailutekijänä. Tunnusmerkeillä (tavaramerkillä) pyritään luomaan merkkiuskollisuutta ja ”itsenäisiä” tuotepersonallisuuksia. Tunnusmerkkien (tavaramerkin) käytön muuttumisen ja kilpailullisen roolin taustatekijöistä katso: Palm 2002, s. 1 ja 22.

<sup>140</sup> Tunnusmerkkien globaali käyttäminen voi joskus tuoda noloja tilanteita vastaan. Mm. McDonaldsin ”KOT TO DIP” –kampanja kananugetteja koskien. Saksankielellä ”Kot” tarkoittaa sanaa ”uloste”. <http://moro.aamulehti.fi/2012/03/20/mcdonaldsin-mainoslauseesta-paljastui-nolo-kaksoismerkitys/> linkki otettu 14.5.2017

<sup>141</sup> Esim. ”Chymos”-tunnusmerkin haltija piti kirjaa yhtiönsä nimen erilaisista kirjoitusasuista. Muutamassa vuosikymmenessä (1950-luvun alkupuolella) Chymos-nimi oli saanut 88 erilaista kirjoitusasua ja ennen kaikkea yhtiöön lähetetyissä posti- ja rautatielähetyksissä. Esim: Chymys, Chymas, Chymmös, Chimos, Chijmos, Cymos, Cyymos, Ghymos, Hyymos, Kyymos, Shyymos. Lappeenrannan seudulla tulikin tavaksi, että kaikki paketit, joissa oli epäselvä tai outo osoite lähetettiin Chymokselle - monesti paikka oli oikea. Chymos Oy sulautui Fazer Suklaa Osakeyhtiöön vuonna 2006. Leppänen 2016, s. 145–147.

rekisteröitävä toiminimi ei saa sisältää ilman suostumusta sellaista joka loukkaa toisen tekijänoikeutta (Toiminimilaki 10 §:n 1 momentti 3 kohta). Oikeuskirjallisuudessa on mainittu, ettei kirjallisen teoksen pituudelle ole asetettu mitään tiettyä alimittaa. Tähän viitaten oikeuskirjallisuudessa on käytetty säännönmukaisesti esimerkkiä kirjan nimenä olevasta hyvin lyhyestä teoksesta: ”Neito kulkee vetten päällä”. Taiteellisen teoksen kohdalla ei ole edes mielekästä kuvailla teoksen minimikoolle mitään määrettä. Lisäksi toiminimilaissa ei ole liioin asetettu toiminimelle enimmäismittaa muuten kuin että toiminimilain hallituksen esityksen mukaan toiminimi tulee kuitenkin voida käsittää toiminimeksi.

## 4.2 Rekisteröinti ja immateriaalioikeudet

Immateriaalioikeudellinen suojan kohde voi nauttia päällekkäisistä eri immateriaalioikeuksien tarjoamista suojusta. Kuten edellä todettua toiminimenhaltija voi suojata toiminimensä tavaramerkkinä rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla se tavaramerkkinä. Esimerkkinä muiden immateriaalioikeuksien kohdalla on mahdollista mm. mallisuojusta nauttivan tuotteen nauttivan samanaikaisesti myös tekijänoikeudellista teosten suojaa<sup>142</sup>. Myös elinkeinotoiminnassa käytettäviin tunnusmerkkeihin kuten tavaramerkkiin ja toiminimeen voi kohdentua tekijänoikeus. Esimerkiksi Haarmannin mukaan kirjallinen teos voidaan ottaa tavaramerkiksi tavallisena sanamerkinä tai iskulauseena<sup>143</sup>. Castrenin mukaan toiminimilaissa ei ole mitenkään kielletty iskulauseen ottamista rekisteröitävään toiminimeen. Kiellettyjä tosin ovat silmiinpistävät iskulauseet, joissa on tarkoitus iskostaa yleisölle mieleen jokin kuva. Hänen mukaansa ne eivät ole sopivia toiminimiksi<sup>144</sup>.

---

<sup>142</sup> Kulutuskäyttöön tarkoitettujen design-huonekalujen suojamuotona käytetään tyypillisesti rekisteröityä mallioikeutta, jossa suoja-aika on suhteellisen lyhyt vrt. tekijänoikeuden suoja-aikaan. Kaikesta huolimatta tällainen tuote voi olla käyttöesineenäkin teos, jos se ylittää teostason. Käyttöesineiden teoskynnys on erityisen korkealla suhteessa mm. kirjallisiin teoksiin. Katso TN 2006:9, jossa kansainvälisesti tunnetut design-huonekalut olivat teoksia. Niiden nimet eivät olleet.

<sup>143</sup> Haarmann 2003, s. 80.

<sup>144</sup> Castren 2008, s. 182

Toiminimeä rekisteröitäessä otetaan huomioon muiden immateriaalioikeudet mahdollisuuksien mukaan. Rekisteröitävään toiminimeen viranomaisen suorittaa viranpuolesta rekisteröimisen esteiden tutkintaa. Patentti- ja rekisterihallitus tutkii ja ratkaisee rekisteröinti-ilmoituksen tavallisesti muutamassa viikossa. Rekisteröinti-ilmoitusta tutkiessaan kaupparekisteriosasto on velvollinen tuntemaan ainoastaan kaupparekisterissä olevat toiminimet. Rekisteriviranomaisen suorittaessa – osittain ulkoistettua – toiminimen *nimitutkimusta*<sup>145</sup> pyritään löytämään ne mahdolliset toisten rekisteröimät tai rekisteröitäväksi ilmoitetut toiminimet, jotka mahdollisesti olisivat rekisteröinnin esteinä. Toiminimen rekisteröimisedellytyksiä tutkittaessa voidaan saada selville myös muiden immateriaalioikeudenhaltijoiden oikeuksia, jotka voivat estää rekisteröinnin.<sup>146</sup> Näistä esteistä käytetään immateriaalioikeudellisessa kirjallisuudessa termiä *relatiiviset rekisteröintiesteet*. Niistä rajatusti seuraavassa.

#### 4.2.1 Sekoitettavissa olevat toisten tunnusmerkit

Toiminimilain 10 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla: ”mitään sellaista, joka on sekoitettavissa toisen suojatun toiminimen, toissijaisen tunnuksen tai tavaramerkin kanssa.”

Toiminimen rekisteröinnin voi täten estää lain 4 kohdan mukaan tunnusmerkin sekoitettavuus toisen elinkeinonharjoittajan tunnusmerkkiin<sup>147</sup>. Tällöin on kuitenkin mahdollista saada toiminimi rekisteröidyksi jos tuollaisen sekoitettavissa olevan tunnuksen oikeuden omistajalta saadaan suostumus rekisteröintiin<sup>148</sup>. Suostumuksen saamisen lisäksi esimerkiksi toiminimien lisensointi on

---

<sup>145</sup> Oras 2001, s. 21

<sup>146</sup> Castren 2008, s.169–172

<sup>147</sup> Yrityksen perustamisilmoituksessa voi jättää kolme eri toiminimi vaihtoehtoa rekisteröimisen jouduttamiseksi, jos ensisijainen sattuu olemaan mm. sekoitettavissa johonkin jo suojattuun tunnusmerkkiin. [https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/y3\\_ja\\_henkilotietolomake.pdf](https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/y3_ja_henkilotietolomake.pdf) linkki otettu 14.5.2017

<sup>148</sup> Lisäksi tulee muistaa mm., että lain 2 §:n 2 momentin mukaisesti rekisteröitävän toiminimen tulee selvästi erottua jo ennestään rekisterissä olevista toiminimistä. Jos rekisteröinnin esteenä on sekoitettavuus toisen suojattuun tavaramerkkiin, on este myös väistyyvä jos käytölle saadaan oikeuden omistajalta lupa.

mahdollista. Toiminimen lisensoinnista ei ole toiminimilaissa säännöksiä toisin kuin on tavaramerkeistä tavaramerkkilaisissa. Castrenin mukaan toiminimen lisensointi on näin jätetty sopimusvapauden piiriin ja katsottava periaatteessa sallituksi, mutta vain yksinomaisen lisenssin muodossa.<sup>149</sup> Lisäksi mahdollista on saada rekisteröinnin este poistettua nostamalla esteenä olevaan toiminimeen kohdennettu kumoamiskanne mm. jos nyt rekisteröinnin esteenä olevaa toiminimeä ei ole käytetty tosiasiallisesti vuosiin ja tällainen toiminimi on muodostunut oman rekisteröinnin esteeksi<sup>150</sup>. Tulee myös muistaa, että toiminimi voidaan luovuttaa vain elinkeinotoiminnan luovutuksen yhteydessä<sup>151</sup>.

#### 4.2.2 Toisten tekijänoikeudet

Toiminimilain 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla: ”mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimeksi, milloin nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen”.

Tunnusmerkkirekisteriviranomainen Patentti- ja rekisterihallituksessa ei saa rekisteröidä sellaista tunnusmerkkiä, jonka tietää loukkaavan jollekin kuuluvaa tekijänoikeutta<sup>152</sup>. Teoksien olemassaolosta viranomainen on samojen tietolähteiden varassa ja samassa potentiaalisen tietämättömyyden tilassa kuin muutkin yhteiskunnassa toimivat. Tämä johtuu mm. siitä, että teoksista ei ole virallisia rekistereitä. Tekijänoikeuksista viranomainen on vain harvoin tietoinen. Kuitenkin havaitessaan rekisteröintiesteen on viranomaisen evättävä rekisteröinti. Jos rekisteröintiesteen olemassaolosta on epätietoisuutta, voi viranomainen

---

<sup>149</sup> Castren 2008, s. 249.

<sup>150</sup> Katso toiminimilaki 19 § ja 20 §.

<sup>151</sup> Toiminimilaki 13 § 1 momentti.

<sup>152</sup> Tekijänoikeus suojaa myös esimerkiksi teoksissa ilmeneviä omaperäisiä hahmojen nimiä.

Castren mainitsee omaperäisten henkilönimien lisäksi, eläinten nimet, paikkakuntien nimet, tiettyjen elinympäristöjen nimet sekä mielikuvitusahmojen nimet, kuten ”Roope Ankkä”, ”Uppo - Nalle” ja ”Pihlamiini”. Castren 2008, s. 224.

pyytää lisäselvitystä esteen olemassaolosta.<sup>153</sup> Tekijänoikeudenhaltijan oikeussuoja on monesti riippuvainen oikeudenhaltijan itsensä aktiivisuudesta reagoida oikeuden loukkauksiin<sup>154</sup>.

Tekijänoikeuden loukkaamisella tarkoitetaan Sorvarin mukaan tekijänoikeuslaissa tekijänoikeuden omistajalle turvatus tekijänoikeussuojan rikkomista<sup>155</sup>. Haarmannin mukaan pelkkä teoksen sisältämän tunnusmerkin (tavaramerkin) rekisteröiminen ei sinänsä loukkaa kenenkään tekijänoikeutta, vaan vasta tunnusmerkin käyttäminen tunnusmerkille ominaisin tavoin on teoskappaleiden valmistamista sekä teoksen yleisölle saattamista<sup>156</sup>.

Tunnusmerkkiin voi kuitenkin ottaa toiselle kuuluvan tekijänoikeussuojaa nauttivan teoksen tai sen osan lunastamalla ko. teoksen tekijänoikeudet oikeudenomistajalta itselleen. Lisäksi on mahdollista tehdä toisen teoksen käytöstä tunnusmerkissään lisenssisopimus.<sup>157</sup>

#### **4.2.3 Muunlainen toisen teoksen hyödyntäminen**

Omaa oivallista toiminimeä itselleen keksivän ei aina tarvitse keksiä täysin uutta ainesta, jotta toiminimi olisi jo alkujaan tunnettu ilman ko. elinkeinonharjoittajan mitään mainittavia markkinointiin liittyviä investointeja tulevan toiminimensä tunnettuudelle. Esimerkiksi valikoidessaan toiminimeä hän voi testauttaa tekijänoikeusneuvostossa pyytämällä lausuntoa asiasta onko jonkin mm. erityisen tunnetun teoksen osa tekijänoikeudellinen teos itsessään tai muuten sellainen jota

---

<sup>153</sup> Castren 2008, s. 172–173.

<sup>154</sup> Katso miten tekijänoikeudenhaltija voi puolustaa oikeuttaan rekisteröitävän tunnusmerkin loukatessa tekijänoikeutta. Haarmann 2003, s. 81–82.

<sup>155</sup> Sorvari 2007, s. 1.

<sup>156</sup> Haarmann 2003, s. 81.

<sup>157</sup> Pitkänen 2016, s. 12. Pitkäsen mukaan jos tavaramerkkiin otetaan toisen hallinnoima teos tai sen osa, tulee yksinoikeuden luovutuksen olla kokonaista tai osittaista. Käyttöoikeus toisen teokseen voidaan saada lisäksi lisenssisopimuksin.

suojataan tekijänoikeuslailla kuten omaperäinen teoksen nimi<sup>158</sup>. Jos se näitä ei ole – on valittu tunnettu osa tai sen muunnos mahdollisesti rekisteröitävissä ilman ”lähdeteoksen” oikeuden omistajan lupaa ko. elinkeinonharjoittajan rekisteröitäväksi toiminimeksi tai osaksi toiminimeä<sup>159</sup>.

Toisten tekijänoikeudellisten tuotosten hyödyntäminen on mitä ilmeisimmin kasvamassa mm. osina tunnusmerkkejä. Tämä on ilmeistä jo siksi, että tekijänoikeus on voimassa vain tietyn aikaa rajoittamassa toisten hyödyntämismahdollisuuksia. Tosin tekijänoikeudellisen teoksen oikeudenomistajan oikeuden voimassaoloaika on hyvin pitkä. Tänä vuonna 1.1.2017 vapautuivat teokset vapaaseen hyödyntämiseen tekijänoikeuksistaan, joiden tekijöiden kuolema tapahtui vuonna 1945<sup>160</sup>. Täten voi olla hyvinkin kekseliästä seurata aikaansa ja olla valveutunut tekijänoikeuden voimassaoloajan loppumisista ja sijoittaa toiminimeensä oikeussuojan lakannutta tekijänoikeudellista ainesta<sup>161</sup>. Tällaiseen ainekseen voi siten saada yksinoikeiden tunnusmerkissään.

Tekijänoikeudellisen aineksen hyödyntäminen voi olla hankalaa, koska tekijänoikeuksista ei ole olemassa viranomaisien pitämiä rekistereitä. Lisäksi voimassaolevien tekijänoikeuksien tunnistettavuuteen ja tiedostamiseen niiden olemassaolosta liittyy ainakin seuraavia haasteita:

*Ensinnäkin on mahdotonta tietää kaikkien teosten olemassaoloa tietyssä hetkenä. Toiseksi, vaikka tietäisimme teoksen olemassaolosta*

---

<sup>158</sup> Lausuntoa voi pyytää kuka tahansa. Nyt vuonna 2017 lausuntojono on noin vuoden mittainen. <http://minedu.fi/tekijanoikeusneuvosto>, viite otettu 18.4.2017

<sup>159</sup> TN 2010:2, 31.3.2010: Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että laulun sanoituksen ilmaisut ”vinksin vonksin” tai ”heikun keikun” eivät sellaisinaan olleet tekijänoikeudella suojattuja.

Toiminimi: ”Vinksinvonksin Oy”, rekisteröity 22.6.2010 sekä  
Toiminimi: ”Itsepalvelukirppis heikunkeikun” rekisteröity 11.2.2011.

<sup>160</sup> Mm. Anne Frank, Adolf Hitler, Aleksei Nikolajevitš Tolstoi, Felix Salten (Bambin luoja) ja Mauno Simola (sanoitus: Me käymme joulun viettohon).

<sup>161</sup> Katso tekijänoikeuden vanhenemisestä esimerkkejä Hatanmaa, Joni, 2010 Tekijänoikeus vanhenee, klassikko ei. IPRinfo 5/2010 [https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2010/IPRinfo\\_5-2010/fi\\_FI/Tekijanoikeus\\_vanhenee\\_klassikko\\_ei/](https://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2010/IPRinfo_5-2010/fi_FI/Tekijanoikeus_vanhenee_klassikko_ei/) linkki otettu 14.5.2017

*niin voimmeko olla varma että noin yleisesti teokseksi miellettyyn tuotokseen/”teokseen” kohdentuu tekijänoikeuslain mukainen tekijänoikeus.*

Toisin sanoen olemme yleensä tietoisia vain itse aisteinemme havainnoimienne teosten olemassaolosta, sekä voimmeko olla varmoja että nämä noin yleisesti ”teoksiksi”<sup>162</sup> mieltämämme tuotokset ovat myös tekijänoikeuslain tarkoittamassa mielessä teoksia. Viimeksi mainittu koskee eritoten ”teosten” teoskynnystä. Tosin monissa teostyypeissä teostaso eli teoskynnys on niin matala, että tekijänoikeudesta ja siis teosluonteesta ei voitane erehtyä.

---

<sup>162</sup> TN 2004:12, jossa lukuisia kansallisia ja kansainvälisiä merkittäviä palkintojakin saaneen ”teoksen” ei katsottu olevan tekijänoikeuslaissa tarkoitettu teos. Kyseinen ”seinäkkeen” ei ollut riittävän itsenäinen ja omaperäinen ollakseen tekijänoikeuslain mukainen teos.



## 5 TEKIJÄNOIKEUSLAIN MUKAINEN TEOS

### 5.1 Tekijänoikeudet

Tekijänoikeudet syntyvät aina teoksen luoneelle ihmiselle. Tietyissä maissa alkuperäisesti tekijänoikeuden saajana voi olla myös oikeushenkilö. Suomessa taas tekijänoikeus syntyy aina alkuperäisesti luonnolliselle henkilölle<sup>163</sup>. Teoskynnyksen ylittävän teoskappaleen tekemällä tekijä synnyttää itselleen sivutuotteena tekijänoikeudet. Tekijänoikeus on siis abstrakti oikeus<sup>164</sup> ja oikeudet seuraavat tekijää, vaikka luotu teoskappale olisi luovutettu toiselle tai tekijänoikeuden synnyttänyt ensimmäinen teoskappale olisi tuhoutunut syystä tai toisesta. Tekijänoikeuden olemassaolosta tuotokseensa ei myöskään tarvitse olla tietoinen, jotta tekijänoikeudet olisivat olemassa.

Tekijänoikeudet ovat siirtokelpoisia, joten aina teoksen tekijä ei omista ja siten päättää teoksen tekijänoikeuden mahdollistamista asioista. Teoskappaleen omistaja voi siis olla eri kuin tekijänoikeudet omistava taho. Teoskappaleen hankkinut omistaa vain konkreettisen esineen, ellei tekijänoikeuksien siirrosta ole toisin sovittu.<sup>165</sup> Esimerkiksi rahallista korvausta vastaan tehdystä teoskappaleesta tekijänoikeudet voivat siirtyä erillisestä sopimuksesta teoksen ostajalle. Liki samanlainen on tilanne, jossa työntekijä valmistaa tekijänoikeudenalaisia teoksia työssään palkkaansa vastaan ja työsuhteeseen/-sopimukseen perustuen teosten tekijänoikeudet siirtyvät samalla teoksen valmistumishetkellä tekijän

---

<sup>163</sup> Haarmann 2014, s. 68. Yksi teos voi sisältää monille eri tekijänoikeudenhaltijoille kuuluvia oikeuksia. Esimerkiksi jos kaksi tai useampi on osallistunut samaan tuotoksen niin, että heidän omat osuutensa eivät ole itsenäisiä teoksia, on heillä tekijänoikeus yhteisesti (yhtenäisteos tekijänoikeuslaki 6 §). Yhteen liitetystä teoksesta taas puhutaan silloin kun useamman kuin yhden tekijän tuotoksena syntyy teos, jossa jokaisen oma panos on itsenäinen teos. Kuvakirja on hyvä esimerkki yhteen liitetystä teoksista, jossa jokaisella itsenäisen ja omaperäisen suorituksen tehneellä on oma tekijänoikeutensa. katso yhteisteoksista ja yhteen liitetystä teoksista lisää Harenko ym. 2016, s. 84–85.

<sup>164</sup> Tekijänoikeus ei tarkoita teoskappaletta. Immateriaalioikeuksien kohteena ovat abstraktiot, koska ei ole aineellista esinettä, joihin oikeudet kohdentuisivat. Teos on ja pysyy samana vaikka teoksesta tehtäisiin eri versioita. Kempainen 2006, s. 41.

<sup>165</sup> Tekijänoikeuden luovitus tulee kyseen kaikissa luovutuksen muodoissa - niin vastikkeellinen kuin vastikkeeton. Harenko ym. 2016, s. 334–335.

työnantajalle<sup>166</sup>. Teoksen luoja voi halutessaan luopua kaikista taloudellisista oikeuksistaan, mutta moraalista oikeuksista täysimääräinen luopuminen ei ole mahdollista<sup>167</sup>.

### 5.1.1 Taloudelliset ja moraaliset oikeudet

Tekijänoikeuteen kuuluu sekä taloudellisia että moraalisia oikeuksia. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, tietyin tekijänoikeuslain 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Toisen momentin mukaan: ” Kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa. Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.” Lain 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, mm. kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Tekijän moraalista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai

---

<sup>166</sup> Tästä poiketen tietokoneohjelmiin liittyvät tekijänoikeudet siirtyvät työnantajalle tekijänoikeuslain erityissäännöksen perusteella – siis suoraan lakiin perustuen. Tekijänoikeuslaki 40 b §.

<sup>167</sup> Tekijä voi luovuttaa tekijänoikeutensa toiselle oikeussubjektille. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi luopua kokonaan sitovasti vain, jos kyseessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen. Tekijänoikeuslaki 3 §. Katso moraalista oikeuksista esim. Haarmann 2005, s. 138–151.

KKO:1977-II-85 perusteella tekijän ei voida katsoa luovuttaneen mitään muita oikeuksia kuin ne oikeudet, joiden luovuttamisesta on sovittu.

omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

### 5.1.2 Bernin yleissopimus ja Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus

Tekijänoikeuksia koskeva kansainvälinen pääsopimus on vuonna 1886 allekirjoitettu Bernin yleissopimus. Konventio rakentuu teollisoikeuksia koskevan Pariisin yleissopimuksen tapaan kansallisen kohtelun ja vähimmäissuojan periaatteille. Artiklan 7 mukaisesti tekijänoikeuden suoja-aika ei ole teoksen alkuperämaan suoja-aikaa pidempi muussa jäsenmaassa. Pariisin sopimukseen verraten Bernin sopimuksessa vähimmäissuojat on olennaisesti tiukemmat. Tästä johtuen jäsenmaiden kansalliset lainsäädännöt ovat olennaisin osin hyvinkin lähellä toisiaan. Sopimuksen tekijänoikeudellinen suoja-aika on 50 vuotta tekijän kuolin vuodesta. Suomi liittyi sopimukseen vuonna 1928<sup>168</sup>. Bernin sopimuksen mukaan mm. tekijänoikeuden saamiseksi sopimusvaltio ei saa asettaa minkään muotovaatimuksen täyttymistä, kuten esimerkiksi rekisteröinnin vaatimusta.<sup>169</sup> Vuonna 2017 keväällä tähän WIPO: n hallinnoimaan sopimukseen on liittynyt 173 jäsentä<sup>170</sup>.

Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus vuodelta 1952 syntyi mm. tarpeeseen saada myös ne valtiot mukaan tekijänoikeudelliseen suojaamiseen kansainvälisesti, jotka mielsivät Bernin sopimuksen muotovaatimus kiellon sopimukseen liittymisen esteeksi. Suomi liittyi sopimukseen v. 1963<sup>171</sup>. Sopimuksessa asetettiin vähimmäisehdot verrattuna Bernin sopimukseen

---

<sup>168</sup> Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta. SopS 79/1986

<sup>169</sup> Haarmann 2014, s. 11–12.

<sup>170</sup> [http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty\\_id=15](http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=15) linkki otettu 14.5.2017

<sup>171</sup> Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus. SopS 81/1986.

alhaisemmiksi. Esimerkiksi suoja-aika on 25 vuotta tekijän kuolemaa seuranneesta vuodesta.<sup>172</sup>

### 5.1.3 Tekijänoikeuden voimassaoloaika Suomessa ja EU:n alueella

Tekijänoikeus on tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan, sillä joka on luonut itsenäisen ja omaperäisen teoksen. Suoja syntyy hetkellä jolla luovuutta ilmentävä teos valmistuu. Mitään muodollisuuksia ei tarvita oikeuden syntymiselle. Mahdollista täten on, että sinänsä ei tekijänsä mielestä täysin loppuun saatettu luomisen muoto täyttääkin jo itsenäisyyden ja omaperäisyyden ehdot, ja näin tekijänoikeussuoja syntyy jo tässä vaiheessa. Esimerkiksi näennäisesti keskeneräinen teos voi saada tekijänoikeudellista suojaa. KKO 1988:82 oli kyse tilanteesta, jossa mainossuunnittelussa syntyneelle idealle annettu muoto oli teos. Täten pelkkä omaperäinen ja itsenäinen paperille tai muuhun muotoon saattaminen synnyttää oman teoksensa, vaikka kyseessä olisi vasta suunnitelma itse ”pääteoksesta”. Teoksia ovat kaikki itsenäiset ja omaperäiset tuotosten asteet. Tekijänoikeuden voimassaolon laskennalliseen kokonaispituuteen vaikuttavat tekijänoikeuden alkamisajankohta sekä voimassaolon loppumisajankohta<sup>173</sup>.

Euroopan unionin suoja-aika direktiiveillä on harmonisoitu jäsenvaltioiden lainsäädännön tekijänoikeutta koskevaa suoja-aikaa<sup>174</sup>. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan Bernin yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitetut kirjallisen tai taiteellisen teoksen tekijänoikeudet ovat voimassa koko tekijän elinajan ja 70

---

<sup>172</sup> Yleismaailmallista tekijänoikeussopimusta hallinnoi UNESCO. Ko. sopimusta ja Bernin sopimusta on viimeksi tarkistettu vuonna 1971 Pariisissa, jotka kumpikin sitovat Suomea. Haarmann 2014, s. 12–13.

<sup>173</sup> Teoriassa ja käytännössäkin on mahdollista, että erityisen nuoren itsenäinen ja omaperäinen tuotos synnyttää hänelle tekijänoikeudet. Mielenkiintoinen kysymys on se, missä kehitysvaiheessa oleva lapsi on tekijänoikeuslain mukaisesti persoonaa ja luovuutta ilmentävä henkiseen luomistyöhön kykenevä ihminen.

<sup>174</sup> Neuvoston direktiivi 93/98 EY tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta, sekä sen kodifioitu toisinto Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 12.12.2006 tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta 2006/116/EY. Haarmann 2014, s. 37.

vuotta tämän kuolemasta riippumatta päivästä, jona teos on laillisesti saatettu yleisön saataville.

Tekijänoikeuden voimassaolon loputtua loppuvat tekijälle kuuluneet niin yksinoikeudelliset taloudelliset kuin moraalisetkin oikeudet<sup>175</sup>. Tekijänoikeus on voimassa Suomessa 70 vuotta tekijän kuolemasta seuraavasta vuodesta silloin kun tekijä on tiedetty. Jos teos on julkistettu tekijää ilmoittamatta, on suoja-aika 70 vuotta julkistamisvuodesta. Tuntemattoman tekijän julkistamattoman teoksen suoja-aika on taas voimassa 70 vuotta siitä vuodesta jona teos luotiin.<sup>176</sup> Aikaisemmin Suomessa suoja-aika oli 50 vuotta. Oikeustilan muutoksen myötä jo suojan-ajan lopun nähneistä teoksista osalle koitui lisäaikaa.

## 5.2 Tekijänoikeuden kohde

Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus on sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, olkoonpa se kaunokirjallinen tahi selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköönpä se muulla tavalla.<sup>177</sup>

Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentissa on esimerkein lueteltu eri teoslajit ja teostyyppejä joihin tekijänoikeus mm. kohdentuu. Luettelo ei ole tyhjentävä. Siinä on lueteltu vain yleisimmät teokset ja teoslajit. Momentin mukaan: "... taikka ilmetköönpä se muulla tavalla." Pitkäsen mukaan tekijänoikeuslain suojan kohteen käsite on määritetty laajasti. Teos käsite on määritelty komitean mietinnöstä

---

<sup>175</sup> Tekijänoikeusneuvoston tuoreessa tapauksessa 2017:2 neuvosto toi konkreettisesti esille sen, että tekijänoikeuden lakatessa myös moraaliset oikeudet lakkaavat. Tapauksessa oli kyse siitä tulisiko tekijän nimi mainita teosta siteeratessa, vaikka tekijänoikeudellinen suoja-aika on kulunut umpeen.

<sup>176</sup> Haarmann 2014, s. 93. Tekijänoikeuslaki 43–44 §.

<sup>177</sup> Tekijänoikeuslaki (8.7.1961/404)

vuodelta 1953<sup>178</sup>. Sen mukaan tekijänoikeus koskee vain *itsenäisiä ja alkuperäisiä luomuksia*.<sup>179</sup> Tekijänoikeuslain 1 § mukaisella ”...sillä joka on luonut teoksen...” viitataan juuri komiteoiden kannanotoissa itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukseen sanoissa ”teos” ja ”luoda”<sup>180</sup>.

Vuoden 1990 komitean mietinnössä teos on tekijänoikeudella suojattu jos se on *tekijän luovan ilmaisun omaperäinen tulos*. Hallituksen esityksessä vuodelta 2004 mainitaan, että suojan saamiseksi teoksen tulee *ylittää teoskynnys eli ylittää teostasoon*.<sup>181</sup> Tekijänoikeudella suojataan siten kaikkia kirjallisia ja taiteellisia teoksia, jotka täyttävät itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset. Itsenäisyyden ja omaperäisyyden edellytystä ei ole vielä kukaan kirjattu tekijänoikeuslain tekstiin<sup>182</sup>, vaan se on julkituotuna tekijänoikeuslain 1 §:ssä ilmenevin ilmauksin.

Suojan kohde voidaan ajatella rakentuvan kolmesta tekijästä. Ensinnäkin tuotoksen tulee olla kirjallinen tai taiteellinen. Toiseksi sen tulee sisältyä tekijänoikeuslain esimerkkiluettelon mukaisiin suojattaviin teostyyppeihin. Kolmanneksi tuotoksen tulee täyttää itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset.<sup>183</sup> Tekijänoikeuslailla annetaan yksinoikeudellista suojaa luonnollisen henkilön tai luonnollisten henkilöiden yhdessä luomiin itsenäisten ja omaperäisten luomistyön tuloksiin<sup>184</sup>, jotka voivat tekijänoikeuslaissa mainitun esimerkkiluettelon mukaisesti ilmetä myös muulla tavalla kuin luettelon mukaisina teostyyppinä: ”... taikka ilmetköönpä se muulla tavalla.” Mikä tahansa itsenäinen ja omaperäinen tuotos on teos, vaikkei sitä luontevasti voitaisi luokitella kirjalliseksi teokseksi tai taideteokseksi<sup>185</sup>.

---

<sup>178</sup> KM 1953:5, s. 44.

<sup>179</sup> Pitkänen 2016, s. 98–99.

<sup>180</sup> Haarmann 2005, s. 60.

<sup>181</sup> Haarmann 2005, s.61. KM 1990:31, s. 25., HE 28/2004, s.9.

<sup>182</sup> Haarmann 2014, s. 54.

<sup>183</sup> Pitkänen 2016, s. 98 alaviite 29.

<sup>184</sup> Harenko ym. 2006, s. 13.

<sup>185</sup> Sorvari 2010, s. 29.

Käsitykset tekijänoikeuden kohteesta ovat vaihdelleet aikojen saatossa. Alkujaan subjektiivisen ideaopin mukaisesti tekijänoikeuden kohteena olivat tekijän persoonalliset ideat ja ajatukset. Nykykäsityksen mukaan ideat ja ajatukset eivät ole tekijänoikeuden kohteina. Objektiivisen ideaopin mukaan taas kohteena on teos sen abstraktissa muodossa. Teos tällöin voidaan tunnistaa konkreettisen ulkoisen kohteen avulla kuten teoskappaleena tai teoksen esittämisenä. Kockvedgaardin ja Levinin mukaan ajatus abstraktista teoksesta itsenäisenä kohteena on vääristävä, sillä se johtaa oikeudellisen pohdinnan arvioinnin pois itse konkreettisesta luomisen lopputuloksista, kuten teoskappaleesta, jotka perimmältään ovat immateriaalioikeudellisen tarkastelun lähtökohta. Jotkut ilmiöt ovat koettavissa hyvin hahmottuvina kokonaisuuksina ja ovat havaittavissa samoiksi myös muissa muodoissa. Täten esimerkiksi jos kaunokirjallinen teos on filmatisoitu, riippuu kirjailijan tekijänoikeus siitä, mieltyykö nämä kaksi erilaista tuotosta mielissämme samoiksi.<sup>186</sup>

Kun edellä mainituista teorioista luovutaan, hylätään samalla tekijänoikeuden mieltäminen tekijän ja oikeuden kohteen väliseksi suhteeksi. Näin voidaan kiinnittää huomio eri henkilötahojen väliseen suhteeseen, jolloin selväpiirteisesti tulee esille tekijän yksinoikeudellinen valta-asema kieltää muilta oikeuttaan loukkaavat toimet.<sup>187</sup>

### **5.2.1 Omaperäisyyden harmonisointi Euroopan unionissa**

Suomessa tuotoksen itsenäisyys ja omaperäisyys ovat teoskynnyksen ylittymisen osatekijät. Tästä poiketen kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa ja kirjallisuudessa omaperäisyydellä viitataan suoraan tekijänoikeudellisen suojan saamisen laadulliseen tasoon kokonaisuutena. Käsitteenä omaperäisyydellä

---

<sup>186</sup> Haarmann 2005, s. 48–49.

<sup>187</sup> Haarmann 2005, s. 49.

viitataan siten kansainvälisessä kontekstissa samaan kuin Suomessa teoskynnys-käsitteellä. Valtioiden sisäisesti ja eri oikeuskulttuureissa omaperäisyys kuitenkin saa ominaispiirteensä eri variaatioineen kuten Suomessakin. Kansainvälisessä kontekstissa ”omaperäisyydellä” on haluttu kattaa tekijänoikeudellisen suojan saamiselle eri oikeuskulttuureissa ja maissa asetetut erilaiset variaatiot.<sup>188</sup>

Euroopan unionin tasoisesti omaperäisyys käsitettä on pyritty harmonisoimaan, mutta oikeuskulttuurien erilaisuudesta johtuen siihen on kohdistunut haasteita. Omaperäisyyskäsitettä ei ole määritelty esimerkiksi Bernin yleissopimuksessa<sup>189</sup> täten sovellettaessa valtioiden tuomioistuimissa omaperäisyyttä – käsitteen merkitys kumpuaa valtion omasta traditiosta. Käsite on sidoksissa tekijänoikeuden taustalla vaikuttaviin perustelutraditioihin ja teorioihin. Myllyn mukaan on jopa ajateltavissa, että omaperäisyys on oikeuskulttuuristaan irrotettuna täysin tyhjä.<sup>190</sup>

Tekijänoikeutta koskevia kansallisia normeja harmonisoitiin Euroopan unionin tasolla aluksi niissä sektoreissa, jotka koettiin tärkeiksi sisämarkkinoiden toimivuudelle. Mm. tietokantadirektiivin ja ohjelmistodirektiivin voimin niitä koskeville teostyypeille sekä valokuvalle määriteltiin yhtenäinen omaperäisyys Eurooppaan<sup>191</sup>. Omaperäisyys katsottiin nyt ilmenevän tekijän *henkisen luomistyön tuloksena*. Tuotosta suojataan, jos se on omaperäinen siinä merkityksessä, että se on tekijänsä henkinen luomus. Muita arviointiperusteita ei siten saisi soveltaa arvioitaessa suojataanko tuotosta. Direktiivissä mainituilta

---

<sup>188</sup> Mylly 2016, s. 907–908.

<sup>189</sup> katso kohta 5.1.2

<sup>190</sup> Mylly 2016, s.908.

<sup>191</sup> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY tietokantojen oikeudellisesta suojasta. (tietokantadirektiivi 96/9/EY) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta. (ohjelmistodirektiivi 2009/24/EY) Valokuvien omaperäisyys harmonisoitiin Neuvoston direktiivillä 93/98/ETY tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta välityksellä (suoja-aikadirektiivi 93/98/ETY) Mylly 2016, s. 915.



teoksilta ei täten tulisi vaatia erityisen teoskynnyksen ylittymistä<sup>192</sup>. Direktiiveillä ei kuitenkaan harmonisoitu kansallisella tasolla vaikuttavia perustelutraditioita.<sup>193</sup>

Myllyn mukaan kansallisten tuomioistuinten ratkaisusta näkyvät erilaiset ja hyvinkin poikkeavat tulkinnat harmonisoidusta käsitteestä. Esimerkiksi Suomessa vaikuttavat luonnonoikeudellinen civil law oikeustraditio ja Englannissa noudatettava common law oikeustraditio näyttäytyvät ymmärrettävästi kansallisista tuomioratkaisuista. Harmonisoinnin tosiasiallinen toteutuminen on siksi hidasta.<sup>194</sup>

Harmonisointiprosessissa Euroopan unionin tuomioistuimella on suuri rooli. Tämä siksi, että jäsenvaltioiden kansallisilla tuomioistuimilla on oikeus ja velvollisuus hakea siltä ennakkoratkaisua EU-säännöksen oikeasta tulkinnasta. Omaperäisyyttä on arvioitu mm. EU-tuomioistuimessa Infopaq- tapauksessa (Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu C5/08). Arvioitavana oli se, onko 11 sanasta lehtiartikkelista irrotettu ote suojattava teos. Vaikka direktiivillä kyseisen oikeustapauksen tekijänoikeuden teostyyppin omaperäisyyttä ei oltu harmonisoitu, tuomioistuin viittasi omaperäisyyden harmonisoinnista annettuihin direktiiveihin ja perusteli tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivin<sup>195</sup> perustelukappaleisiin viitaten, että edellä mainitun direktiivin perusteluista ilmenee, että kyseinen säännös perustuu samalle omaperäisyyden periaatteelle. Täten 11 sanan ote lehtiartikkelista voi olla teos jos se on *tekijän henkinen luomus*. Ratkaisun mukaan sanat yksistään eivät ole tekijänoikeuden kohteita. Yhdistämisen, sijoittamisen ja valinnan avulla tekijä voi ilmaista luovuuttaan omaperäisellä tavalla, joka muodostaa henkisen luomuksen.<sup>196</sup>

---

<sup>192</sup> Haarmann 2014, s. 55.

<sup>193</sup> Mylly 2016, s.913–914.

<sup>194</sup> Mylly, s. 920.

<sup>195</sup> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa. (tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi 2001/29/EY)

<sup>196</sup> Mylly, 2016, s. 921.

EU-tuomioistuin on jatkanut samaa linjaa omaperäisyyttä koskevissa ratkaisuisaan. Mm. Euroopan unionin tuomioistuimessa Painer- tapauksessa (ratkaisu C-145/10) teos saa suojaa, jos se on *tekijänsä henkisen luomistyön tulos, niin että se kuvastaa tekijänsä persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat*<sup>197</sup>. Koska omaperäisyyden vaatimus olisi ymmärrettävä edellä mainituissa direktiiveissä tarkoitetulla tavalla kaikkien muidenkin kuin pelkästään direktiiveissä mainittujen teostyyppien kohdalla, on Haarmannin mukaan epävarmuutta onko tarkoitus madalluttaa pohjoismaisia teoskynnyksiä direktiivien ja tuomioistuinratkaisuiden myötä.<sup>198</sup>

### 5.2.2 Teostaso eli teoskynnys

Tekijänoikeudellisen teoksen edellytyksenä katsotaan olevan itsenäisyys ja omaperäisyys. Tekijänoikeudellinen suoja ei kuulu sellaiselle tuotteelle, joka on syntynyt tyystin mekaanisesti työskennellen tai kopioimalla toinen tuote<sup>199</sup>. Itsenäinen ja omaperäinen henkisen luomistyön tuotteen katsotaan saavuttaneen teostason ja on siten teos. Teoskynnys on asetettu eri teoslajeissa ja tyypeissä eri korkeuksille ja eri teostasot ovat täsmentyneet oikeuskäytännössä, tekijänoikeusneuvoston lausunnoissa ja oikeuskirjallisuudessa.

Tekijänoikeuslaki määrittää ”teoksen luomisen” tekijänoikeuden edellytykseksi. Pohjoismaisten tekijänoikeuslakien valmisteluun osallistuneiden komiteoiden mukaan tekijänoikeus koskee vain ”itsenäisiä ja omaperäisiä” teoksia.<sup>200</sup> Omaperäisyyteen liittyvällä vaatimuksella on viitattu mm. Max Kummerin toimesta siihen, ettei *tilastollisesti* kukaan muu, joka olisi vastaavaan työhön ryhtynyt, olisi

---

<sup>197</sup> Pitkänen 2016, s. 252. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu C-145/10.

<sup>198</sup> Haarmann 2014, s. 55.

<sup>199</sup> Haarmann 2005, s. 61.

<sup>200</sup> Haarmann 2005, s. 60 ja KM 1953:5 s. 44.

päätynyt samanlaiseen teokseen. Hänen kritiikin kohteeksi joutunutta kantaansa omaperäisyydestä, voidaan luonnehtia tilastolliseksi ainutkertaisuudeksi.<sup>201</sup>

Vallitsevan kannan mukaan riittävänä omaperäisyytenä voidaan pitää sitä, ettei kukaan *todennäköisesti* olisi päätenyt samoihin omaperäisiin valintoihin tuotteen ominaispiirteiden valinnassa ja muotoilussa.<sup>202</sup> Omaperäisyyttä ei arvioida eettisten, moraalisten tai taiteellisuuden kriteereiden valossa eikä edellytetä objektiivista uutuutta kuten esimerkiksi patenteissa. Kempnistä mukaillen tekijänoikeus suojaa mestariluomusta sekä ”kurjaa tuherrustakin”<sup>203</sup>. Itsenäisyyden ja omaperäisyyden eli teoskynnyksen ylittymisen vaatimus ei siis liity siihen minkälaista taiteellista tasoa teos on<sup>204</sup>. Lähtökohtaisesti mahdollista on, että kaksi toisistaan tietämätöntä tekijää voi luoda täysin identtisen teoksen, jotka kummatkin ovat suojattu tekijänoikeuksin. Riittävää on, että teos on luotu itsenäisesti ilman toista teosta peilaavana esikuvana ja on näin tekijälleen subjektiivisesti uusi.<sup>205</sup> Kriteeriksi muodostuu se, että myöhäisempi tekijä ei ole kopioinut teosta.<sup>206</sup>

Sorvarin mukaan kaksoisteostilanteessa tulee kuitenkin olla hyvin epäileväinen ainakin toisen teoksen teosluonteesta. Väkisinkin tulee miellelyhtymä, että ensimmäinen teos on jälkimmäisen tekijän tiedossa hänen tehdessään omaansa. Voidaan helposti kritisoida onko aikaisempi luomus alkujaankaan tekijänoikeuslain suojan mukaisesti itsenäinen ja omaperäinen, jos siinä tehdyt ratkaisut ovat niin tavanomaisia, että ne ovat päätyneet toisenkin tekijän tuotokseen<sup>207</sup>. Haarmannin mukaan käyttötaiteen parissa kaksoisluomuksia voi syntyä helposti, koska käyttötarkoituksen sanelemilla seikoilla on luovuutta rajoittava merkitys. Näissä tapauksissa tuotteita vertaillaan toisiinsa ja käytetään kokemussääntöä:

---

<sup>201</sup> Haarmann 2005, s. 63.

<sup>202</sup> Mm. Niiranen – Tarkela 1998, s. 100.

<sup>203</sup> Kempinen 2006, s. 26.

<sup>204</sup> Haarmann – Mansala 2012, s. 90.

<sup>205</sup> Haarmann 2005, s.63–64.

<sup>206</sup> Haarmann 2014, s. 57.

<sup>207</sup> Sorvari 2007, s. 42.

”...tuotetta, joka on hyvin paljon aikaisemman kaltainen myös yksityiskohdiltaan, ei voi luoda esikuvaa tuntematta.”<sup>208</sup>

### 5.2.3 Teokset ja teoskynnys

Kirjalliset teokset ovat joko kaunokirjallisia tai selittäviä teoksia. Edellisiä ovat mm. romaanit, novellit, runot, kirjeet ja haastattelut ja jälkimmäisiä ovat mm. lehtiartikkelit, oppikirjat, mietinnöt, muistiot, raportit, ilmoitukset ja mainokset.<sup>209</sup> Teostasovaatimusta eli teoskynnystä on arvioitu eri tavoin riippuen teostyypeistä. Haarmannin ja Mansalan mukaan erityisesti kaunokirjalliset teokset, sävellysteokset ja kuvataiteen teokset perinteisesti tekijänoikeuden ydinalueeseen kuuluneista teostyyppinä mataline teostasoinen edustavat tietynlaista havainnollistavaa mittaria teoskynnyksille yleisesti. Mitä pidemmälle näistä teostyypeistä mennään, sitä korkeammaksi teoskynnys näyttäytyy nousevan.<sup>210</sup>

Lähtökohtaisesti kirjallisen teoksen teoskynnys on suhteellisen matala verrattuna esimerkiksi käyttötaitteen teoksiin. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että kirjallisten ja kuvataiteen tuotteiden teoskynnystä on pidetty alhaisena.<sup>211</sup> Tämä siksi, että ne itsessään jo ilmentävät tekijän persoonallisuutta<sup>212</sup>. Kirjallisten teosten kohdalla teossuojan ulkopuolelle katsottaneen jätettävän lähinnä vain lyhyiden uutisten, tavanomaisten ilmoitusten, aikataulujen, tavaraluetteloiden sekä muut vastaavat.<sup>213</sup> Komiteamietinnössä mainitaan tavallisten päivä uutisten ja lehtitietojen olevan ilman muuta suojan ulkopuolella<sup>214</sup>. Tämä ei kuitenkaan voine pois lukea kategorisesti kyseisiä tuotoksia suojan piiristä, vaan jos niiden ilmenemismuoto on teostason ylittävä, on tekijänoikeudellinen teos syntynyt.

---

<sup>208</sup> Haarmann 2005, s.64.

<sup>209</sup> Haarmann, 2005 s. 69.

<sup>210</sup> Haarmann – Mansala 2012, s. 90.

<sup>211</sup> Haarmann 2005 s.83.

<sup>212</sup> Esim. TN 2005:11 s.2 Käyttötaitteen osalta teoskynnystä on pidetty korkeampana, koska käyttötarkoitus voi usein voi usein olla määräävä lopputuloksen kannalta pikemminkin kuin tekijänsä luova panos. Lisäksi TN 2006:9, jossa arvioitiin design-huonekalujen teosluonnetta.

<sup>213</sup> Haarmann 2005, s.69.

<sup>214</sup> KM 1953:5, s. 56.

Merkitystä ei ole sillä, että tekijänoikeuslaissa ei mainita teokselle mitään tuotoksen alimittaa<sup>215</sup>.

Tekijänoikeuslain esitöiden mukaan minkäänlaisia vaatimuksia ei ole asetettu teoksen tarkoituksen suhteen. ”Kirjallinen samoin kuin taiteellinenkin teos voisi sen vuoksi pääasiallisesti ja vieläpä kokonaan palvella puhtaasti käytännöllistä tarvetta joutumatta sen vuoksi lain suojan ulkopuolelle”.<sup>216</sup> Toisin sanoen teoksen käyttötarkoitus, tai se miksi se on tehty, ei tulisi vaikuttaa tuotteen kuulumiseen tai kuulumattomuuteen suojanpiiriin ja näin saadakseen tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista suojaa. Täten tarkoitukseltaan mitkä tahansa itsenäiset ja omaperäiset tuotteet voivat lähtökohtaisesti olla teoksia.

Käyttötarkoitus itsessään esimerkiksi käyttötaiteen alalla voi rajoittaa hyvinkin merkittävästi tekijän mahdollisuuksia ilmentää omaperäisyyttä riittävästi, jotta tuote katsottaisiin teokseksi käyttötaideteoksilta vaadittavan korkeahkon teoskynnyksen vuoksi. Mitä enemmän tuotteen lähtökohtainen käyttötarkoitus sanelee tuotteen pakollisia ominaisuuksia, sitä persoonallisempaa ja omaperäisempää tulee tuotteen lopputuloksen olla suhteessa muihin vastaaviin lähtökohdiltaan käyttötarkoituksen perusteella tuotettuihin vastaaviin tuotoksiin.<sup>217</sup>

---

<sup>215</sup> Mansala, Marja-Leena: Saako sana suojaa? IPRinfo-lehti 1/2011  
[http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2011/IPRinfo\\_1-2011/fi\\_FI/Saako\\_sana\\_suojaa/](http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2011/IPRinfo_1-2011/fi_FI/Saako_sana_suojaa/) linkki otettu 14.5.2017

<sup>216</sup> KM 1953:5 s. 44 ja Haarmann 2005, s. 51.

<sup>217</sup> TN 2013:7, jossa neuvosto korosti hanan käyttötarkoituksen olleen siinä määrin omaperäisyyttä rajoittava tekijä tapauksessa, ettei siitä ilmennyt riittävää omaperäisyyttä ja näin katsottu voitavan antaa tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista teossuojaa. Vesihanan muodon valintaa määräsi merkittävästi käyttötarkoitus. Vesihana ei ilmentänyt tekijänsä luovia valintoja siinä määrin, että tuote olisi ollut tekijänoikeuslain 1 §:n tarkoittama teos.

#### 5.2.4 Kirjallinen vai taiteellinen teos

Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn itsenäisenä ja omaperäisenä tuloksena. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia.<sup>218</sup> Muun muassa lyhyt runo tai vaikkapa iskulause voi olla tekijänoikeuden suojaama<sup>219</sup>. Haarmannin mukaan tapaus erikseen on ratkaistava, onko kirjallisen tuotteen luonut todella itse teoksensa, vai onko hän siinä määrin seurannut esikuvia tai annettuja ohjeita, että itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimus jäänee täyttymättä.<sup>220</sup>

Teos voi olla erityisen lyhyt. Mm. Haarmannin, Niirasen ja Takelan mukaan esimerkiksi teoksen nimi voi olla myös itsenäinen ja omaperäinen teos jos teoskynnys ylittyy. He mainitsevat oikeuskirjallisuudessa monesti mainittavan kirjan nimen ”Neito kulkee vetten päällä”<sup>221</sup>, jota mm. Haarmann useasti on käyttänyt esimerkkinä lyhyestä teoskynnyksen ylittävästä muutamasta sanasta koostuvasta teoksesta. Hänen mukaan esimerkki on enemmän poikkeus pääsäännöstä. ”Mitä lyhyemmästä ilmauksesta on kysymys, sitä todennäköisempää on, ettei se ylitä niitä itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimuksia, joita tekijänoikeussuojan saaminen edellyttää”.<sup>222</sup>

Haarmannin mukaan aiheen persoonallinen käsittely on aina kirjallisenkin tuotteen suojan edellytyksenä. Sen sijaan teoksen sisällöllä tai tarkoituksella ei ole merkitystä mahdollista tekijänoikeussuojaa arvioitaessa.<sup>223</sup> Esimerkkinä annettu ”Neito kulkee vetten päällä”<sup>224</sup> kirjallisen teoksen aihe on ilmeisesti luettavissa ja lausuttavissa itse tästä lyhyestä teoksesta ja se on ilmaistu persoonallisesti.

---

<sup>218</sup> Haarmann 2005, s. 69–70.

<sup>219</sup> TN 2011:2, s. 2 sekä Haarmann 2005, s. 70.

<sup>220</sup> Haarmann 2005, s. 71.

<sup>221</sup> Niiranen ym. 1998, s. 93 viitaten tekijänoikeuslain 51 §:n kirjallisen teoksen nimen suojaan.

<sup>222</sup> Haarmann 2005, s. 70.

<sup>223</sup> Haarmann 2005, s. 69–70.

<sup>224</sup> Kirjailija Eeva Joenpellon teoksen nimi ”Neito kulkee vetten päällä”. Mm. Haarmann 2014, s. 120.

Kirjallinen teos voidaan ilmaista kielelle muuten tyypillisten kirjaimista koostuvien merkkien lisäksi mm. erityisin koodikielin, kuten matemaattisin symbolikielin tai tietokoneella luettavissa olevin konekielin.<sup>225</sup> Haarmannia tulkinnallisesti soveltaen: jos lyhyt kirjallinen tuotos joka koostuu kirjaimista ja muista ATK-päätteeltä löytyvistä merkeistä ilmentää persoonallisesti tekijänsä persoonaa voi itse teoksen aihe ja sen persoonallinen käsittely imetä muussakin kirjoitusasussa kuin perinteisinä kirjainmerkkeinä. Riittävänä kriteerinä olisi niin persoonallinen ilmaisu, joka subjektiivisesti kokonaisuutena olisi uusi.

Jotta lyhyt sanallinen tuote voisi olla teos, onko tarpeellista ulkopuolisten ymmärrys siitä mitä teoksella haetaan takaa? Edelliseen viitaten emmehän aina ymmärrä kirjoitetun tekstinkään sisältöä sellaisena jona itse tekijä sen on mieltänyt. Tästä riippumatta kirjallinen teos on teos. Sama koskee taiteellisia teoksia. Olennaista ei ole se sanoma jota on tavoiteltu tai ne tunteet jotka heräävät teoksen yleisössä. Olennaista on se luova persoonaa heijastava muoto johon tuotos on saatettu. Täten osana sanoja ATK-päätteeltä löytyvät merkit symboloiden joitain yleisessä tiedossa olevia merkityssisältöjä/tarkoitusta lisäävät sanoista koostuvan tuotoksen sisältöä tavalla, joka voinee nostaa tuotoksen omaperisyysastetta. Vaihtoehtoisesti tilanne on liki sama jos merkkien/symbolien sijasta olisi käytetty niitä korvanneita yleiskielen mukaisia kirjaimia/sanoja.

Teosluonteisuuden edellytyksenä on pidetty tekijän luovien ja vapaiden valintojen lopputulosta. Vallitsevan kannan mukaan riittävänä omaperäisyytenä voidaan pitää sitä, ettei kukaan todennäköisesti olisi päätenyt samoihin omaperäisiin valintoihin tuotteen ominaispiirteiden valinnassa ja muotoilussa. ATK- merkit ja symbolit osana sanoja tai sanontoja jne. voivat nostattaa kyseisen ilmaisun omaperäisyyttä. Personallinen ilmaisu tapa voinee näyttäytyä niissä valinnoissa

---

<sup>225</sup> Haarmann 2005, s. 71.

joihin tuotoksen luoja on vapaasti valinnoissaan päätenyt ajatellen lyhyen tuotoksen kokonaisuutta.

Ensinnäkin merkit, merkkiyhdistelmät tai muut vastaavat voivat korvata lausuttavissa olevia sanoja. Koska ATK- päätteeltä löytyvät merkit jättävät kuitenkin yleisön mielissä tilaa sen oikeasta tarkoitushakuisesta tulkinnasta, antaa merkin käyttäminen mahdollisuuden heijastaa tekijän vapaita valintoja. Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1995:16 neuvosto ilmaisi tekijänoikeuden suojaavan teosta kokonaisuutena sekä yksittäistä omaperäistä osaa. Lisäksi neuvosto mainitsee: ”Yksittäisen lauseen ja asettelun (layout) tekijänoikeussuojaa arvioidaan yleisten periaatteiden mukaan.” Neuvoston lausunnosta käy ilmi ilmaisun rakenteeseen sisältyvän omaperäisen asettelun olevan merkityksellinen omaperäisyyttä koskevassa arvioinnissa.

Merkkiyhdistelmien ja vastaavien omaperäinen sijoittaminen ja sijoittelu osaksi tuotosta mahdollistaa tekijälle ilmaista itseään syvemmin ja monimerkityksellisemmin sekä voi ulkoisella ilmeellään eli kirjoitusasullaan tuoda ilmi tekijänsä luovuutta. Tuotos voisi olla hyvinkin lyhyt ja sisällöllisesti tiivis persoonaa ilmentävänä kokonaisuutena.

Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 2013:2 Aforismi oli tekijänoikeuslain 1 §:n mukainen kirjallinen teos. Neuvoston mukaan: ”Ilmauksen omaperäisyyttä on arvioitu sille annetun muodon valossa. Tekijänoikeus suojaa vain teokselle annettua ilmenemismuotoa, ei ideaa. Tekijänoikeusneuvo perustaa arvionsa ilmauksen kirjallisen ilmenemismuodon rytmikkaan”. Lausunnossa 2015:11 neuvosto toteaa: ”Rytmiikka tulee pikemminkin melodiasta kuin sanojen kirjoitusasun perusteella, eivätkä sanat rytmity ilman melodiaa pelkän kirjoitusasunsa perusteella.” Lausunnoista ilmenee tietynlaisella rytmillisillä elementeillä voitavan kasvattaa omaperäisyyttä.



Tekijänoikeuslain mukaisia taiteellisia teoksia ovat mm. kuvataiteen, näyttämötaiteen, rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteet. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisesti teos voi ilmetä myös muulla tavalla.

Mitä jos kirjallinen ilmaus koostuu ymmärrettävien sanojen lisäksi abstrakteista sanoista, merkkiyhdistelmistä ja lisäksi muista symbolisista merkeistä välttämättä ”avautumatta” suurelle yleisölle? Tällöin tekijä on käyttänyt idearikkaasti, ja mahdollisesti luovasti ja persoonallisesti ATK- symboliikkaa osana lausuttavissa olevaa kokonaisuutta niin, että hän on luonut tuotoksen, jossa näkyy tekijän luova panos luovuuden merkityksessä ainakin niiden keskuudessa, jotka ovat mahdollisesti perillä käytetystä merkkisymboliikasta. Tekijän tuotos näyttäytyy nyt luettavassa muodossa.

Onko kategorisointi kirjallisten tai taiteellisten teosten alle välttämätöntä? Siirtykö arviointi kirjallisesta teoksesta taiteelliseksi teokseksi? Voinemme kysyä miksi sanojen, kirjainten tai muiden merkkien tai symbolien persoonallinen itsenäinen ja omaperäinen sijoittelu ei voisi olla itsessään teos vailla ilmaistavaa aihetta (ainakaan lausuttavassa muodossa olevaa aihetta), varsinkin jos lopputulos on hyvin oivaltava sekä tekijän persoonallisuutta heijastava? Tällöin teos olisi ilmenevä niissä persoonallisissa valinnoissa joita tekijä on käyttänyt ilmaisutapaansa noudattaen. Ilmaisutapahan ei ole se mitä suojataan, vaan se mitä ilmaistaan eli sisältö ja kuinka omaperäisesti.

Totta on, että edellä mainitut kirjaimet ja muut ATK- näppäimistön merkit tai paremminkin niiden rajallinen lukumäärä laittaa haasteen itsenäisyydelle ja omaperäisyydelle niiden numeraalisen rajallisuuden vuoksi. Teostasokynnys asettuneen huomattavan korkealle. Tekijänoikeusneuvoston ratkaisussa TN 2013:7 neuvosto korosti käyttötarkoituksen olleen siinä määrin omaperäisyyttä rajoittava tekijä kyseistä vesihanaa koskevassa teosarviossaan, ettei tuotoksesta ilmennyt riittävää omaperäisyyttä, ja näin voitu antaa tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista

teossuojaa. ”Vesihanan muodon valintaa määräsi merkittävästi käyttötarkoitus. ”Vesihana ei ilmentänyt tekijänsä luovia valintoja siinä määrin, että tuote olisi ollut tekijänoikeuslain 1 §:n tarkoittama teos.”

Tekijänoikeusneuvoston perusteluja mukailleen, voimme korostaa sanoista, kirjaimista, numeroista ja muista ATK-päätteen näppäimistöillä aikaan saaduista vaakatasoon riville ilmaistusta merkkiyhdistelmistä voitavan koostaa lyhyitäkin teoksia, jos itsenäisyyden omaperäisyyden vaatimukset täyttyvät tekijänoikeuslain tarkoittamassa mielessä, teostason ollessa tosin erityisen korkea teoksen lyhydestä sekä ATK- näppäimistön merkkien rajallisuuden asettamasta haasteesta johtuen.

### **5.2.5 Perusoikeudet – Yhteiskunta – Suojaa vai ei**

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisesti teos voi ilmetä esimerkkiluettelossa mainituista teostyypeistä poiketen myös muulla tavalla. Teostasovaatimusta eli teoskynnystä on arvioitu eri tavoin riippuen teostyypeistä. Mitä erilaisemmasta teostyyppistä on kyse suhteessa tekijänoikeuslain 1 §:ssä mainituista tekijänoikeuden perinteiseen ydinalueeseen kuuluvista teostyypeistä (erityisesti kaunokirjalliset teokset, sävellysteokset ja kuvataiteen teokset), sitä korkeammalle teoskynnys on oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa asetettu.<sup>226</sup>

Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa tekijänoikeuden ulottuvuuteen: ”Tekijänoikeuslainsäädäntö sääntelee keskeisesti tekijänoikeuden haltijan ja muiden henkilöiden — ei niinkään tekijän ja julkisen vallan — välisiä suhteita. Perusoikeussäännösten vaikutus tällaisiin ns. horisontaalisuhteisiin välittyy perusoikeusudistuksen esitöiden mukaan yleensä perusoikeuksia konkretisoivan tavallisen lainsäädännön välityksellä.” Sääntelyssä tulisi ottaa huomioon tasapainottavalla tavalla kaikki asiaan liittyvät merkitykselliset perusoikeudet.

---

<sup>226</sup> Haarmann – Mansala 2012, s. 90.

Tekijänoikeudellista suojaa arvioitaessa luodulle tuotteelle olisi kiinnitettävä huomiota perustuslain perusoikeussäännöksiin. Tekijänoikeuslain soveltamistilanteissa ja sen tulkinnassa on huomioitava perusoikeuksien välinen tasapaino.<sup>227</sup>

Tunnusmerkkien ja tekijänoikeuksien yksinoikeudellisen oikeuden taustalla vallitsee ainakin maallikkojen parissa käsityksiä oikeuksien rajattomasta aarraitasta joka ei hevillä tyrehdy. Viime vuosikymmenien aikana tapahtunut suojasta nauttivien tavaramerkkien laajentuminen uusille merkkityypeille, rekisteröinnillä suojattujen toiminimien kirjoitusasujen vapautuminen perinteisestä kielioopin oikeinkirjoituksesta sekä tekijänoikeudellisen teoksen määritelmän laajentuminen uusille teostyypeille, aiheuttanevat epävarmuutta asioiden oikeudellisista luonteista. Epävarmuuteen kuuluu, että oikeudet mahdollisesti törmänevät tai ainakin tönäisevät toisiaan kasvamassa määrin. Konkreettisenä ilmentymänä markkinoilla havaitaan lisääntyviä oikeuksien kollisionia. Näin muodostuu niukkuutta ja tila jäänee ahtaaksi jos jättäydymme vain tarkkailemaan mitä tuleman pitää.

Karhun mukaan: ”Yksityinen omistusoikeus aineettomiin hyödykkeisiin voi kääntyä itseään vastaa siten, että yksityinen omistusoikeus tekee tyhjäksi sen varallisuuden, jota sen on tarkoitus suojata.” Hän jatkaa: ”...markkinat eivät toimi asianmukaisesti, jos joku voi yksin kontrolloida välttämätöntä ainesosaa markkinasuuntautuneessa toiminnassa ja näin yksin päättää markkinoille pääsystä”.<sup>228</sup>

---

<sup>227</sup> PeVL 7/2005 vp, s. 2. Samassa lausunnossa valiokunta tuo esille tietoteknillisen kehityksen tuoman ihmisten käyttäytymiseen liittyvän piirteen: ”Tietoyhteiskuntaa kehitettäessä on erilaisin teknisin välinein harjoitettavasta viestinnästä tullut käytännössä tauotonta, ja viestintä voi nykyisin liittyä suureen osaan henkilön päivittäisiä toimintoja. Näistä syistä tekijänoikeuslainsäädäntöön kohdistuu erityisiä selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia.”, s. 3.

<sup>228</sup> Karhu 2007, s.103–104.

Karhu jakaa tekijänoikeudellisen suojan tarkoituksen lyhyen aikavälin taloudelliseksi kannustimeksi luovalle kulttuurilliselle ja innovatiiviselle toiminnalle, sekä pidemmällä aikavälillä saavutettavaksi kulttuurin rikastuttamiseksi ja markkinoiden muuntautumiskykyisyyden ylläpitämiseksi. Yksityisen ja yhteisten intressien välille on löydettävä harmonia antamatta toiselle liikaa painoarvoa toista syrjien. Yksinoikeuden liiallinen laajentuminen uusille tekijänoikeudellisille tuotoksille voi vaarantaa uusien innovointien luomisessa edellytyksenä olevaa yhteisomistusta.<sup>229</sup> Tulee kysyä, mitä on loppujenlopuksi suojattava, miksi ja millä hinnalla.

### **5.2.6 Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja 1986–2017**

Katso liitteet 7.2

Seuraavassa on käyty läpi tekijänoikeusneuvoston lausuntoja kirjainten, sanojen ja nimien tai muiden sananparsien tai merkkiihdistelmien teosluonteesta. Lähtökohtaisesti mielenkiinnon kohteena ei siis ollut teoksien nimet tekijänoikeuslain suojaamina niminä, vaan itsenäisinä teoksina sekä eritoten mahdollisesti tavaramerkeissä ja toiminimissä käytettävien yksittäisten kirjainten, numeroiden, tai muiden lähinnä tietokonekirjoituksessa käytettävien merkkien ja niiden yhdistelmien ja kokonaisuuksien teosluonne.

Käytyäni läpi tekijänoikeusneuvoston<sup>230</sup> lausunnot huomaamme seuraavaa: Koko lausuntohistoriansa aikana neuvosto on ottanut kantaa lyhyiden sanojen tai lauseiden teosluonteeseen suoraan tai epäsuorasti ainakin 34 kertaa (12.5.2017

---

<sup>229</sup> Karhu 2008, s. 455–456.

<sup>230</sup> Tekijänoikeusneuvosto toimii tekijänoikeuden asiantuntijaelimenä tekijänoikeuslain tulkinnassa ja sen soveltamisessa yksittäistapauksiin sekä avustaa opetusministeriötä tekijänoikeusasioissa. Neuvosto koostuu puheenjohtajasta, asiantuntijajäsenistä sekä tärkeimpien tekijänoikeusjärjestöjen ja käyttäjätahojen edustajista. Tekijänoikeuslain 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Lausuntojen luonne ei ole sitova. Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoja muiden lakien soveltamisesta. Tekijänoikeusneuvoston internetsivut: <http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/>

mennessä). Kaiken kaikkiaan neuvosto on julkaissut lausuntoja tekijänoikeudellisista kysymyksistä kaikkiaan (vuodesta 1986 vuoden 2017 12.5 mennessä) 533 kappaletta.<sup>231</sup>

Liitteessä esitettyjen lausuntojen sisällöissä ilmenee lyhyiden sanojen ja sanayhdistelmien mahdollisuus täyttää teoksilta vaadittavat edellytykset. Lausunnoissa toistetaan seuraavaa: ”Teoksen nimi voi saada itsenäistä teossuojaa. Teoskynnyksen ylittyminen harkitaan tapauskohtaisesti.” Se että lausuntojen pääasiallisena kohteena on useasti ollut pituutensa puolesta ”perinteisemmät” tekijänoikeudelliset teokset ja näiden teosten nimet, ei voi vetää johtopäätöstä, etteivät teoreettisesti yksittäiset omaperäiset sanat tai lyhyet lauseet, ilmaukset tai muut nimitykset siis ilman teosnimiluonteisuutta voisi olla teoksia. Päinvastoin. Neuvosto useasti nimenomaan mahdollisuuden mainitsee.

Jotta lyhyt kirjallinen ilmaus voisi olla teos, sen ei tarvitse samalla olla tekijänoikeudellisen teoksen nimi. Lausunnon kohteina on ollut mm. laulun säkeistöjen kohtia, tarinan aloitus lauseita, lyhyitä ”tv-hahmojen” toteamuksia ja muita lyhyitä kielellisiä ilmauksia.

Neuvosto katsoi lausunnossaan TN 2010:2, että ”kaikki on vinksin vonksin tai ainakin heikun keikun” oli teos. Mm. lausunnon TN 1999:10 yhteydessä neuvosto toteaa: ”Vaikka kirjallisen tuotteen pituus sellaisenaan ei ole kriteeri tuotteen teosluonnetta arvioitaessa, voidaan yleisesti todeta, että hyvin lyhyessä tekstissä voi olla vaikeaa ilmaista omaperäisyyttä.” Jotta lyhyt lause voisi olla teos, tulisi sen edustaa poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa (mm. TN 2010:11). Lausunnoissa 1992:15 ja 1995:16 oli kyse tekijänoikeudesta lauseisiin. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että kyseiset kolme ja kahdeksan sanaa sisältävät lauseet eivät saaneet tekijänoikeuslain 1 §:n nojalla suojaa kirjallisina

---

<sup>231</sup> Lausunnot, jotka ilmenevät osoitteesta: <http://minedu.fi/lausunnot-2017> linkki otettu: 12.5.2017

teoksina. Lauseiden asettelut olivat myös tavanomaisia, eivätkä ne täten olleet taiteellisia teoksia. Lausunnossa 2011:2 neuvosto lausuu:” Lyhytkin runo tai vaikkapa iskulause voi olla tekijänoikeuden suojaama.”

2013:2 lausunnon kohteena olivat jääkaappimagneettien aforismit. Aforismin: "If at first you don't succeed, try, try again. Then quit. There's no point in being a damn fool about it" Neuvosto katsoi aforismin teokseksi perustaen arvionsa sille annetun muodon valossa. Arvio on perustettu kirjallisen ilmenemismuodon rytmiiikkaan. Tekijänoikeus suojaa teoksen ilmenemismuotoa tavalla, jossa aforismin eri osat korostavat toisiaan tavalla, joka luo aforismista teoksen: "... ensimmäinen toistaa alkuperäisen moraaliyhjteen, toinen ottaa siihen etäisyyden ja kolmas tuo tilalle huolettoman "elämäntaiteilijan" asenteen.”

Neuvoston lausunnossa 2015:11 oli kyseessä tunnetun sävelmän säkeistön sanoituksesta: "Tipi-tii, tipi, tipi, tipi-tii kevät on vallaton". Neuvoston mukaan: "Säe ei ole riittävän itsenäinen ja omaperäinen eivätkä siitä riittävässä määrin käy ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Lauseessa käytetyt sanat ovat tavanomaisia eikä niitä ole yhdistelty mitenkään poikkeuksellisesti. Rytmiiikka tulee pikemminkin melodiasta kuin sanojen kirjoitusasun perusteella, eivätkä sanat rytmity ilman melodiaa pelkän kirjoitusasunsa perusteella." Neuvosto on kiinnittänyt huomiota mm. rytmiiikan puutteeseen säkeen ollessa kirjoitetussa muodossa. Kuten lausunnosta 2013:2 ilmenee, tietynlaisilla rytmillisillä elementeillä voidaan kasvattaa omaperäisyyttä.

Tuntuu luonnolliselta johtopäätökseltä saattaa tietynlaiset ATK- merkit ja niiden oivallinen sijoittelu osaksi sanoja ja sananparsia sellaisiksi osaelementeiksi, joilla rytmiiikka voidaan luovasti tuoda esille.

### 5.3 Muodon suoja

Tekijänoikeus on muodon suoja. Täten suojaa eivät saa ideat, ajatukset, aiheet, teorit tai periaatteet, vaan suojaa saa se muoto jolle ajatukset on saatettu. Tekijänoikeudellista suojaa eivät saa myöskään motiivit, algoritmit, tiedot, tutkimustyön tulokset tai keksinnöt<sup>232</sup>. Myöskään pelit, kirjanpitojärjestelmät, tieteelliset teorit, matemaattiset menetelmät ja muut vastaavat jäävät sinänsä tekijänoikeuden ulkopuolelle<sup>233</sup>. Eri asian on esimerkiksi pelin luovuutta ilmentävät visuaaliset ilmenemismuodot kuten kuvitukset. Näihin voi kohdentua tekijänoikeus.

Tekijänoikeussuoja ei ole vain alkuperäisen muodon suoja, vaan suojan piiriin kuuluu myös alkuperäisestä teoksesta hyvinkin eri muotoon saatetut muunnelmat. Esimerkiksi romaanista tehty filmatisoitu versio on toiseen muotoon saatettu alkuperäisteoksen versio. Vaikka muoto on aivan eri, on teos sisällöltään kuitenkin sama. Sorvarin mukaan tekijänoikeus on muodon suoja muodosta riippumatta.<sup>234</sup> Muodon suojalla ei tarkoiteta pelkästään jollekin ”alustalle saatettuja” tuotteita. Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaista teossuojaa saa myös suullinen esitys<sup>235</sup>.

Tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentin mukaan: ”Tekijänoikeus tuottaa, jäljempänä säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä... käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.” Lain 2 §:n 2 momentin mukaan: ”Kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa...”

---

<sup>232</sup> Haarmann – Mansala 2012, s. 91.

<sup>233</sup> Haarmann 2005, s. 50. Esimerkiksi pelien kirjoitetut ohjeet voivat ylittää teostason. Katso TN 1994:7.

<sup>234</sup> Katso Sorvari 2007, s. 39–40.

<sup>235</sup> Esimerkiksi puheita, esitelmiä, luentoja, saarnoja ja urheiluselostuksia suojataan. Väliä ei ole sillä onko esitys käsikirjoitettu etukäteen tai improvisoitu. KKO 1988:52, jossa selostajalla oli tekijänoikeus omaperäiseen selostukseensa. Haarmann 2005, s. 77.

Miten tulee suhtautua tilanteisiin, jossa alkuperäinen teos on puettu uuteen muotoon niin, että se on lausuttavissa, äännettävissä tai pääteltävissä hyvinkin helposti ainakin niiden keskuudessa, jotka ovat perillä käytetyn ilmaisutavan periaatteista. Sorvarin mukaan vaikka muoto on aivan eri, on teos sisällöltään kuitenkin sama. Tekijänoikeuslakia valmistelleen komitean mukaan tekijänoikeus koskee ensisijaisesti henkistä eli aineetonta luomusta, mutta tekijänoikeus käsittää tämän luomuksen kaikissa niissä muodoissa, joissa se saattaa ilmetä menettämättä identtisyyttään<sup>236</sup>.

### 5.3.1 Teoksen muunnelma

Tekijänoikeuden haltijalla on oikeus määrätä teoksesta kaikissa muodoissa. Teoksen suojan piiriin kattaa identtiset jäljitelmät, kopiot sekä teoksesta tehdyt muunnelmat. Ne eivät ole itsenäisiä, vaan kuuluvat alkuperäisen teoksen suojan piiriin.<sup>237</sup>

Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaan: ”Sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tahi saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muodossa, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä siitä tavalla, joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen.” Saman lainkohdan 2 momentin mukaisesti: ”Jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.” Viimeksi mainitulla toisella momentilla on tuotu lakiin esille se fakta, että kaikki luova toiminta on tavalla tai toisella aina saanut vaikutteita ja inspiraatiota osakseen muilta. Täten 2 momentin teokset ovat ilmaus itsenäisistä teoksista, joissa on käytetty sallituissa rajoissa toista teosta hyödyksi, niin ettei nyt syntyneen teoksen tekijän tekijänoikeutta missään suhteessa rajoita vaikutteita

---

<sup>236</sup> KM 1953:5 s.44.

<sup>237</sup> Harenko ym. 2006, s. 24–25.



antaneen teoksen oikeuden omistajan oikeudet<sup>238</sup>. Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentissa on kyse jälkiperäisteoksista. Toisessa momentissa taas on kyse täysin uusista itsenäisistä teoksista.

Alkuperäisen kirjallisen teoksen voidaan siis esittää erilaisina käännösversioina tai muuten muunneltuna tai saatettuna toiseen kirjallisuus tai taidelajiin. Tällaisista uuteen ilmenemismuotoon eli muunnelmaan saatetuista teoksista käytetään termiä ”jälkiperäisteos”<sup>239</sup>. Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaisiin jälkiperäisteoksiin kohdentuu uuteen ilmenemisasuun pukijan tekijän tekijänoikeus jos muunnos täyttää itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset. Haarmannin mukaan sanatarkasti järjestelmällisesti aikaansaatu esimerkiksi käännös ei voi saada suojaa. Edellytyksenä tulisi aina olla luova panos. Omaperäisyyden ja itsenäisyyden heijastaminen on jälkiperäisteosten kohdalla vaikeampaa kuin alkuperäisteosten kohdalla. Täten teoskynnys on asetettava alkuperäisteosta alemmaksi<sup>240</sup>.

Weincke on tuonut esille, ettei muunnoksin siirtymistä kirjallisuus- ja taidelajien välillä alkuperäisteoksen suojapiiriä voida venyttää rajattomasti. Haarmannin mukaan romaanin ja teatterisovitukseen suojan piiri yltää varmasti, mutta luotaessa romaani taidemaalaukseksi tai veistos runokokoelmaksi on raja venytetty liian pitkälle. Alkuperäisteoksen suojanpiiriin kuuluvien elementtien tulisi aina ilmetä muunnelmassa, jotta se muunnelmaksi olisi katsottavissa. Täten esim. romaanin muuntaminen maalaustaiteen tuotokseksi ei enää ratsasta tekijänoikeuslain tarkoittamassa muuntelun merkityksessä alkuperäisteoksella vaan on uusi ja itsenäinen.<sup>241</sup>

---

<sup>238</sup> Haarmann 2014, s. 91.

<sup>239</sup> Haarmann 2005, s. 58.

<sup>240</sup> Haarmann 2005, s.89–90.

<sup>241</sup> Haarmann 2005, s. 91.

Jos siis alkuperäiseen teokseen kohdennettu uusi ilmenemislopputulos on luotu niin vapaasti muuttaen, että on syntynyt uusi ja itsenäinen teos ei hänen tekijänoikeutensa ole lainkaan riippuva alkuperäisteoksesta. Täten esim. inspiraationa käytettyä teosta hyväksi käyttäen on mahdollista luoda täysin uusi itsenäinen omaperäinen teos, jossa teosta on käytetty idean omaisesti nyt uutta teosta tehdessä. Tällöin ”alkuperäisteoksen” suojanpiiriin kuuluvat elementit eivät enää ole ilmenevä nyt luodusta teoksesta siinä määrin että alkuperäisen teoksen tekijänoikeudet vaikuttaisivat nyt luodun teoksen tekijänoikeuksia rajoittaen. Tilanteessa kaksi erilaista tuotosta ei enää ole mielletävissä mielissämme samoiksi. Lisäksi tilanteessa alkuperäisteos suhteessa uuteen teokseen on menettänyt identtisyytensä.

Kirjallinen teos voidaan siis ilmaista eri kielillä tekijänoikeuden silti pysyessä alkuperäisen teoksen luoneella henkilöllä. Alkuperäinen kirjallinen teos voi ilmetä myös muussa muodossa kuin kirjaimista koostuvana kuten elokuvateoksessa. Toisena hyvänä esimerkkinä on morseaakkosiin perustuva kirjoitus/käännös. Morsekirjoitus on vain se tapa, joka välittää alkuperäisen teoksen identtisenä morseaakkosia lukevan tietoisuuteen. Harjaantunut morseaakkoset taitava voi lukea kirjoitettua hyvin sujuvasti ja näkee mahdollisesti heti sen kokonaisuuden ensikatsomisella mitä merkkeihin on koodattu. Ilmeisen merkityksetöntä on se, että monesti lukemista tehtäessä manuaalisesti edetään kirjain kerrallaan. Teoksen ”paljastumisen” tai lukemisen nopeus ei ole oleellista. Oleellista on se mitä koodikieli sisältää/välittää.<sup>242</sup> Morsekirjoitukseen puettuun sanatarkasti tehtyyn käännökseen ei kohdennu morsekirjoitusversion tehneelle tekijänoikeutta. Kysehän on vain ”koodaamisesta”, jossa ei luoda mitään eikä siten ilmaista omaa persoonaa tai omaperäisyyttä – itsenäisyydestä puhumattakaan. Eriasia on, jos tällainen koodaaja lisää versioonsa persoonaansa ilmentäviä lisäyksiä kasvattaen omaperäisyyden astetta nyt nolasta ylöspäin.

---

<sup>242</sup> Nykyisin teknologisesti on varmasti erityisen vaivatonta käyttää teknistä apuvälinettä skannaamisen tai muutoin valokuvatunnustamisen muodossa teoksen automaattisessa kääntämisessä alkuperäiseen muotoon ja fyysisesti ihmissilmien tai korvien aistittaviksi mm. älypuhelinta ja sen sovelluksia käyttäen. Periaatteessa teknologisesti samantyyppinen lähtökohdiltaan on koodikielen tunnistamiseen/kääntämisen automaation perustuva QR- koodi. <http://www.qr-koodit.fi/generaattori> tai muu automaattinen kielenkääntäminen.

Tekijänoikeusneuvoston tuoreessa ratkaisussa 2016:8 oli kyse kirjoitustulkkeen teoskynnyksestä. Neuvoston mukaan tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin muunnelman suoja edellyttää, että kirjoitustulke itsessään heijastaa tulkkauksessa syntyneitä omaperäisiä ja luovia valintoja ja kuvastaa hänen persoonaansa. Tapauksen valossa: ”Tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentin säännös teosta vapaasti muuttaen luodusta uudesta ja itsenäisestä teoksesta ei sovellu kirjoitustulkkaukseen. Tulkkauksen on oltava uskollinen alkuperäiselle teokselle.”

Jos alkuperäinen tuotos – johon tulkkaus kohdentuu – ei ole teos, voi tulkkaja lisätä kirjoittamaansa tekstiin omaperäistä ainesta mm. ympäristöä kuvailemalla niin, että omaperäisyyttä kasvattavat lisäykset voivat nostattaa tulkkaustuotoksen tekijänoikeuslain 1 § mukaisena teoksena teoskynnyksen yläpuolelle.<sup>243</sup>

### **5.3.2 Teos muussa muodossa trendikkäästi**

Sävelteos on teoskappaleena merkitty tyypillisesti nuottiviivastoon. Ainakin musiikin soiton ammattilaiset kykenevät lukemaan ja mieltämään sävelkulun ja nyanssit kyseisestä lähteestä. Myös monet musiikkia harrastavat pystyvät tähän tai ainakin soittamaan nuoteista. Kuitenkin nuottien lukutaitoisia on suomen asukasmäärässä oletettavasti hyvin pieni prosenttuaalinen osa. Sama tilanne on morseaakkosten lukutaidossa.

Nuorison ja myös monen aikuisen varsinkin sosiaalisessa mediassa käyttämät kirjoitustavat ovat nykyisin hyvin luovia. Perinteisiä ATK-päätteeltä löytyviä kirjasinmerkkejä käytetään hyvin poikkeavasti verrattuna perinteiseen kieliopinmukaiseen kirjoittamistapaan. Tämä ilmenee eritoten nuorison keskuudessa osana kirjoitettua kommunikointia. Sanojen kirjaimia – lähinnä

---

<sup>243</sup> TN 2016:8, 16.8.2016



## VIERAS MIES TULI TALOON:

.....<sup>247</sup>

VRS M135 TL Tloon

No! Ola! til ut! Sei Ms. Areiv (takaperin)<sup>248</sup>

”Neito kulkee vetten päällä” ja ”Vieras mies tuli taloon”<sup>249</sup> ovat mm. oikeuskirjallisuudessa ja tekijänoikeusneuvoston lausunnoissa esiin tulleita esimerkkejä lyhyistä teoksista. Yllä on allekirjoittaneen luomia versioita alkuperäisen kirjoitusasu/muodon ollessa ylimmäisenä (seuraavaksi täysin identtinen morsekirjaimiin perustuva versio) ja sen alla eri versioita eri kirjoitusasuista kyseiselle teokselle.

Mitä alemmas riveissä menemme, sitä vaikeampi on mahdollisesti monien mieltää eri versioiden olevan mielissämme samansisältöisiä alkuperäisen kanssa. Kuitenkin kyse on vain havainnoitsijan itsensä kyvykkyydestä havaita ja kokea näkemiään asioita – toisin sanoen lukea eli tulkita näkemäänsä. Esimerkiksi ”N3it0 6ulG v3T3n pllä” -versio on liki kaikkien luettavissa alkuperäisteoksen muodossa. Alkuperäisteoksen suojanpiiriin kuuluvat elementit ilmenevät nyt aikaansaadussa tuotoksessa. Tilanteessa kaksi visuaalisesti erilaista tuotosta ovat mielleltävissä mielissämme samoiksi niin, ettei alkuperäisteos suhteessa uuteen tuotokseen ole menettänyt identtisyyttään. Alkuperäisteoksen tekijänoikeudella suojatut elementit näyttäytyvät nyt myös uudessa kirjoitusasussa.

---

<sup>246</sup> Oikeuskirjallisuudessa toisinpäin luettuna teos: Neito kulkee vetten päällä. Takaperin luettuna kuin oikeinpäin kirjoitetun teoksen kohtauksesta repliikit.

<sup>247</sup> morsetus: [http://fi.scoutwiki.org/Morsen\\_aakkoset](http://fi.scoutwiki.org/Morsen_aakkoset)

<sup>248</sup> Oikeuskirjallisuudessa toisinpäin luettuna teos: Vieras mies tuli taloon. Takaperin luettuna kuin oikeinpäin kirjoitetun teoksen kohtauksesta repliikit.

<sup>249</sup> ”Vieras mies tuli taloon” mainitaan mm. tekijänoikeus neuvoston ratkaisussa TN 1992:7.

On jätettävä spekulaaation varaan se, missä menee raja sille milloin samaksi tuotokseksi mieltämisemme raja alkuperäisteoksen ja uuden tuotoksen välillä ylittyy. Hyvin poikkeava alkuperäisestä kirjasintavasta on ” Neito...~~~^”, mutta jotkin yhteiskunnan ryhmät voivat mahdollisesti tulkinnallaan lukea itse alkuperäisen teoksen. Auki jää kysymys siitä onko ”mieltämiselle samaksi” asetettava jokin prosenttuaalinen luku suhteessa koko Suomen aikuisväestöön vai riittäisikö vain tietty osuus jonkin tietyn kohde ryhmittymän määrästä. Esimerkiksi sosiaalisen median käyttäjät tai ATK-näppäimistöllä taidetta luovat alakulttuurien edustajat kuten ”Ascii-artistit”<sup>250</sup> hallitsevat merkkisymboliikan hyvin erilaisena kuin kansakunnan rivijäsenet keskimäärin.

---

<sup>250</sup> <http://pc.textmod.es> linkki otettu 10.5.2017.

## 6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Lopputyöni keskittyi toiminimeä valitsevan ja suunnittelevan elinkeinotoimintaa aloittavan yrittäjän rekisteröitävään toiminimeen kohdentuvaan nimivalintaprosessiin. Prosessiin, jossa elinkeinonharjoittaja pyrkii hahmottamaan mahdollisimman oivaltavan ja hyvän nimen toimintaa aloittavalle yritykselleen.

Nimivalintaa tehtäessä elinkeinonharjoittaja seuraa yhteiskunnassa vallitsevia ilmiöitä ja on ajan hermoilla ottaakseen yritystoimintansa nimen osaksi aineksia, jotka heijastavat modernia kielenkäyttöä. Käytännössä myös tekijänoikeudellista materiaalia elinkeinonharjoittajat hyödyntävät toiminimissään. Tietyissä tilanteissa se voi tapahtua myös ilman, että loukattaisiin kyseisen oikeuden omistajan yksinoikeutta. Tutkielmassani kiinnitettiin huomiota tekijänoikeudellisten tuotosten hyödyntämiseen osana toiminimen nimeä. Lisäksi pyrittiin hahmottamaan voiko toiminimiä keksivä itse sijoittamalla ATK-näppäimistöltä löytyviä merkkejä ja symboleita osaksi toiminimeään kasvattaa toiminimensä itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä tavalla, joka korottaisi toiminimen kokonaisuuden teostason vaatimalla tavalla teokseksi.

### ***Oivaltavasti osana nykyaikaa***

Varsinkin nuorison käyttämät tavat ilmaista sanomisiaan nykyisin uusien kommunikaatiomuodoin tuovat toiminimeä keksivälle käyttökelpoista ainesta hyödynnettäväksi osana toiminimen kirjoitusasua. Jotta toiminimeen voitaisiin sijoittaa moderninkielenkäytön ilmaisuja, on oltava perillä Patentti- ja rekisterihallituksen noudattamasta toiminimen kirjoitusasulle asetetuista linjauksista. PRH on muuttanut toiminimen kirjoitusasulle asetettuja ehtoja yhä vapaammaksi. Lisääntyneet mahdollisuudet käyttää eri ATK-näppäimistöltä löytyviä merkkejä osana rekisteröitävää toiminimeä tarjoavat elinkeinotoimintaa aloittavalle yrittäjälle mahdollisuuden sisällyttää modernia kielenkäyttöä osaksi toiminimeä – eritoten sen kirjoitusasussa. Lisäksi käytännössä

elinkeinonharjoittavat käyttävät rekisteröidyissä toiminimissään moderneja uudissanoja ja modernille kielenkäytölle tyypillisiä lyhenteitä. Pelkistä konsonanteista koostuvat modernit lyhenteet ovat luettavissa – tulkittavissa – yrityksen kohdeyleisössä. Näin yleisölle välittyy se sanoma, jonka elinkeinonharjoittaja pyrkii tuomaan esille ilman, että lyhenteen merkityssisältö olisi este rekisteröinnille mahdollisena hyväntavan vastaisena ilmaisuna. Lyhenne ei ole sana, jos se koostuu pelkistä konsonanteista, koska se ei ole sanana lausuttavissa.

Oikeuskirjallisuudessa ja PRH: n toiminimen kirjoitusasua koskevassa ohjeistuksessa asetettu vaatimus toiminimen abstraktille yksilöivyydelle näyttäytyy toiminimen sanallisena lausuttavuutena. Kaupparekistä löytämieni rekisteröityjen toiminimien kirjoitusasuista voidaan päätellä, että rekisteröitävässä toiminimessä tulee olla yhä jotakin lausuttavaa – lausuttavan tarkoittaessa länsimaalaisin kirjaimin aikaansaatusyhteisen kirjoitetun toiminimen osaa, jossa ilmenee konsonanttien lisäksi ainakin yksi vokaali. PRH: n antamassa ohjeistuksessa tavaramerkkien sekoitettavuusarviointista ohjeistetaan kuitenkin jonkin muunkin kuin kirjaimen olevan lausuttavissa osana tunnusmerkkiä. Tämä asettaa kyseenalaiseksi PRH: n ohjeistuksen johdonmukaisuuden termin- ”lausuttava” käyttämisessä. Toiminimiä koskevassa ohjeistuksessaan PRH ilmaisee rekisteröitävän toiminimen yksilöivyyden edellytykseksi toiminimen lausuttavuuden. Lisäksi on havaittavissa löytämieni rekisteröityjen toiminimien valossa lausuttavuuden olevan muutenkin hyvin ajankohtainen ja mahdollisesti vaikea asia rekisteröimiskäytännössä.

Toiminimeä rekisteröivät elinkeinonharjoittajat ovat rekisteröineet viime vuosina modernia kielenkäyttöä hyödyntäen toiminimiä kirjoitusasuissa, joissa tavoitellaan ulkoasullisesti tavaramerkeille tyypillistä visuaalista mielenpainuvaa miellelyhtymää toiminimien perinteisestä kirjoitusasusta poiketen. Kuitenkin näissäkin toiminimissä on osana toiminimeä selvä lausuttava sana osana toiminimeä. Edellisten lisäksi tietyissä toiminimissä on nähtävissä toiminimien



kirjoitusasun valinnassa painottuneen selkeästi toiminimen luettavuus. Toisin sanoen toiminimen kirjoitusasulla on haettu sen avautumista kohdeyleisölleen tulkinnan kautta. Mm. toiminimet joiden yhteen kirjoitettuun osaan sisälle on asetettu jokin muu ATK- näppäimistöltä löytyvä merkki tukien merkki-/kirjainyhdistelmällä tavoiteltavaa luettavuudella aikaan saatua mielikuvaa. Kirjaimet on korvattu esimerkiksi numero-merkillä ja näin se on mielletävissä osaksi toiminimen ääntämistä kohdeyleisössä.

### ***Oivaltavasti ATK-merkit omaperäisyyttä kasvattamassa***

Tekijänoikeudellinen teos voi ilmetä tekijänoikeuslain mukaisesti kirjallisena tai taiteellisena teoksena. Tekijänoikeuslain esimerkkiluettelon mukaisista teostyypeistä poiketen teos voi ilmetä myös muulla tavalla. Kirjalliselle teokselle ei ole asetettu mitään alimittaa. Riittävää on se, että teos on tekijänsä henkisen luomistyön tulos: itsenäinen ja omaperäinen. Itsenäisellä ja omaperäisellä viitataan teoskynnyksen ylittymiseen – näin saavutetaan teostaso. Riittävänä omaperäisyytenä pidetään sitä, ettei kukaan todennäköisesti olisi päätenyt samoihin omaperäisiin valintoihin tuotoksen ominaispiirteiden valinnassa ja muotoilussa. Teoskynnys näyttäytyy asettuvan sitä korkeammalle mitä loitommaksi siirrytään perinteisistä teostyypeistä.

Euroopan unionin tuomioistuimen linjauksissa omaperäisyys ilmenee tekijän henkisen luomistyön tuloksena. Tuotosta suojataan, jos se on omaperäinen niin, että se on tekijänsä henkinen luomus. Muita arviointiperusteita ei tulisi käyttää arvioitaessa suojataanko tuotosta. Teoksilta ei täten tulisi vaatia erityisen teoskynnyksen ylittymistä.

Kirjallisen tuotteen aiheen persoonallinen käsittely on aina edellytys teosluonteisuudelle. Lisäksi kirjallisuudessa ja tekijänoikeusneuvoston

lausunnoissa ilmenee, että teos voi olla erityisen lyhyt. Lyhydestä seuraa, että voi olla erityisen haastavaa ilmentää omaperäisyyttä tällaisessa tuotoksessa.

Lyhyt kirjallinen tuotos – joka koostuu sanoista, kirjaimista ja muista ATK-päätteeltä löytyvistä merkeistä ja se ilmentää persoonallisesti tekijänsä persoonaa – voi itse teoksen aihe ja sen persoonallinen käsittely ilmetä muistakin kirjoitusasuista kuin perinteisistä kirjainmerkeistä. Teos koostuisi nyt kokonaisuutena aineksesta joka on osittain koodattuna avautuen ainakin tietyille lukutaidon – tulkintataidon – omaaville. Riittävänä kriteerinä olisi persoonallinen ilmaisu, joka on subjektiivisesti kokonaisuutena uusi.

Jotta lyhyt sanallinen tuote voisi olla teos, onko tarpeellista ulkopuolisten ymmärrys siitä mitä teoksella haetaan takaa? Emmehän aina ymmärrä kirjoitetun tekstinkään sisältöä sellaisena jona itse tekijä sen on mieltänyt. Tästä riippumatta kirjallinen teos on teos. Sama koskee taiteellisia teoksia. Olennaista ei ole se sanoma jota on tavoiteltu tai ne tunteet jotka heräävät teoksen yleisössä. Olennaista on se luova persoonaa heijastava muoto johon tuotos on saatettu. Täten osana sanoja ATK-päätteeltä löytyvät merkit symboloiden joitain yleisessä tiedossa olevia merkitysisältöjä/tarkoitusta lisäävät muuten sanoista koostuvan tuotoksen sisältöä tavalla, joka voinee nostaa tuotoksen omaperisyysastetta. Vaihtoehtoisesti tilanne on liki sama jos merkkien/symbolien sijasta olisi käytetty niitä korvanneita yleiskielen mukaisia kirjaimia/sanoja.

Tekijänoikeusneuvoston ratkaisusta ilmenee, että tuotoksessa omaperäisyyttä arvioitaessa kirjallisen tuotteen tekstin rytmittelyllä voi olla omaperäisyyttä lisäävää vaikutusta. Lisäksi tuotoksen osatekijöiden omaperäiselle sijoittamisella osaksi tuotosta voi olla merkitystä luovuutta ilmennettäessä.

Teosluonteisuuden edellytyksenä on pidetty tekijän luovien ja vapaiden valintojen lopputulosta. Vallitsevan kannan mukaan riittävänä omaperäisyytenä pidetään sitä, ettei kukaan todennäköisesti olisi päätenyt samoihin omaperäisiin valintoihin tuotteen ominaispiirteiden valinnassa ja muotoilussa. ATK- merkit ja symbolit osana sanoja, sanontoja tai muita ilmaisuja voivat nostattaa kyseisen ilmaisun omaperäisyyttä. Persoonallinen ilmaisu voinee näyttäytyä niissä valinnoissa joihin tuotoksen luoja on vapaasti valinnoissaan päätenyt ajatellen lyhyen tuotoksen kokonaisuutta.

Kokoavasti: Ensinnäkin merkit, merkkiyhdistelmät tai muut vastaavat voivat korvata lausuttavissa olevia sanoja. Lisäksi ne voivat antaa osana sanaa lisävivahdetta sanalla tavoiteltavalle merkitysisällölle tai sanan ääntämiselle. Koska ATK- päätteeltä löytyvät merkit jättävät kuitenkin yleisön mielissä tilaa sen oikeasta tarkoitushakuisesta tulkinnasta, antaa merkin käyttäminen mahdollisuuden heijastaa tekijän vapaita valintoja. Toisaalta myös perinteisin kirjaimin kirjoitetut ilmaukset jättävät aina tilaa tulkinnalle. Toiseksi: Merkkiyhdistelmien ja vastaavien omaperäinen sijoittaminen ja sijoittelu osaksi tuotosta mahdollistaa tekijälle ilmaista itseään syvemmin ja monimerkityksellisemmin sekä voi ulkoisella ilmeellä eli kirjoitusasullaan tuoda ilmi tekijänsä luovuutta. Kolmanneksi: ATK- näppäimistöltä löytyvin merkein voidaan rytmittää tuotosta.

ATK- merkkien oivallinen, persoonallinen ja omaperäinen käyttäminen osana sanoja ja vastaavia – josta lyhyt tuotos koostuu – voinee lisätä tuotoksen omaperäisyyttä. Näin teosarviointissa päädyttäisiin kokonaisarviointilla teokseen, jossa teos voisi olla hyvinkin lyhyt ja sisällöllisesti tiivis persoonaa ilmentävänä kokonaisuutena.

Mitä edellä on allekirjoittaneen osalta mainittu tulee asettaa kriittisen silmäilyn alle ottaen huomioon tekijänoikeuslain tarkoituksen osana yhteiskuntaa.

Perustuslakivaliokunnan sekä oikeuskirjallisuuden mukaisesti tekijänoikeudellisen suojan levittäytymisessä uusille teostyypeille sekä teosarvioissa teoskynnystä asetettaessa ylipäättään tulisi ottaa Suomen perustuslaissa ilmenevät toisten perusoikeudet huomioon. Suojan antamisen kriteerin mittariksi on asetettava kohtuullinen tasapaino perusoikeuksien välillä. Lisäksi tila immateriaalioikeuksia hyödyntävien yhteiskunnallisten sektoreiden piirissä voi käydä ahtaaksi ja markkinat voivat häiriintyä jos yksinoikeuden omaava voi kontrolloida liian avokätisesti myönnettyjen yksinoikeuksien kautta aineettomien oikeuksien markkinoita.

Yksinoikeuden myöntämiselle tulee asettaa rajat. Emme elä emmekä ilmaise ilman ympäristöämme, vaan toimissamme aina käytämme aineksia havaittavissa olevasta todellisuudesta. Kysymys siitä mitä on pidettävä yhteisenä vapaana kaikille ja mille asioille haluamme myöntää tästä yhteisestä ympäristöstämme yksinoikeudellisen siivun on perustavanlaatuinen. Yhteisestä kakusta ei ole jaettavaksi liikaa, jotta voisimme vielä yhteisesti nauttia yhteisen ympäristömme vapaudesta. Kaikki se mikä rakentaa hyvää on monesti se peruskallio taustalla, jota emme edes huomaa. Huomaamme havahtumaan monesti asioiden perään vasta kun ne on viety pois. Ollaksemme ”tässä ja nyt” myös tulevaisuudessa tulisi olla tietoinen mitä on olla tässä ja nyt. Myös elinkeinotoimintaa harjoittavien olisi hyvä tiedostaa mistä oikeutemme perustavanlaatuisesti koostuvat syvätason merkityksessä.

### ***Oivaltavasti osana toiminimeä***

Toiminimeään luova elinkeinonharjoittaja kohtaa mahdolliselle tekijänoikeudelliselle toiminimelleen suuria haasteita:

Tekijänoikeuslain esitöiden mukaan minkäänlaisia vaatimuksia ei ole asetettu teoksen tarkoituksen suhteen. Toisin sanoen teoksen käyttötarkoitus, tai se miksi

se on tehty, ei tulisi vaikuttaa tuotteen kuulumiseen tai kuulumattomuuteen suojanpiiriin ja näin saadakseen tekijänoikeuslain 1 § mukaista suojaa. Täten tarkoitukseltaan mitkä tahansa itsenäiset ja omaperäiset tuotteet voivat lähtökohtaisesti olla teoksia.

Käyttötarkoitus itsessään esimerkiksi käyttötaiteen alalla voi kaventaa huomattavasti mahdollisuuksia tuoda esiin omaperäisyyttä riittävästi, jotta tuote katsottaisiin teokseksi käyttötaideteoksilta vaadittavan korkeahkon teoskynnyksen vuoksi. Mitä enemmän tuotteen lähtökohtainen käyttötarkoitus sanelee tuotteen pakollisia ominaisuuksia, sitä persoonallisempaa ja omaperäisempää tulee tuotteen lopputuloksen olla suhteessa muihin vastaaviin lähtökohdiltaan käyttötarkoituksen perusteella tuotettuihin vastaaviin tuotoksiin. Luovuutta tulisi pystyä ilmentämään nyt erityisen ahtaissa raameissa.

Toiminimen luomisprosessissa kyseisen tuotoksen mahdollinen tekijänoikeudellinen poissuljenta ei ole kategorisesti mahdollista. Osittain sanoista ja ATK-merkeistä koostuvan tuotoksen luominen rekisteröitäväksi toiminimeksi tosin asettaa tuotokselle pakolliset rekisteröinnin mukaiset raamit, joiden sisään sen pitää istua. PRH:n toiminimiä koskevassa rekisterikäytännössä muodostuneen linjan mukaisesti toiminimen tulee olla tietyn muotoinen. Se tulee käsittää toiminimeksi. Lisäksi toiminimi voi olla hyvinkin pitkä tai hyvin lyhyt verrattuna ”normaalin mittaiseen” yrityksen nimeen. Jo pelkästään toiminimen sallittu enimmäismitta asettaa tekijänoikeudellisen teoskynnyksen erityisen korkeaksi.

Rekisteröitävälle toiminimelle asetetut muut reunaehdot tekijänoikeudellisessa perspektiivissä korottavat vielä entisestään mainittua teoskynnystä. Rekisterikäytännön mukaisesti toiminimiin voidaan sijoittaa vain tietyin tavoin ATK-näppäimistöiltä löytyviä merkkejä osaksi toiminimen kirjoitusasua. Lisäksi rekisteröitäviksi merkeiksi osaksi toiminimeä on sallittu vain/ainakin otsikossa

3.3.1 "Lausuttavuus ja visuaalinen ulkomuoto" – "Rekisteristä löytyvät ATK-merkit" esiin tuodut merkit. Tapa jolla merkit voidaan sijoittaa sekä eri merkkien vähäinen lukumäärä asettavat haasteita sille kuinka korkealle tuotoksen, jonka on tarkoitus toimia rekisteröitynä toiminimenä, tekijänoikeudellinen teoskynnys asettuu. Mitä enemmän rekisteröitävälle toiminimelle asetetut ehdot määrittävät sen ominaisuuksia, sitä persoonallisempaa ja omaperäisempää tulee luotavan toiminimen lopputuloksen olla suhteessa muihin rekisteröimiskelpoisiin toiminimiin.

Toiminimeen otettava muulle kuuluva tekijänoikeudellinen aines:

Toiminimeen voidaan ottaa toisen tekijänoikeudella suojaamaa ainesta, jos tekijänoikeuden haltijalta saadaan tähän lupa. Mahdollista on myös mm. pyytää lausuntoa tekijänoikeusneuvostolta tekijänoikeudellisen aineksen kartoittamiseksi. Tutkielmassa tuotiin esille näin myös käytännössä tapahtuneen. Mm. ainakin "vinksinvonksin" ja "heikunkeikun" ovat kiinnostaneet elinkeinonharjoittajia tässä mielessä. Lisäksi toiminimeään kehittävä voi hyödyntää tekijänoikeudellista tuotosta ilman lupaa tai tekijänoikeusneuvostossa tapahtuvaa kartoitusta, jos tekijänoikeuden suoja-aika on kulunut umpeen.

Otsikossa 5.3.2 "Teos muussa muodossa trendikkäästi " esittämiäni esimerkkien valossa tekijänoikeudellinen teos voidaan ilmaista käännöksenä alkuperäisen teoksen pysyessä täysin identtisenä (Morseaakkoset). Teos voidaan esimerkkien valossa tuottaa myös muunnelmana muuhun muotoon kirjoitusasua muuttamalla niin, että teoksessa suojattavat elementit säilyvät tiettyyn pisteeseen asti. "NEITO KULKEE VETTEN PÄÄLLÄ" on ilmaistavissa modernein trendikkäin kirjoitusasu ainakin "N3it0 6ulG v3T3n pllä". Toiminimiä koskevan rekisteröimiskäytännön mukaisesti kyseinen teoksen muunnos ei ole kuitenkaan vallitsevan sallitun rekisteröimisasun mukainen kokonaisuudessaan. Esteeksi muodostunee rekisteröitävältä toiminimeltä vaadittava "tulee käsittää toiminimeksi" edellytys. Kuitenkin esimerkein on tuotu esille se, että osana kirjoitettua toiminimen

rakennetta mikä tahansa osa (neljä rakenteellista osaa) yllä olevasta modernista trendikkäästä versiosta teoksesta yksin voinee olla osana mitä tahansa rekisteröitävää toiminimeä.

### **LOPUKSI**

Patentti- ja rekisterihallituksen toiminimiä koskevat oheistukset joutuvat kritiikin kohteeksi. Tutkielmassani tuli ilmi muutamia selkeitä epäkohtia. Tunnusmerkkejä koskevissa ohjeistuksissaan PRH käyttää sanaa ”lausuttava” epäjohdonmukaisesti. Toisaalla lausuttava koostuu konsonanteista ja vokaaleista. Toisaalla lausuttava sisältää myös muitakin ATK-merkkejä kuin kirjaimia. Lisäksi PRH:n ohjeistuksien toiminimiä koskeva kirosanojen kieltö ilmenee ohjeistuksessa hyvin kategorisena toiminimeä keksivälle elinkeinonharjoittajille. Kuitenkin tietyt kirosanat ovat sallittuja. Patentti- ja rekisterihallituksen toiminimikäytännössä luomat linjaukset rekisteröitävän toiminimen kirjoitusasusta seurailevat viime vuosikymmeninä tapahtuneita tosiasiallisesti käytössä olevia trendejä viiveellä. Elinkeinoharjoittajat seuraavat yhteiskuntaa ja pyrkivät toiminimiä rekisteröidessään saamaan rekisteröityä modernin kielenkäytön mukaisia kirjoitusasuja osaksi rekisteröitävää toiminimeä.

Toiminimeään kehittelevän on hankala keksiä mitään uutta ja vapaana olevaa tunnusmerkkiä toiminimekseen, koska kaupparekisteristä toiminimiä selailemalla on hyvin vaikea hahmottaa mitä on vapaana. Yritysmiinihakutoiminnot toimivat sen pohjalta mitä hakukenttiin kirjoittaa. Ei kuitenkaan niin että kaupparekisteriin ilmoitettuja toiminimiä voisi ”selata” aakkosellisessa järjestyksessä kokonaisuutena.

Jos rekisterikäytäntö vapautuu tulevaisuudessa yhä enemmän mahdollistaessa mitä moninaiset kirjoitusasut toiminimille, on luultavaa että kaupallista hyötyä tavoittelevat tunnusmerkkioikeuksia rekisteröivät tahot pyrkivät hyötymään muiden tekijänoikeudellisten tuotosten hyväksikäytöllä, soveltaen nuorison käyttämää

modernia ja trendikästä kirjoitusasutyylä. Tyyliä, jossa tunnusmerkistä on luettavissa eli tulkittavissa sen merkityssisältö. Nykyiset lapset ja nuoret ovat tulevaisuudessa aikuisia ja näin elinkeinotoimintaa harjoittavien kohteita kasvavassa määrin kuluttajina sekä yrittäjinä. Elinkeinotoimintaa harjoittavat tähtäävät aina tulevaisuuteen. Minkä nuoriso nuorena lukutaitona oppii, sen se myös vanhempana taitaa.

Tulevaisuuden kannalta ja varsinkin nuorison symbolisen kielenkäytön ja ilmaisutapojen kehittyessä ennakoimattomiin variaatioihin sekä tietoteknisten koodikielitulokintalaitteiden yleistyessä, on mahdotonta vetää rajaa sille missä kohdin alkuperäinen ilmaus menettää identtisyytensä ja sen suojattavat elementit katoavat modernia ja trendikästä kirjoitusasua käytettäessä. Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole mahdollisuuksia valvoa muiden tekijänoikeuksia osana toiminimen rekisteröimisprosessia. Viranomaisen on yhtä tiedostamaton teosten olemassaolosta kuin toiminimen rekisteröintiä hakeva tahokin. Vaikka viranomaisen olisikin tietoinen tietyn toiselle kuuluvan tekijänoikeudellisen tuotoksen olemassaolosta, on viranomaisen mahdoton yhdistää rekisteröitävissä olevaa tuotosta teokseen, jos oivaltavan toiminimen kirjoitusasuna on käytetty ”luettavissa” olevaa ilmaisutapaa.



## 7 LIITTEET:

### 7.1 Rekisteröityjä toiminimiä

Rekisteröidyt toiminimet on poimittu käyttäen copy/paste- menetelmää Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä ”yrityshaku/tarkempi haku” -kohdasta. Tutkielmassani käytetään Arial- kirjasintyyppiä, joten toiminimet ovat liki, ellei täysin samalla kirjasintyyppillä mitä rekisterinpitäjän rekisterissäänkin. Toiminimet on lihavoitu allekirjoittaneen toimesta selkeyden takia.

(<http://www.ytj.fi/yrityshaku.aspx?path=1547;1631;1678&kielikoodi=1> viite otettu 13.5.2013)

Yritystietojärjestelmästä on erityisen vaikea etsiä ”ei mitään”. Hakukenttään tulee kirjoittaa tietty etsimänsä kirjainyhdistelmä, sana, nimi tai y-tunnus. Kirjoitettavan sanan tai kirjaimista koostuvan merkkiyhdistelmän tulee olla vähintään kolme kirjainmerkkiä. Toisin sanoin toiminimiä ei pysty ensisijaisesti selaamaan eikä näin ”löytämään mitään uutta” rekisterin kätköistä – muuten kuin sattumalta ja omaa kekseliäisyyttä hyväksikäyttäen kokeilemalla itse keksimiä sanoja tai sanaväännöksiä. Lisäksi aputoiminimet ovat piilotettu toiminimien taakse. Rekisterin tutkiminen on tässä tarkoituksessa Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä suurimmaksi osaksi hakuammuntaa eikä järjestelmällistä. Kaikki edellä kuvatut rajoittuneet rekisterin selausominaisuudet asettavat uutta toiminimeä luovalle erityisiä haasteita, jotta voisi varmistua etukäteen valittavaksi toiminimeksi valikoidun toiminimen ”vapaana olosta” sekä siitä, että valittu toiminimi ei ole sekoitettavissa muihin toiminimiin sekä että se selvästi erottuu muista rekisterissä olevista toiminimistä. Monet ongelmat ja niin myös elinkeinonharjoittajalle kohdentuvat riskit vähenisivät jos rekisteröidyistä toiminimistä ja aputoiminimistä olisi aakkosellinen lista ilman hakusanalla tehtyä hakua.

**Päivitys:** Patentti- ja rekisterihallituksen nimipalvelussa hakutoiminnolla tulee kerralla näkyviin mahdollisesti rekisteröinnin esteinä olevien toiminimien lisäksi

mm. kotimaiset ja kansainväliset tavaramerkit. Samalla kertaa näkyville tulevat nyt myös toiminimien lisäksi aputoiminimet. Aputoiminimet eivät ole tässä hakutoiminnossa piilotettuina toiminimien alle kuten yllä olevassa Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän hakutoiminnossa. (<https://nimipalvelu.prh.fi/nipa/fi> viite otettu 18.4.2017)

Y-tunnus: 0917250-3 aputoiminimet: <b>AAAbel</b> 14.6.2006 <b>AAAAAAAbel</b> 21.10.2009 <b>AAAAAAAbel</b> 21.10.2009	30.6.2010  Y-tunnus: 2235243-7 toiminimi: <b>A SOFTWARE DEPLOVEMENT FIRM – ASDF Oy</b> 8.12.2008	Y-tunnus: 1832181-4 toiminimi: <b>CCCC international Oy</b> 1.8.2004 lakannut 30.8.2016
Y-tunnus: 1662950-8 toiminimi: <b>A.A.A.R.G.H. ääni- ja musiikkituotanto</b> 3.2.1997	Y-tunnus: 0970295-7 aputoiminimi: <b>Bastard</b> 23.2.2000	Y-tunnus:2466704-5 toiminimi: <b>Cici + Fifi</b> 26.3.2012
Y-tunnus: 0614992-2 toiminimi: <b>Aku - Anka Ky Kettunen</b> 20.2.1986 toiminta lakannut 30.12.2008	Y-tunnus: 0759035-7 toiminimi: <b>Betty Boob avoinyhtiö</b> 27.12.1989 lakannut 29.11.2004	Y-tunnus: 2297950-4 toiminimi: <b>C4Creative</b> 17.11.2009 Elinkeinotoiminta päättynyt 24.2.2015
Y-tunnus: 2553129-7 aputoimnimi: <b>ao - allover</b> 4.6.2013	Y-tunnus: 0762295-3 toiminimi: <b>BF yyymdd Oy</b> 23.9.2011 lakannut 12.4.2012	Y-tunnus: 2413290-5 toiminimi: <b>111COM Ab</b> 20.6.2011 lakannut 27.1.2017
Y-tunnus: 2053912-6 aputoiminimi: <b>Apinat.fi</b> 26.9.2006	Y-tunnus: 2530864-2 toiminimi: <b>Bio JJJJ Oy</b> Y-tunnus: 2530864-2 26.2.2013	Y-tunnus: 1818257-8 toiminimi: <b>dagenEfter Oy</b> 22.1.2008 aputoiminimi: <b>Håle</b> 24.5.2013 (hin håle suomeksi perkele,saatana piru, vihtahousu jne)
Y-tunnus: 0793292-7 toiminimi: <b>Arse-myynti avoin yhtiö</b> 18.4.1990 toiminta lakannut 29.11.2004	Y-tunnus: 2350725-0 toiminimi: <b>B-ME-B</b> 30.8.2010 Elinkeinotoiminta päättynyt 16.3.2017	Y-tunnus: 2154347-7 toiminimi: <b>DIIPADAAPA</b> 5.11.2007
Y-tunnus: 2137208-1 toiminimi: <b>A.S.A.P-Yhtiöt Oy</b> 11.9.2007	Y-tunnus: 0115718-1 aputoiminimi: <b>b2c.fi verkkokauppa</b> 15.5.2012 lakannut 22.1.2014	Y-tunnus: 1082735-1 aputoiminimi: <b>Dildo</b> 12.5.2005
Y-tunnus: 2341149-4 toiminimi: <b>Asuntosi</b>		

Y-tunnus: 1503129-9  
toiminimi:  
**Dillen Ab**  
19.11.1998

Y-tunnus: 2007929-7  
toiminimi:  
**DiTolla**  
11.12.2012  
Aputoiminimi:  
**rohki.**  
3.10.2016

Y-tunnus: 1292874-6  
toiminimi:  
**EEE.Con**  
8.4.1998  
Elinkeinotoiminta  
päättynyt 25.8.2016

Y-tunnus: 0545873-1  
toiminimi:  
**Ei - Pä Oy**  
19.1.2010

Y-tunnus: 2274047-2  
toiminimi:  
**Erjan toimi & nimi**  
3.7.2009

Y-tunnus: 2257627-0  
toiminimi:  
**Erä+ Oy**  
8.4.2009  
lakannut  
14.2.2017

Y-tunnus: 1809274-0  
toiminimi:  
**F:ma JeeWee**  
7.2.2003

Y-tunnus: 0664319-7  
toiminimi:  
**Gee-Tee-Vee Oy**  
8.4.1987  
aputoiminimi:  
**MR. BATTERY**  
22.8.2003

Y-tunnus: 0746265-4  
**German ky**  
2.9.1989  
lakannut  
28.11.2006

Y-tunnus: 2277752-3

toiminimi:  
**G.J (Geedka jaceelka)**  
5.10.2009

Y-tunnus: 2298217-2  
toiminimi:  
**GuuGlo**  
1.4.2010  
päättynyt  
5.4.2011

Y-tunnus: 1068347-4  
toiminimi:  
**Halikon Bouner Oy**  
19.9.1996

Y-tunnus:2358225-0  
toiminimi:  
**Hella ja nyrkki Ky**  
14.10.2010

2019251-3  
toiminimi:  
**Helvet Oy**  
18.10.2006

Y-tunnus 0671354-6  
toiminimi:  
**Psi Oy**  
17.6.1987

Y-tunnus: 1494832-9  
aputoiminimi:  
**RETRO HELVETE**  
27.1.2010

Y-tunnus: 2068408-3  
toiminimi:  
**HemsKatti**  
30.10.2006  
Elinkeinotoiminta  
päättynyt 26.2.2013

Y-tunnus: 1766998-2  
aputoiminimi:  
**HOOHODEE Oy**  
26.8.2002

Y-tunnus: 0860795-8  
toiminimi:  
**Hyrskynmyrskyn Oy**  
23.10.1991

Y-tunnus: 1836510-4  
toiminimi:  
**ihQu**  
5.8.2009

Y-tunnus: 0196885-7

aputoiminimi:  
**li**  
22.12.1983

Y-tunnus: 2399720-2  
toiminimi:  
**I Have A Dream  
Streeming Ltd Oy**  
2.5.2011

Y-tunnus: 0314707-5  
toiminimi:  
**Iso - Jytty Oy**  
12.7.2011

Y-tunnus: 2385290-0  
toiminimi:  
**Itsepalvelukirppis  
heikunkeikun**  
11.2.2011

Y-tunnus: 1966348-8  
toiminimi:  
**JEAHBEIBE OY**  
1.6.2005

Y-tunnus: 1716429-8  
toiminimi:  
**J.E.E.E – Kiinteistöt**  
6.8.2001

Y-tunnus 2551564-1  
toiminimi:  
**Just a Bit...  
PRODUCTIONS Oy**  
18.06.2013

Y-tunnus: 2026062-7  
toiminimi:  
**Kauppahuone Ka-Ja-Ar-  
To Oy**  
31.3.2006

Y-tunnus: 2510240-9  
toiminimi:  
**Kassan Kautta Oy**  
28.11.2012

Y-tunnus: 1146789-6  
toiminimi:  
**KUKAON LEHTISEN  
PEHTOORI**  
11.12.2015

Y-tunnus: 2079092-7  
toiminimi:  
**Kurnauskis Osakeyhtiö**  
14.12.2006  
lakannut

9.10.2013

Y-tunnus: 2308436-6  
toiminimi:  
**K-oy Ting Dong**  
26.1.2010

Y-tunnus: 1373046-7  
toiminimi:  
**Lakiasiantoimisto J. Vattulainen**  
1.7.1997

Y-tunnus: 1807773-5  
toiminimi:  
**L.L.L. Latin**  
4.2.2003

Y-tunnus: 0109862-8  
aputoiminimi:  
**Lollo**  
22.12.1999

Y-tunnus: 1857166-1  
toiminimi:  
**LOL Laughing Out Loud**  
3.4.2008

Y-tunnus: 2094701-5  
toiminimi:  
**Mainostoimisto Piru Oy**  
20.2.2007

Y-tunnus: 2364637-3  
toiminimi:  
**Markkinointiosaaja Yes We Can Oy**  
4.11.2010  
lakannut  
22.02.2017

Y-tunnus: 2102187-1  
toiminimi:  
**Markkinointitoimisto ÖÖÖ Oy**  
14.3.2007

Y-tunnus: 0850505-4  
toiminimi:  
**Metallica Ky**  
13.6.1990

Y-tunnus: 1365751-1  
toiminimi:  
**T:mi Miisuk Thai-hieronta**  
9.8.2001  
Elinkeino toiminta  
päättynyt 18.11.2016

Y-tunnus: 2062076-8  
toiminimi:  
**MMMM Group Suomi**  
20.10.2006  
Konkurssissa  
27.3.2007

Y-tunnus: 1083730-6  
toiminimi:  
**Murr - Murr Production Ky**  
18.6.1997  
lakannut  
25.08.2016

Y-tunnus: 2533127-9  
toiminimi:  
**MUSTAPIIPURI**  
11.3.2013

Y-tunnus: 2208997-4  
toiminimi:  
**Neljä9**  
12.8.2008

Y-tunnus: 2352367-2  
Toiminimi:  
**Tmi Nimileikki**  
31.8.2010  
aputoiminimi:  
**Nimesi.fi -nimikorut**  
10.1.2011

Y-tunnus: 1799899-7  
aputoiminimi:  
**Nobody Smokes**  
2.6.2005

Y-tunnus: 2516534-6  
toiminimi:  
**Nättinä - sinä ja koti**  
20.12.2012

Y-tunnus: 1612534-2  
toiminimi:  
**OMG Finland Oy**  
4.8.2000

Y-tunnus: 2149620-1  
(ulkomainen yhteisö)  
toiminimi:  
**OOO REAL**  
17.10.2007

Y-tunnus: 2142954-3  
toiminimi:  
**Olipa kerran**  
25.9.2007  
Elinkeino toiminta

päättynyt 31.07.2014

Y-tunnus: 0565593-8  
toiminimi:  
**Oy Qwerty Ab**  
30.6.2009

Y-tunnus: 1883145-1  
toiminimi:  
**Oy Rolling Stores Ltd**  
11.3.2004

Y-tunnus: 0788068-8  
toiminimi:  
**Oy Yes Box Ab**  
13.12.1989

Y-tunnus: 1654468-6  
toiminimi:  
**PEPPI PITKÄTOSSU RAVINTOLAT AY/PIPPI LÄNGSTRUMP KROGAR ÖB**  
4.1.2001  
lakannut  
1.1.2014

Y-tunnus: 0988160-9  
toiminimi:  
**Perskynkä Oy**  
10.11.1993  
toiminta lakannut  
16.6.2005

Y-tunnus: 2512012-1  
toiminimi:  
**Piss Poor Company Oy**  
3.12.2012

Y-tunnus: 2046723-0  
aputoiminimi:  
**Pissis**  
17.7.2006  
lakannut 19.5.2015

Y-tunnus: 1366776-0  
toiminimi:  
**Puhelinlääkäri palveleva 24 H**  
[www.puhelinlaakari.fi](http://www.puhelinlaakari.fi)

Y-tunnus: 2232349-2  
toiminimi:  
**POIU designtoimisto Oy, Ltd**  
14.11.2008

Y-tunnus: 2239104-9  
toiminimi:

**Pope Oy**

18.12.2008

Y-tunnus: 1477466-4

toiminimi:

**Porn Phet Thai hieronta**

18.12.2009

Elinkeinotoiminta

päättynyt 30.5.2016

Y-tunnus: 2028775-8

toiminimi;

**PRKL Design**

4.4.2006

Y-tunnus: 2137411-6

toiminimi:

**Revalflex Ky**

13.12.2007

Y-tunnus: 2031678-2

toiminimi:

**Tmi Rantaplan**

18.4.2006

Y-tunnus: 2347845-3

toiminimi:

**Qazyx Avoin yhtiö**

23.8.2010

Y-tunnus: 2472640-4

toiminimi:

**Quu7 Oy**

24.4.2012

Selvitystilassa

9.5.2012

Y-tunnus: 1923828-9

toiminimi:

**Rambo**

20.10.2004

Y-tunnus: 1714712-1

toiminimi:

**RollingStone Ky**

18.10.2001

lakannut 31.8.2016

Y-tunnus: 2292713-0

toiminimi:

**Rrrrrr Consulting**

6.11.2009

Y-tunnus: 2539299-5

toiminimi:

**Saavuta! Consulting Oy**

24.4.2013

lakannut 23.3.2016

Y-tunnus: 2323243-7

toiminimi:

**Selleri Oy**

29.3.2010

lakannut 13.1.2015

Y-tunnus: 1479089-1

toiminimi:

**SIELUNPORTTI JA****ELÄMÄSTÄ****KUOLEMAAN JA****KUOLEMASTA****ELÄMÄÄN**

8.12.2004

Y-tunnus: 0916294-6

toiminimi:

**Saippuakauppias Jalava****Oy**

7.4.1993

Y-tunnus: 2334027-8

toiminimi:

**Supersuper Oy**

21.5.2010

Y-tunnus: 0904052-7

toiminimi:

**Sukelluskoulu Upponalle****Oy Ltd**

14.10.1992

lakannut 19.1.2006

Y-tunnus: 2371764-5

toiminimi:

**Sukhothai hieronta**

12.1.2011

Y-tunnus: 1277194-5

aputoiminimi:

**Tampereen Firmatalkkarit**

10.10.2013

Y-tunnus: 1645837-4

toiminimi:

**TassuTellen/Osaa ja****viihdy**

27.2.2001

Y-tunnus: 1790824-2

toiminimi:

**Team T & T & T**

2.12.2002

Y-tunnus: 1586597-1

toiminimi:

**TGIF-Ravintolat Oy**

26.10.1999

lakannut 30.12.2008

Y-tunnus: 2094163-3

toiminimi:

**Toisinajattelija**

12.2.2007

Y-tunnus: 1711869-7

toiminimi:

**Tri-z**

19.9.2001

Y-tunnus: 2438158-1

toiminimi:

**Trimmauspalvelu Rin Tin****Tin**

29.3.2012

Y-tunnus: 2356679-5

aputoiminimi:

**VERKKOKAUPPA OSTAN****HALVEMMALLA**

29.9.2010

Y-tunnus: 1456344-5

toiminimi:

**Verkkokauppa.com Oyj**

4.12.2012

**Verkkokauppa.com Oy**

16.12.2008 lopetettu

3.12.2012

Y-tunnus: 1012767-0

toiminimi:

**Viihdekeskus Hojo Hojo****Oy**

31.5.1996

Y-tunnus: 2341450-5

toiminimi:

**Vinksinvonksin Oy**

22.6.2010

Toiminta keskeytynyt

1.2.2016

Y-tunnus: 1713322-1

aputoiminimi:

**WAN2LAN nWORKS**

13.11.2009

Elinkeinotoiminta

päättynyt 27.06.2014

Y-tunnus: 1608939-6

toiminimi:

**WALL VVV**

19.9.2000

Elinkeinotoiminta

päättynyt 26.8.2016

Y-tunnus: 1459285-2  
aputoiminimi:  
**Webshopen med det lilla  
extra, design Ann Bäck**  
2.4.2007  
käännös:  
**Verkkokauppa josta  
löytyy jotain extraa,  
design Ann Bäck**  
**The webshop with a little  
extra, design Ann Bäck**

Y-tunnus: 2385505-2  
toiminimi:  
**WTF Helsinki Oy**  
4.2.2011  
Konkurssissa 22.12.2014

Y-tunnus: 2222224-5  
toiminimi:  
**WTF Design Oy**  
2.10.2008

Y-tunnus: 0110102-2  
aputoiminimi:  
**World Travel Finland  
WTF**  
4.5.1998

Y-tunnus: 1207294-1  
toiminimi:  
**W2W Consulting**  
10.1.2002

Y-tunnus 1869445-0  
toiminimi:  
**X3M-Control**  
12.1.2004

Y-tunnus: 2471257-1  
toiminimi:  
**X3msoft Oy**  
25.4.2012

Y-tunnus: 1457565-7  
aputoiminimi:  
**xxx Pieksämäen  
Asemalla**  
16.8.2002

Y-tunnus: 1361731-7  
aputoiminimi:  
**XXXY Tuotanto**  
26.4.2010

Y-tunnus: 2577430-1  
toiminimi:  
**YOLO Suunnittelu**  
22.10.2013

Elinkeinotoiminta  
päättynyt 8.7.2015

Y-tunnus: 0999046-9  
aputoiminimi:  
**Yxnollaykkönen 101**

Y-tunnus: 2374628-6  
toiminimi:  
**yyKaaKoo**  
27.12.2010

Y-tunnus: 2158998-5  
aputoiminimi:  
**Zorro**  
15.6.2011

Y-tunnus: 1702493-0  
toiminimi:  
**ZXC de Sign**  
10.7.2001  
Elinkeinotoiminta  
päättynyt 29.8.2016

Y-tunnus: 2359566-8  
toiminimi:  
**Zzzzzzz Consulting**  
22.10.2010

Y-tunnus: 1751415-5  
aputoiminimi:  
**3 min.**  
30.6.2003

## 7.2 Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja

### TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTOJA KIRJAINTEN/SANOJEN TEOSLUONTEESTA

Tekijänoikeusneuvosto toimii tekijänoikeuden asiantuntijaelimenä tekijänoikeuslain tulkinnassa ja sen soveltamisessa yksittäistapauksiin sekä avustaa opetusministeriötä tekijänoikeusasioissa. Neuvosto koostuu puheenjohtajasta, asiantuntijajäsenistä sekä tärkeimpien tekijänoikeusjärjestöjen ja käyttäjätahojen edustajista.<sup>251</sup> Tekijänoikeuslain 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Lausuntojen luonne ei ole sitova. Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoja muiden lakien soveltamisesta. Lausuntoa voi pyytää kuka tahansa. Nyt vuonna 2017 lausuntojono on noin vuoden mittainen<sup>252</sup>.

Seuraavassa käydään läpi tekijänoikeusneuvoston ratkaisuja kirjainten, sanojen ja nimien tai muiden sananparsien tai merkkiyhdistelmien teosluonteesta. Mielenkiinnon kohteena ei siis ole teoksien nimet niminä vaan teoksina sekä eritoten mahdollisesti tavaramerkeissä ja toiminimissä käytettävien yksittäisten kirjan, numero/ muiden lähinnä tietokonekirjoituksessa käytettävien merkkien ja niiden yhdistelmien ja kokonaisuuksien teosluonne.

Ensimmäiseksi on ilmaistu lausunnon diaaritiedot, suluissa teosarvioinnin kohde ja lopuksi tekijänoikeusneuvoston ratkaisu teosluonteesta sekä ratkaisun perusteluita.

---

<sup>251</sup> Haarmann 2006 s, s.42.

<sup>252</sup> <http://minedu.fi/tekijanoikeusneuvosto>, viite otettu 18.4.2017

TN 1986:8, 8.10.1986 ("Lycka till", "Onks Viljoo näkyny?", "Aha") **EI**. Sanonnan tapaiset tokaisut "Lycka till", "Onks Viljoo näkyny?", "Aha" eivät olleet teoksia.

TN 1990:5,

19.3.1990 **EI**. Lausunnossa määriteltiin oliko käsittelynalaiset tyylliteltyt aakkoskirjaimet tekijänoikeuslaissa tarkoitettuja teoksia. Tekijänoikeusneuvosto lausui mm. seuraavaa: " Tekijänoikeus suojaa teoksen muotoa eli sitä ilmaisua, johon tekijä luomuksensa pukee, mutta ei sen sijaan sen aihetta tai ideaa. Laissa ei rajata mitään teostyyppiä suojan ulkopuolelle. Oikeudellisesti vaikeiksi on oikeuskirjallisuudessa katsottu tavaramerkit ja logot, jotka voivat olla suojattuja teoksia. Toisaalta on katsottu, että esimerkiksi logot, joiden elementteinä on käytetty ympyrää, neliötä, kolmiota tai isoja kirjaimia, ovat sellaisia, että silloin tällöin kaksi ammattilaista päätyy samantapaiseen lopputulokseen ja teoskynnys on siten asetettava korkealle. Vanhastaan on katsottu, etteivät pelkät kirjaimet saa tekijänoikeussuojaa, vaikka ne olisivat graafisesti miten korkeatasoisia tahansa."

Muun lisäksi neuvosto toteaa: "...kirjainmuodot eivät, korkeasta kalligrafisesta tasostaan huolimatta, olemassa olevien kirjaimistojen suuren lukumäärän vuoksi erotu muista kirjaimistoista niin ilmeisesti, että ne saisivat tekijänoikeudellista suojaa.

TN 1991:1,

7.1.1991 **EI**. Patalappuihin, patakintaisiin, esiliinoiniin ja yöpaitoihin oli sommiteltu tekstiä ja kuvia. Yhdessä esiliinassa oli teksti "On kahdenlaisia riehakkaita juhlia / Sellaisia joita et voi koskaan unohtaa / ja sellaisia joita et voi / edes muistaa" Patakintaassa oli teksti "Världens bästa pappa". Toisessa esiliinassa oli otsikkona "Miehen vuodet" ja sen jälkeen teksti "10-20 vuotiaana / Hän on kuin Fiat / -pieni, mutta ohoh!, 20-30 vuotiaana / Hän on kuin Porsche / -nopea ja hyvin öljytty, 30-40 vuotiaana / Hän on kuin Citroen / -mallikelpoinen, 40-50 vuotiaana / Hän on kuin Toyota / -lupaa enemmän kuin / mihin pystyy, 60-70 vuotiaana / Hän on kuin Ford T / -täytyy käynnistää käsin".

TN 1991:5,

12.2.1991 ("ATK-sanakirja") **EI**. Tekijänoikeusneuvosto lausuu mm.: "...kirjan nimi sinänsä voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on itsenäinen ja omaperäinen eli sellainen, ettei kukaan muu kuin tekijä päätyisi samaan nimeen."



Neuvosto toteaa Tietotekniikan liiton julkaiseman sanakirjan nimen "ATK-sanakirja" olevan nimenä tavanomainen eikä siten saa tekijänoikeussuojaa itsenäisyytensä tai omaperäisyytensä perusteella eikä siis yllä teostasoon. Lisäksi yleisluonteisuutensa vuoksi nimi en myöskään saa tekijänoikeuslain mukaista teoksen nimelle tekijänoikeuslain 51§:ssä annettavaa suojaa.

TN 1992:7,

14.5.1992 ("Steissi") **Ei.** Neuvoston mukaan kirjan nimi "Steissi" ei ole niin itsenäinen ja omaperäinen, että se olisi teos. Se ei kuitenkaan ole niin yleisluontoinen nimi, etteikö sitä suojattaisi tekijänoikeuslain 51 §:ssä tarkoitettussa mielessä. Tekijänoikeusneuvosto toteaa teoksiksi ja siis riittävän itsenäisiksi ja omaperäisiksi oikeustieteellisessä kirjallisuudessa pidettävän mm. nimiä: "Vieras mies tuli taloon" ja "Neito kulkee vetten päällä".

TN 1992:15,

9.12.1992 ("Villi tyttö etsii menevää ja ilosta miestä...kiinnostaako...?") **Ei.** "Villi tyttö etsii menevää ja ilosta miestä...kiinnostaako...?" ei ole neuvoston mukaan liian tavanomaisena kirjallinen teos. Se ei myöskään yllä tavanomaisella layoutillaan teostasoon taiteelliseksi teokseksi.

TN 1995:14,10.11.1995 Multimediateokseen sisällytetyt tekstilainaukset eivät olleet teoksia.

TN 1995:16,

10.11.1995 ("Save the Wildlife") **Ei.** "Lausuma ei ollut sellainen itsenäinen ja omaperäinen kirjallinen teos, joka olisi saanut tekijänoikeussuojaa. Lausuman asettelu oli tavanomainen eikä se saanut suojaa taiteellisena teoksena." "Tekijänoikeussuoja koskee paitsi teosta kokonaisuutena myös sen yksittäistä omaperäistä osaa. Tekijänoikeuslaissa ei rajata mitään teostyyppiä suojan ulkopuolelle. Käytännössä teostaso vaihtelee teostyypeittäin. Yksittäisen lauseen ja asettelun (layout) tekijänoikeussuojaa arvioidaan yleisten periaatteiden mukaan."

TN 1996:17,

21.11.1996 **EI**. Tekijänoikeusneuvosto arvioi yksittäisten 1-2 virkkeen pituisten tekstikatkelmien teosluonnetta. Neuvosto totesi kyseisten yksittäisten tekstikatkelmien olevan yksinkertaisia ja tavanomaisia eivätkä ne täten yltäneet teostasoon.

TN 1997:1, 30.1.1997 ( "Havis Amanda") **EI**

TN 1998:3, 14.1.1998 (eräät sävelteosten nimet) **EI**

TN 1999:10,

10.5.1999 **EI/KYLLÄ**. Lausunto annettiin tekijänoikeudesta aikuisviihdelinjoja mainostaviin teksteihin.

TN 2000:1, 4.1.2000 ("soikeapallo", "soikis", "...se oikea pallo!") **EI**

TN 2001:12, 16.8.2001 ("Puhdas Elämä Lapselle") **EI**

TN 2002:1,

17.1.2002 ("Yhdessä Elämään") **EI**. Neuvosto toteaa:"... ilmaisu "Yhdessä Elämään" ei yllä kirjalliselta teokselta vaadittavaan teostasoon."

TN 2003:13,

17.6.2013 ("Katri Vala") **EI**. Runoilijan nimestä neuvosto totesi: "Henkilöiden nimet, vaikka kyse olisi kirjailijan, runoilijan tai muun taitelijan nimestä, eivät ole TekijäL 1 §:n mukaisella tekijänoikeudella suojattuja, sillä henkilönnimiä ei yleensä voitane katsoa kirjallisiksi teoksiksi, jotka saisivat tekijänoikeussuojaa TekijäL 1 §:n nojalla."

TN 2003:14,

17.6.2003 ("ripa- ja varsisääntö") **EI**. Ilmaisu "ripa- ja varsisääntö" ei ollut teos.

TN 2004:10,

9.9.2004 ("Hae tuote" ja "Hae tuotteet") **EI**. Web-grafiikkaan sisältyneet tekstit "Hae tuote" ja "Hae tuotteet" eivät olleet kirjallisia teoksia.

TN 2004:11, 9.9.2004 ("I love you") **EI**. Neonvalo-teksti "I love you" ei ollut teos.

TN 2004:13,

6.10.2004 ("Aqua Seitsen Seitsemisen lähdevesi") **EI**. Lausunnossa otettiin kantaa tuotenimen teosluonteeseen ja samasta ilmauksesta koostuvan toiminimen väliseen konfliktiin. Kyseinen nimi ei ollut teos, joten se ei ollut este toiminimen käytölle.

TN 2005:10, 24.8.2005 ("Aapponen") **EI**. Kirjan nimi "Aapponen" ei ollut teos.

TN 2005:11,

26.9.2005 ("ULKOPOLITIikka") **EI**. Neuvosto totesi, että sana "Ulkopolitiikka" ei nimenä edusta sellaista itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä, että se voisi saada tekijänoikeuslaissa teokselle tarkoitettua suojaa.

TN 2006:3, 15.3.2006 ("Lasten Uutiset" ja "Leikkisää") **EI**

TN 2007:1,

8.2.2007 ("Olet tässä") **EI**. Neuvosto totesi: "Myöskään kirjan nimi ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se kuuluisi tekijänoikeussuojan piiriin."

TN 2006:9,

22.8.2006 (tiettyjen teoshuonekalujen nimet) **EI**. "Barcelona -tuoli", "Eames Lounge Chair", "Panton S chair", "Noguchi Table", "Zig Zag -tuoli", "LeCorbusier

Chair, "Swan Chair", "Ball Chair/Pallo -tuoli", "Tongue Chair", "Ribbon Chair", "Mushroom Chair/560 Lounge Chair".

Neuvosto totesi: "Nimen suojaan on Suomen tekijänoikeuslain tulkinnassa suhtauduttu pidättyvästi (esim. TN 2005:10 ja siinä luetellut tekijänoikeusneuvoston aiemmat lausunnot). Tekijänoikeussuojaa on niinkään oikeuskirjallisuuden perusteella vain hyvin poikkeuksellisesti ajateltavissa nimien osalta. Kyseessä olevien tuotteiden nimet ovat lyhyitä ja sisältävät normaalisti nimen toisena osana huonekalun yleisnimen. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että kyseisten tuotteiden nimet eivät nauti tekijänoikeussuojaa."

TN 2010:1, 9.2.2010 ("Sauvakävely") **Ei**. Kirjan nimi "Sauvakävely" ei ollut teos.

TN 2010:2,

31.3.2010 ("vinksin vonksin" tai "heikun keikun" ) **EI/KYLLÄ**. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että laulun ilmaisut "vinksin vonksin" tai "heikun keikun" eivät sellaisinaan olleet tekijänoikeudella suojattuja. Laulun käännökseen säkeen kohdan "kaikki on vinksin vonksin tai ainakin heikun keikun" neuvosto taas tulkitsi teokseksi.

TN 2010:6,

18.5.2010 ("Karl Marx, Demokritoksen ja Epikuroksen luonnonfilosofinen ero") **Ei**. Lausunnon kohteena oli kahden samasta alkuperäisteoksesta tehdyn eri käännökseen teosluonteista. Kummallakin oli sama nimi. Vaikkei neuvosto suoraan totea sitä, voimme nimien teosluonteisuudesta tehdä selvääkin ilmeisemmän päätelmän. Ei.

TN 2010:11, 7.9.2010 ("Kuningas kutsui narrin kilistimellä luokseen") **Ei**

TN 2011:2,

15.2.2011 ("Rockin korkeat korot") **Ei**. Neuvoston mukaan: "Teostasovaatimusta on arvioitu eri tavoin riippuen teoslajista. Perinteisten kirjallisten teosten osalta teostasovaatimusta voidaan luonnehtia alhaiseksi, koska ne usein jo itsessään ilmentävät tekijänsä persoonallisuutta. Lyhytkin runo tai vaikkapa iskulause voi

olla tekijänoikeuden suojaama.” ”Kirjallisen ilmaisun luomiseen käytetyn henkisen tai fyysisen työn tekemisen määrä ei vaikuta teostason saavuttamiseen. Jotta yksittäinen lyhyt ilmaisu voisi saada tekijänoikeussuojaa kirjallisena teoksena, tulisi sen edustaa poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa.

Ilmaisu ”Rockin korkeat korot” on siinä määrin lyhyt ja tavanomainen, että kuka tahansa voisi päätyä samaan ilmaisuun etsiessään sopivaa nimeä yhdistämään Rock-musiikin ja naisartistit esimerkiksi kirjaa tai konserttia varten.”

TN 2011:3,

15.2.2011 (”tipitii”, ”tipi-tii”) **EI** Tekijänoikeusneuvoston mukaan:”... ,että jotta yksittäinen sana voisi saada tekijänoikeussuojaa kirjallisena teoksena, tulisi sen edustaa poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa. Teoskynnyksen ylittyminen harkitaan tapauskohtaisesti. Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut ”Tipi-tii”-sävellysteoksen nimen teostasoa ja toteaa, että ilmaisut ”tipi-tii” tai ”tipitii” eivät sellaisinaan täytä sitä poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa, jota lyhyen ilmaisun tekijänoikeussuojalta on perusteltua edellyttää. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että ilmaisu ”tipi-tii” tai ”tipitii” ei nauti tekijänoikeussuojaa TekijäL 1 §:ssä tarkoitettuna kirjallisena teoksena.

TN 2011:7,

9.3.2011 (tekijänoikeus liiketunnukseen) **EI** ”Liiketunnukset voivat periaatteessa nauttia tekijänoikeussuojaa mutta niiltä edellytetään tekijänoikeussuojan saamiseksi korkeaa omaperäisyyden tasoa erityisesti silloin, kun niiden elementteinä on käytetty perusvärejä ja -muotoja.”

TN 2013:2,

27.2.2013 (Aforismit) **KYLLÄ** Tarkastelun kohteena olivat jääkaappimagneettien aforismit. ”If at first you don't succeed, try, try again. Then quit. There's no point in being a damn fool about it.” Aforismi oli tekijänoikeuslain 1 § mukainen kirjallinen teos. Neuvoston mukaan: ”Ilmauksen omaperäisyyttä on arvioitu sille annetun muodon valossa. Tekijänoikeus suojaa vain teokselle annettua ilmenemismuotoa, ei ideaa. Tekijänoikeusneuvo perustaa arvionsa ilmauksen kirjallisen ilmenemismuodon rytmiikkaan. Vastakohtia ilmaisevien päälauseiden väliin on sijoitettu lyhyt kerronnan pysäyttävä lause, jonka muoto vahvistaa sen

imperatiivista sisältöä. Koko ilmaus rakentuu kolmesta erillisestä osasta, joista ensimmäinen toistaa alkuperäisen moraali-ohjeen, toinen ottaa siihen etäisyyden ja kolmas tuo tilalle huolettoman ”elämäntaiteilijan” asenteen.”

TN 2015:11,

20.10.2015 (”Tipi-tii, tipi, tipi, tipi-tii kevät on vallaton”). **EI** Neuvoston mukaan: ”Säe ei ole riittävän itsenäinen ja omaperäinen eivätkä siitä riittävässä määrin käy ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Lauseessa käytetyt sanat ovat tavanomaisia eikä niitä ole yhdistelty mitenkään poikkeuksellisesti. Rytmikka tulee pikemminkin melodiasta kuin sanojen kirjoitusasuun perusteella, eivätkä sanat rytmity ilman melodiaa pelkän kirjoitusasunsa perusteella.”